ปัญหาการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษี

นางสาวปนัดดา ธนวงศากุล

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด
The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา	ปัญหาการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษี
โดย	นางสาวปนัดดา ธนวงศากุล
รหัสประจำตัว	598 62064 34
หลักสูตร	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หมวดวิชา	ภาษีอากร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาตราจารย์ ดร.ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล
ปีการศึกษา	2560

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษาฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาตราจารย์ ดร.ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล)

บทคัดย่อ

เงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) มีการกำหนดจำนวนสูงสุดที่สามารถใช้ลดหย่อนภาษีได้ แต่ไม่มีการกำหนดจำนวนสูงสุดที่ผู้ลงทุนสามารถลงทุนได้ จึงเกิดกรณีที่ผู้ลงทุนซื้อเงินลงทุนเกินกว่าสิทธิลดหย่อน หรือไม่ได้นำเงินลงทุนไปใช้สิทธิลดหย่อน หรือเรียกว่าส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี การถือเงินลงทุนในส่วนที่ไม่ได้สิทธิลดหย่อนภาษีนั้นจะมีปัญหาว่า เงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิดังกล่าวจะสามารถขายออกไปได้โดยต้องมีเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาหรือไม่ เพราะไม่ได้เป็นส่วนที่นำไปใช้สิทธิลดหย่อนภาษี แต่ในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่กลับมีการบังคับว่าเมื่อมีการขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนออกไปก่อนเงื่อนระยะเวลาบังคับ หากผู้ลงทุนเคยใช้สิทธิลดหย่อนภาษี จะถือเป็นการผิดเงื่อนไขการลงทุน ด้วยปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ขายเงินลงทุนในส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีก่อนครบกำหนดเวลาจะถือว่าเป็นการขายโดยผิดเงื่อนไขระยะเวลาการถือครอง อีกทั้งต้องมีภาระการจ่ายคืนเงินภาษีและเบี้ยปรับ ทั้งๆที่ส่วนที่ผู้ลงทุนขายออกไปนั้นไม่เคยได้รับประโยชน์ทางภาษี และการปฏิบัติดังกล่าวหมยความว่าหากผู้ลงทุนไม่ต้องการที่จะต้องเสียภาษีและเงินเพิ่ม ผู้ลงทุนจะต้องถือเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนนี้ไปจนครบกำหนดเวลาเหมือนส่วนที่ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษี

จากการศึกษาพบว่าปัญหาดังกล่าวนั้นเกิดจากการขาดแนวทางปฏิบัติเมื่อซื้อเกินสิทธิหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีทำให้เกิดการตีความและบังคับใช้ในทางที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี หากเปรียบเทียบกับ IRAs ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพแล้วเห็นว่า มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนทำให้สามารถแยกส่วนที่ใช้สิทธิและไม่ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีออกจากันได้ ลดการตีความในการบังคับใช้ และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียภาษีมากกว่า

ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรที่จะนำแนวทางปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกามาปรับใช้กับประเทศไทย โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนนั้นสามารถขายหน่วยลงทุนส่วนที่เกินสิทธิหรือส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนนั้นออกไปได้ภายในเวลาที่กำหนด โดยไม่ต้องมีโทษทางภาษี ซึ่งจะสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียภาษี และผู้จัดเก็บภาษีสามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักภาษีอากรที่ดี นอกจากนี้แนวทางปฏิบัติจะส่งเสริมช่วยให้ผู้ลงทุนวางแผนภาษีได้ดีขึ้นด้วย

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษาเล่มนี้จะไม่สามารถประสบความส าเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีหากปราศจากความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากท่านอาจารย์ ศาสตราจารย์ ดร.ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล ซึ่งกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านอาจารย์ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งเพื่อให้คาแนะนาอันเป็นประโยชน์และชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งเอกัตศึกษาฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ตามความมุ่งหมายของผู้เขียน

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณครูอาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจในประเด็นทางด้านกฎหมายเป็นอย่างดีตลอดมา รวมทั้งขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้กำลังใจ ความรัก ความเข้าใจและให้การศึกษาที่ดีแก่ผู้เขียน เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่สุดในทุกความสำเร็จของผู้เขียน และขอบคุณเพื่อน ๆ และเพื่อน ๆ ที่คอยให้กาลังใจ ให้การช่วยเหลือและให้คาปรึกษาแก่ผู้เขียนเรื่อยมาจนสามารถดาเนินการเขียนเอกัตศึกษาฉบับนี้ให้ส าเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกัตศึกษาฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกท่านที่สนใจศึกษา คุณประโยชน์จากการทาเอกัตศึกษาในครั้งนี้ ขอมอบให้แก่สถาบันที่ให้โอกาสในการศึกษารวมทั้งคณาจารย์ผู้ประสิทธิประสาทวิชาทุกท่าน ทั้งนี้หากเอกัตศึกษาฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออภัยมา ณ โอกาสนี้ และขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

บทคัดย่อ ..... ก
กิตติกรรมประกาศ ..... ข
สารบัญ ..... ค
สารบัญตาราง ..... จ
สารบัญรูปภาพ ..... ฉ

บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ที่มาและความสำคัญปัญหา 1
1.2 สมมติฐาน 3
1.3 วัตถุประสงค์ 3
1.4 วิธีการศึกษา 3
1.5 ขอบเขตการศึกษา 4
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา 4

บทที่ 2 ที่มาและมาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) 5
2.1 ที่มาและความสำคัญของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) 5
2.2 มาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการลงทุนกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) 13
2.2.1 สิทธิลดหย่อนภาษีจากการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ 13
2.2.2 สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้จากกำไรที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนหรือกำไรส่วนเกินทุน (Capital Gain) 14

บทที่ 3 หลักเกณฑ์การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและ หลักเกณฑ์การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เพื่อลดหย่อนภาษี 15
3.1 หลักเกณฑ์การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 15
3.1.1.หลักความชอบด้วยกฎหมายและหลักความเป็นธรรม 15
3.1.2.หลักเกณฑ์และเงื่อนไขภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 17
3.1.3 ค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 19

3.2 หลักเกณฑ์การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เพื่อลดหย่อนภาษี 22
3.2.1 สิทธิประโยชน์ทางภาษี.....22
3.2.2 เงื่อนไขการลงทุนเพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี.....23
3.2.3 ความรับผิดทางภาษีเมื่อปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน 25

บทที่ 4 สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการลงทุนใน Investment Retirement Account (IRA) ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งคล้ายคลึงกับกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) 29
4.1 ที่มาและความสำคัญ 29
4.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีและเงื่อนไขการลงทุน.....30
4.3 ความรับผิดเมื่อขายคืนก่อนครบกำหนด 34
4.4 ข้อยกเว้นเบี้ยปรับเมื่อขายคืนก่อนครบกำหนด.....35
4.5 การปฏิบัติเมื่อซื้อเกินสิทธิ 36

บทที่ 5 วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา.....43

5.1 ความเข้าใจที่แตกต่างกันของเจ้าพนักงานจัดเก็บภาษีกับผลกระทบต่อการใช้สิทธิลดหย่อนภาษีในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพซึ่งนำมาซึ่งความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย 43
5.2 ภาระทางการเงินที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษี.....47
5.3 ปัญหาการขาดบทบัญญัติกรณีซื้อเกินสิทธิลดหย่อนภาษีหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี.....48
5.4 แนวทางการแก้ปัญหา 48
5.4.1 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อลดหย่อนภาษี 48
5.4.2 การกำหนดแนวทางบรรเทาภาระทางการเงินที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษี.....50

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 52
6.1 บทสรุป 52
6.2 ข้อเสนอแนะ 53
บรรณานุกรม.....55
ภาคผนวก 57

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2-1 ภาระภาษีของผู้ลงทุนในกองทุนรวม 11

ตารางที่ 4-1 ตารางแสดงข้อแตกต่างของเงื่อนไขการลงทุนที่สำคัญระหว่างการลงทุนใน Traditional IRA และ Roth IRA 34

ตารางที่ 4-2 ตารางเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติเมื่อขายเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธิและโทษทางภาษีที่เกิดขึ้นระหว่าง IRAs และ RMF 38

ตารางที่ 4-3 ตารางแสดงการเปลี่ยนเทียบการลงทุนใน IRAs ของสหรัฐอเมริกาและRMF ของไทย 41

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการขายเงินลงทุนกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี 45

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่ 1-1 สัดส่วนการออมและการลงทุนภาคครัวเรือนปี 2535 - มีนาคม 2561 1

รูปภาพที่ 1-2 สัดส่วนการออมและการลงทุนภาคครัวเรือน ณ มีนาคม 2561 1

รูปภาพที่ 2-1 การทำงานของกองทุนรวม 5

รูปภาพที่ 4-1 แนวทางปฏิบัติเมื่อซื้อเกินสิทธิลดหย่อนภาษี 36

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญปัญหา

ในปัจจุบันการลงทุนในกองทุนรวมได้รับความนิยมมาก เนื่องจากนักลงทุนสามารถเริ่มต้นลงทุนได้ด้วยเงินที่ไม่สูงมากนัก และยังเป็นช่องทางในการลงทุนสำหรับนักลงทุนที่ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้หรือความชำนาญในการลงทุนด้วย เนื่องจากเป็นการลงทุนในหุ้นซึ่งผ่านทางกองทุนและมีผู้จัดการกองทุนรวมซึ่งมีความรู้ความชำนาญในตลาดการเงินเข้ามาดูแลการลงทุนแทนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนเทียบต่อหน่วยความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รัฐบาลยังมีการส่งเสริมส่งเสริมการลงทุนและการออมภายในประเทศโดยการให้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการซื้อกองทุนรวม คือ กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ทำให้การลงทุนในกองทุนรวมเป็นตัวเลือกทางการออมที่มีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นกองทุนรวมที่เกิดขึ้นในปี 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมแบบผูกพันระยะยาวเพื่อแก่คนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีสวัสดิการออมเงินเพื่อวัยเกษียณ เช่น กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เพื่อให้มีหลักประกันสำหรับตนเองและครอบครัวในยามเกษียณอายุ เนื่องจากรัฐบาลเล็งเห็นว่าประชากรผู้สูงอายุหลังเกษียณจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในอนาคต และถ้าประชาชนกลุ่มนี้ไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ก็จะเป็นภาระต่อประเทศ ดังนั้น รัฐบาลจึงส่งเสริมให้มีการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ลงทุน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้ประชาชนเพิ่มการออมระยะยาวเพื่อตนเองให้มากขึ้นและให้เกิดการออมในรูปแบบการลงทุนแทนที่การฝากเงินธนาคารด้วย

<u>รูปภาพที่ 1-1 สัดส่วนการออมและการลงทุนภาคครัวเรือนปี 2535 - มีนาคม 2561</u>[1]

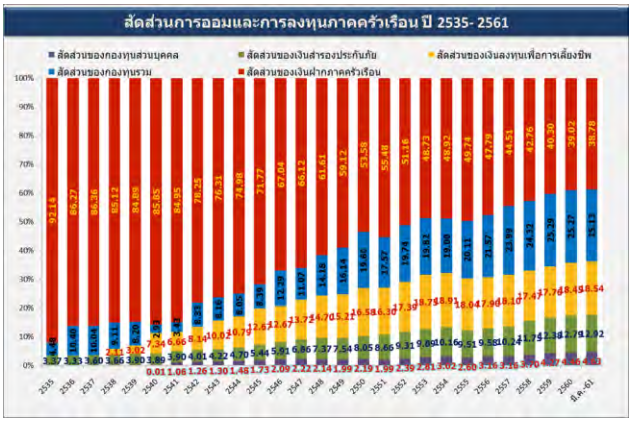

[1]สมาคมจัดการลงทุน, สถิติภาพรวมอุตสาหกรรม [ออนไลน์] ,15 พฤษภาคม 2561 แหล่งที่มา http://oldweb.aimc.or.th/20_infostats_index.php

รูปภาพที่ 1-2 สัดส่วนการออมและการลงทุนภาคครัวเรือน ณ มีนาคม 2561[2]

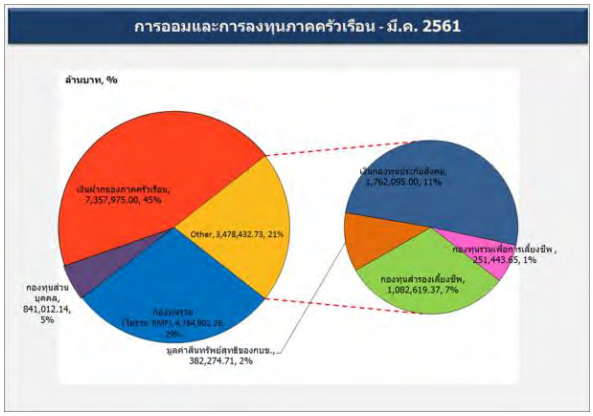

การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เพื่อลดหย่อนภาษีจะมีเงื่อนไขบังคับต่างๆที่ผู้ลงทุนจะต้องปฏิบัติตามภายหลังการใช้สิทธิลดหย่อน โดยเงื่อนไขที่สำคัญคือเงื่อนไขของเรื่องระยะเวลาการถือหน่วยลงทุนขั้นต่ำ ที่ถูกกำหนดไว้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน โดยสรุป คือ เงื่อนไขที่จะต้องถือหน่วยลงทุนเป็นระยะเวลาขั้นต่ำ 5 ปีต่อเนื่อง และไถ่ถอนหรือขายได้เมื่อผู้ลงทุนมีอายุครบ 55 ปี เพื่อให้ผู้ลงทุนไถ่ถอนไปเพื่อใช้จ่ายในยามเกษียณ

เงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) มีการกำหนดจำนวนสูงสุดที่สามารถใช้ลดหย่อนภาษีได้ แต่ไม่มีการกำหนดจำนวนสูงสุดที่ผู้ลงทุนสามารถลงทุนได้ จึงเกิดกรณีที่ผู้ลงทุนซื้อเงินลงทุนเกินกว่าสิทธิลดหย่อน หรือไม่ได้นำเงินลงทุนไปใช้สิทธิลดหย่อน หรือเรียกว่าส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี การถือเงินลงทุนในส่วนที่ไม่ได้สิทธิลดหย่อนภาษีนั้นจะมีปัญหาว่าเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิดังกล่าวจะสามารถขายออกไปได้โดยต้องมีเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาหรือไม่ เพราะไม่ได้เป็นส่วนที่นำไปใช้สิทธิลดหย่อนภาษี แต่ในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่กลับมีการบังคับว่าเมื่อมีการขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนออกไปก่อนเงื่อนระยะเวลาบังคับ หากผู้ลงทุนเคยใช้สิทธิลดหย่อนภาษี จะถือเป็นการผิดเงื่อนไขการลงทุน

ในกรณีผู้เสียภาษีได้มีการลงทุนซื้อ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ในจำนวนที่เกินจำนวนตนมีสิทธิลดหย่อนภาษีได้ แล้วขายเงินลงทุนในส่วนที่เกินสิทธิที่สามารถหักลดหย่อนได้ หรืออาจเป็นกรณีที่มีการซื้อ RMF ไว้ในระหว่างปี แต่ต่อมามีความจำเป็นต้องการใช้เงินจึงต้องขายกองทุนนี้ออกในปีถัดไป โดยที่ยังไม่มีการยื่นขอใช้สิทธิลดหย่อนในส่วนดังกล่าว ผู้ลงทุนต้องคืนเงินภาษีและเสียเงินเพิ่ม แม้ว่าส่วนของกองทุนที่ขายออกไปจะไม่เคยได้รับประโยชน์ทางภาษีเลย เนื่องจากการตีความของเจ้าพนักงานภาษีจะถือว่ามีการผิดเงื่อนไขการลงทุน ซึ่งวางหลักให้การขายส่วนที่ไม่ได้นำไปใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีต้องมีการถือครองด้วยเงื่อนเวลาที่เหมือนส่วนที่นำไปใช้สิทธิดหย่อนทางภาษี

[2] เรื่องเดียวกัน

ด้วยปัญหาดังกล่าวนี้ทำให้ผู้ขายเงินลงทุนในส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีก่อนครบกำหนดเวลาจะถือว่าเป็นการขายโดยผิดเงื่อนไขระยะเวลาการถือครอง อีกทั้งต้องมีภาระการจ่ายคืนเงินภาษีและเบี้ยปรับ ทั้งๆที่ส่วนที่ผู้ลงทุนขายออกไปนั้นไม่เคยได้รับประโยชน์ทางภาษี และการปฏิบัติดังกล่าวหมยความว่าหากผู้ลงทุนไม่ต้องการที่จะต้องเสียภาษีและเงินเพิ่ม ผู้ลงทุนจะต้องถือเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนนี้ไปจนครบกำหนดเวลาเหมือนส่วนที่ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษี

1.2 สมมติฐาน

การขายเงินลงทุนในกองทุนสำรองเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ในส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีหากประสงค์จะขายย่อมสามารถทำธุรกรรมการขายได้เนื่องจากไม่เข้าเงื่อนไขการนำมาหักลดหย่อนภาษี แต่จากการศึกษาพบว่าในประเทศสหรัฐอเมริกามีกำหนดแนวทางการปฏิบัติกรณีซื้อเกินสิทธิหรือมีส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีไว้ (Excess contribution) ทำให้สามารถแยกส่วนของเงินลงทุนส่วนที่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีและส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีออกจากกันได้ แต่ในประเทศไทยไม่ปรากฏบทบัญญัติดังกล่าว และจากความเข้าใจที่แตกต่างกันของเจ้าพนักงานภาษีก่อให้แก่ผลกระทบแก่ภาระภาษีของผู้เสียภาษี

1.3 วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาปัญหาการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีและผลกระทบต่อการจ่ายคืนภาษีและเงินเพิ่ม

2) เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (IRAs) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

3) เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี

1.4 วิธีการศึกษา

การศึกษานี้จะใช้วิธีการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมข้อมูลตำรา กฎหมาย บทความทางวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการของข้อกฎหมายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิตามกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ศึกษาข้อหารือกรมสรรพากร ข้อพิพาท คำพิพากษา และศึกษาข้อกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกาในบริบทที่ใกล้เคียงกัน จากนั้นนำข้อมูลมาเรียบเรียง และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อหาข้อสรุปของการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1) ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ วัตถุประสงค์ และสิทธิประโยชน์ทางภาษีของการลงทุนเพื่อเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

2) ศึกษาคำวินิจฉัยตามคำพิพากษาฎีกา 17217/2557

3) ศึกษาการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (IRAs) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

4) เพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพส่วนที่ไม่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

1) ทำให้ทราบถึงแนวคิดและสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของการลงทุนในการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

2) ทำให้ทราบถึงหลักการการให้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้จากการลงทุนใน IRAS ของประเทศสหรัฐอเมริกา

3) ทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดของกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

4) ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาย กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อน และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียภาษี

บทที่ 2

ที่มาและมาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

2.1 ที่มาและความสำคัญของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

กองรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นหนึ่งในประเภทของกองทุนรวม เพื่อที่จะทราบที่มาและความหมายของกองทุนดังกล่าว ผู้เขียนจะขออธิบายที่มาและความหมายทั่วไปของกองทุนรวมก่อน

กองทุนรวม คือ เครื่องมือในการลงทุนรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการระดมเงินของผู้ลงทุนหลายๆคน เพื่อที่จะได้เงินทุนก้อนใหญ่เพื่อนำไปลงทุนต่อ โดยมอบหมายให้บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน (บลจ.) ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการลงทุน และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์ (กลต") เป็นผู้บริหารจัดการเงินลงทุนก้อนนั้นๆเพื่อแสวงหาผลตอบแทน[1] การลงทุนในกองทุนรวมจึงเหมาะสำหรับผู้ลงทุนที่มีทุนทรัพย์จำนวนจำกัด ไม่สามารถกระจายการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างประเภทได้มากพอ เพื่อลดความเสี่ยงจากการลงทุน หรือไม่มีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญในการลงทุน หรือไม่มีเวลาจะศึกษา ค้นหา และติดตามข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจการลงทุน[2] กองทุนรวมจึงเป็นเครื่องมือในการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดการลงทุนอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายให้การลงทุนได้รับผลตอบแทนที่ดีสุด ภายใต้ความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนยอมรับได้

รูปภาพที่ 2-1 การทำงานของกองทุนรวม[3]

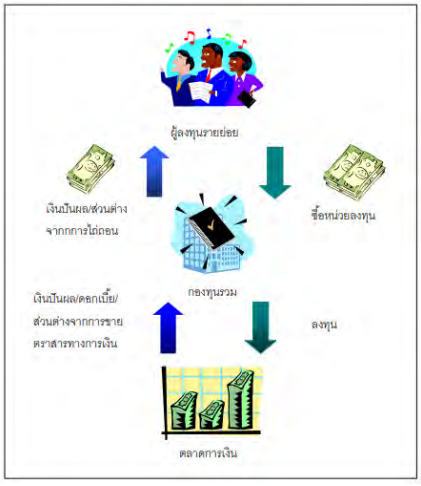

[1] สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, กองทุนรวม, [ออนไลน์], 16 มีนาคม 2561 แหล่งที่มา http://www.sec.or.th/TH/RaisingFunds/MutualFundOtherProduct/Pages/MutualFundOtherProduct.aspx

[2] สมาคมบริษัทจัดการกองทุน, เรื่องหน้ารู้กองทุนรวม [ออนไลน์], 16 มีนาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.thaimutualfund.com/AIMC/aimc_about.jsp?pg=2

[3] สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน (TSI) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, กองทุนรวมและหน่วยลงทุน [ออนไลน์], 16 มีนาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.set.or.th/yfs/2015/download/YFS2015_YFSCamp2015_Reading06.pdf

บริษัทจัดการกองทุนรวมแห่งแรกของประเทศไทยเกิดขึ้นโดยความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลไทยและบรรษัทการเงินระหว่างประเทศซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของธนาคารโลกในปี พ.ศ. 2518 และกองทุนรวมกองแรกเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2520 ภายใต้ชื่อ "โครงการกองทุนสินภิญโญ" มีขนาดกองทุนมูลค่า 100 ล้านบาทซึ่งมีอายุโครงการ 10 ปี ในปัจจุบันยังคงมีกองทุนรวมที่อยู่ภายใต้ชื่อ สินภิญโญ อยู่ 4 กองทุน

ในการจัดตั้งกองทุนรวม บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนจะต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยจะต้องยื่นรายละเอียดของโครงการจัดการกองทุนรวม ซึ่งรวมถึงนโยบายการลงทุน เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนก็จะออกและเสนอขาย "หน่วยลงทุน" ของกองทุนรวมให้กับผู้ลงทุน เมื่อเสร็จสิ้นการขายก็จะนำเงินค่าขายหน่วยลงทุนที่ได้มารวมเป็นกองทรัพย์สิน และนำมาจดทะเบียนเป็น "กองทุนรวม" กับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งจะทำให้กองทุนรวมมีสถานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน หลังจากนั้นบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนจะนำเงินลงทุนของผู้ลงทุนไปลงทุนในหลักทรัพย์และทรัพย์สินต่างๆตามนโยบายของกองทุนรวมนั้นๆ และนำดอกผลกลับคืนมาสู่กองทุนรวมนั้นต่อไป นอกจากนี้ยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนรวม[4]ด้วยโดยถูกกำหนดขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของผู้ถือหน่วยลงทุน โดยประกอบด้วยผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ และผู้กำกับดูแล ทั้งที่เป็นองค์กรของภาคเอกชนและภาครัฐ ดังนี้

1) บริษัทจัดการ เป็นบริษัทหลักทรัพย์ประเภทหนึ่งที่ได้รับใบอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ทำธุรกิจการจัดการกองทุนรวม และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) การดำเนินธุรกิจการจัดการกองทุนรวมนั้น บริษัทจัดการจะต้องดำเนินการให้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ โดยบริษัทจัดการมีหน้าที่เป็นผู้จัดตั้งและจัดการกองทุนรวมให้เป็นไปตามรายละเอียดโครงการที่ยื่นไว้กับสำนักงาน ก.ล.ต. ตลอดจนหนังสือชี้ชวนที่แจกจ่ายให้กับผู้ลงทุน บริษัทจัดการจะต้องมีหน่วยงานบริหารหรือจัดการกองทุนที่มีผู้จัดการกองทุนรวมที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการลงทุน และที่สำคัญต้องเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ทางด้านกฎหมายและจรรยาบรรณในการเป็นผู้จัดการกองทุน พร้อมทั้งขึ้นทะเบียนเป็นผู้จัดการกองทุนกับสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. บริษัทจัดการจะได้รับค่าธรรมเนียมในการจัดการกองทุนเป็นค่าตอบแทนในการจัดการลงทุน

2) ผู้ดูแลผลประโยชน์ บริษัทจัดการจะต้องแต่งตั้งผู้ดูแลผลประโยชน์เพื่อทำหน้าที่เสมือนตัวแทนของผู้ถือหน่วยลงทุนในการติดตามดูแลการจัดการกองทุนรวม การตรวจทานและรับรองการคำนวณมูลค่าทรัพย์สินสุทธิ มูลค่าหน่วยลงทุน ราคาขายและราคารับซื้อคืนหน่วยลงทุน นอกจากนี้ผู้ดูแลผลประโยชน์ยังมีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินของกองทุน รับจ่ายเงิน หรือรับและส่งมอบทรัพย์สินของ

[4] เรื่องเดียวกัน

กองทุนรวมด้วย การเก็บรักษาทรัพย์สินของกองทุนรวมนั้นผู้ดูแลผลประโยชน์จะต้องแยกทรัพย์สินของกองทุนรวมจากทรัพย์สินของตน ผู้ดูแลผลประโยชน์อาจจะเป็นธนาคารพาณิชย์ของไทยหรือสำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศก็ได้ โดยผู้ดูแลผลประโยชน์ต้องไม่เป็นบริษัทในเครือของบริษัทจัดการที่เป็นผู้จัดตั้งและจัดการกองทุนรวมนั้น เพื่อป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์

3) ตัวแทนสนับสนุนการขายหน่วยลงทุน ปัจจุบันบุคคลที่จะทำหน้าที่เสนอขายหน่วยลงทุนของกองทุนรวมได้ ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. เท่านั้น ตัวแทนสนับสนุนขายหน่วยลงทุน ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด และผ่านการทดสอบความรู้ในหลักสูตรการเป็นตัวแทนขายจากสถาบันที่สำนักงาน ก.ล.ต. เห็นชอบ ขึ้นทะเบียนรายชื่อกับสำนักงาน ก.ล.ต. ต้องปฏิบัติและทำหน้าที่ในการขายตามกรอบที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันการขายและการโฆษณาชวนเชื่อให้ผู้ลงทุนเข้าใจผิดในสาระสำคัญ และเพื่อป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ผู้ทำหน้าที่ตัวแทนสนับสนุนจะต้องเปิดเผยอัตราค่าธรรมเนียมในการเป็นตัวแทนสนับสนุนของกองทุนรวมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ลงทุนรับทราบด้วย

4) นายทะเบียนหน่วยลงทุน นายทะเบียนหน่วยลงทุน เป็นสถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงาน ก.ล.ต. ให้มีหน้าที่ดูแลทะเบียนรายชื่อผู้ถือหน่วยลงทุน ตลอดจนสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหน่วยลงทุน เช่น การจ่ายเงินปันผล และสิทธิประโยชน์ อื่น ๆ บริษัทจัดการอาจทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนหน่วยลงทุน สำหรับกองทุนรวมภายใต้การจัดการของตนก็ได้

5) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้สอบบัญชีและมีชื่อขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงาน ก.ล.ต. ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบริษัทจัดการ มีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของกองทุนรวม ตรวจสอบและให้ความเห็นชอบงบการเงินของกองทุนให้ถูกต้องตามมาตรฐานบัญชี

6) สมาคมบริษัทจัดการลงทุน สมาคมบริษัทจัดการลงทุน จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เป็นสมาคมที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจหลักทรัพย์ จดทะเบียนสมาคมกับสำนักงาน ก.ล.ต. มีบริษัทจัดการที่ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทการจัดการกองทุนรวม การจัดการกองทุนส่วนบุคคล และการจัดการกองทุนส่วนบุคคลที่เป็นกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นสมาชิก สมาคมมีหน้าที่กำหนดจรรยาบรรณ และวางมาตรฐานในการปฏิบัติ ให้บริษัทสมาชิกยึดถือและปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกราย กำหนดบทลงโทษเมื่อบริษัทสมาชิกฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตาม

7) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เป็นองค์กรของภาครัฐ ทำหน้าที่กำกับดูแลธุรกิจหลักทรัพย์ รวมถึงการ

จัดการลงทุน ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือ ข้อกำหนดตามความในกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

กองทุนรวมมีทั้งหมด 10 แบบ[5]ตามแบบมาตรฐานของสำนักงานกลต.

1) กองทุนรวมตราสารแห่งทุน (Equity fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในตราสารทุน โดยเฉลี่ยในรอบปีบัญชีไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวม ในการกำกับดูแลนโยบายดังกล่าวบริษัทจัดการต้องรายงานค่าเฉลี่ยการถือครองตราสารทุนให้สำนักงานคณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์ทราบทุกรอบระยะเวลาสามเดือน หากมีกรณีที่ค่าเฉลี่ยการถือครองตราสารทุนไม่ถึงร้อยละ 65 ในรอบระยะเวลาใด ให้บริษัทจัดการแสดงเหตุผลโดยชัดเจน เพื่อที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จะได้นำไปเปิดเผยให้แก่ผู้ลงทุนและผู้ที่สนใจลงทุนทราบต่อไป การลงทุนในกองทุนรวมตราสารแห่งทุนจะมีความเสี่ยงสูงกว่ากองทุนรวมที่มีนโยบายลงทุนในตราสารประเภทอื่น

2) กองทุนรวมตราสารแห่งหนี้ (General fixed income fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในหรือมีไว้เฉพาะเงินฝาก หรือหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นหรือการหาดอกผลโดยวิธีอื่นตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดหรือให้ความเห็นชอบให้กองทุนประเภทดังกล่าวลงทุนได้ โดยห้ามมิให้กองทุนรวมตราสารแห่งหนี้ลงทุนหรือ มีไว้ซึ่งตราสารทุนหรือตราสารกึ่งหนี้กึ่งทุนหรือหุ้นกู้แปลงสภาพ ยกเว้นแต่สำนักงานคณะกรรมการกำกับตลาดหลักทรัพย์จะพิจารณาอนุญาต กองทุนรวมตราสารหนี้จะมีความเสี่ยงน้อยกว่ากองทุนรวมที่มีนโยบายลงทุนในตราสารทุน

3) กองทุนรวมตราสารแห่งหนี้ระยะยาว (Long-term fixed income fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในหรือมีไว้เฉพาะเงินฝาก หรือตราสารหนี้ที่มีอายุเฉลี่ยในการถือครอง (portfolio duration) ในขณะใดขณะหนึ่งของกองทุนรวมนั้นมากกว่าหนึ่งปีขึ้นไป พอร์ตโฟริโอดูเรชัน (portfolio duration) หมายถึง อายุถัวเฉลี่ยแบบถ่วงน้ำหนักของกระแสเงินที่ได้รับจากทรัพย์สินของกองทุนรวม กองทุนรมประเภทนี้เหมาะสำหรับผู้ลงทุนที่ยอมรับความเสี่ยงต่ำ และสามารถลงทุนระยะยาวได้

[5] สมาคมบริษัทจัดการกองทุน, ประเภทของกองทุนรวม [ออนไลน์], 16 มีนาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.thaimutualfund.com/AIMC/aimc_about.jsp?pg=4

4) กองทุนรวมตราสารแห่งหนี้ระยะสั้น (Short-term fixed income fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในเงินฝาก หรือตราสารหนี้ โดยกองทุนมีวัตถุประสงค์ที่จะดำรงอายุเฉลี่ยในการถือครอง (portfolio duration) ในขณะใดขณะหนึ่งของกองทุนรวมนั้นไม่เกินหนึ่งปี มีหรือ ทรัพย์สินที่กองทุนลงทุนและมีไว้ มีอายุเฉลี่ยน้อยกว่าหนึ่งปี กองทุนประเภทนี้เหมาะสำหรับผู้ลงทุนที่ต้องการลงทุนระยะสั้น และต้องการความเสี่ยงต่ำ

5) กองทุนรวมผสม (Balanced fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในหรือมีไว้ซึ่งหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่น หรือการหาดอกผลโดยวิธีอื่นตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด หรือให้ความเห็นชอบให้กองทุนประเภทดังกล่าวลงทุนได้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะดำรงอัตราส่วนการลงทุนในหรือมีไว้ซึ่งตราสารทุนในขณะใดขณะหนึ่งไม่เกินร้อยละ 65 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวม กองทุนผสมลงทุนในตราสารได้ทุกประเภท ผู้จัดการกองทุนสามารถแสวงหาโอกาสลงทุนที่ดีกว่าได้ทั้งในตลาดตราสารทุนและตลาดตราสารหนี้ แต่เป็นการจัดสรรเงินลงทุนประเภทสมดุล เพราะมีข้อกำหนดเกี่ยวกับมูลค่าสูงสุด (ceiling) และมูลค่าต่ำสุด (floor) ในการลงทุนในตราสารทุน กองทุนผสมเหมาะสำหรับผู้ลงทุนที่ยอมรับความเสี่ยงได้ปานกลาง

6) กองทุนรวมผสมแบบยืดหยุ่น (Flexible portfolio fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในหรือมีไว้ซึ่งหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่น หรือการหาดอกผลโดยวิธีอื่นตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด หรือให้ความเห็นชอบให้กองทุนประเภทดังกล่าวลงทุนได้ กองทุนรวมผสมแบบยืดหยุ่นสามารถลงทุนในตราสารทุกประเภทเช่นเดียวกับกับกองทุนรวมผสม แต่ไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสัดส่วนเงินลงทุนในตราสารทุน การจัดสรรเงินลงทุนของกองทุนรวมผสมแบบยืดหยุ่นระหว่างตลาดตราสารทุนและตลาดตราสารหนี้ จึงอยู่กับดุลพินิจของผู้จัดการกองทุน กองทุนรวมประเภทนี้เหมาะสำหรับผู้ลงทุนที่ยอมรับความเสี่ยงได้ปานกลาง

7) กองทุนรวมหน่วยลงทุน (Fund of funds)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในหรือมีไว้ซึ่งหน่วยลงทุนและใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวม หรือกล่าวคือเป็นกองทุนรวมที่ลงทุนในกองทุนรวมอีกทอดหนึ่ง โดยเฉลี่ยในรอบปีบัญชีไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวม ด้วยลักษณะของกองทุนรวมจะมีการกระจายการลงทุนอยู่แล้วจึงทำให้ความเสี่ยงนั้นจะขึ้นอยู่กับลักษณะกองทุนรวมที่เลือกลงทุน ข้อเสียของกองทุนรวมหน่วยลงทุนจะค่าธรรมเนียมในการจัดการและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซ้ำซ้อน

8) กองทุนรวมใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในหรือมีไว้ซึ่งใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ ใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหน่วยลงทุน และใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นเพิ่มทุน โดยเฉลี่ยในรอบปีบัญชีไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวม การลงทุนในใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้น มีความเสี่ยงสูง กองทุนประเภทนี้จึงมีความเสี่ยงสูงมาก

9) กองทุนรวมกลุ่มธุรกิจ (Sector fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในตราสารทุนของบริษัทที่มีธุรกิจหลักประเภทเดียวกันตามที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนด โดยมูลค่าที่ลงทุนในกลุ่มธุรกิจที่เลือกจะมีค่าเฉลี่ยในรอบปีบัญชีไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของมูลค่าทรัพย์สินสุทธิของกองทุนรวม กองทุนรวมกลุ่มธุรกิจจะมีการลงทุนกระจุกตัว จึงมีความเสี่ยงสูงกว่ากองทุนรวมตราสารแห่งทุนโดยทั่วไป

10) กองทุนรวมตลาดเงิน (Money market fund)

กองทุนรวมที่มีนโยบายการลงทุนในตราสารหนี้ที่มีคุณภาพและมีกำหนดชำระเงินต้นเมื่อทวงถามหรือมีอายุคงเหลือไม่เกิน 1 ปี ซึ่งกองทุนรวมตลาดเงินนี้จะคล้ายคลึงกับ กองทุนรวมตราสารแห่งหนี้ระยะสั้น มีความเสี่ยงต่ำสุด เหมาะสำหรับการลงทุนระยะสั้นของผู้ลงทุนที่ไม่ต้องการความเสี่ยง

<u>ภาษีของกองทุนรวม</u>

ในด้านภาษีของกองทุนรวม กองทุนรวมเป็นนิติบุคคลปีนนิติบุคคลแยกต่างหากจากบริษัทจัดการที่มีหน้าที่ในการกำหนดโครงการกองทุนรวม นโยบายการลงทุน และบริหารกองทุน รายได้ของกองทุนรวมจะไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล เนื่องจากกองทุนรวมไม่ถือเป็นหน่วยภาษีตามประมวลรัษฎากร คือไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้จากเงินได้ทุกประเภทที่กองทุนได้รับจากการลงทุน[6] กล่าวคือ ไม่ต้องเสียภาษีจากเงินปันผลรับ ดอกเบี้ย และกำไรจากส่วนเกินทุน (Capital gains)

ส่วนในด้านภาษีของผู้ถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมจากเงินปันผล ผู้ถือหน่วยลงทุนที่เป็นบุคคลธรรมดามีภาระที่ต้องสียภาษีเงินได้จากเงินปันผล โดยเงินได้จากเงินปันผลนั้นจะถือเป็นเงินได้ประเภท 40(8) เงินได้อื่นๆ ไม่ใช่เงินได้ประเภท 40(4)(ข) เพราะไม่ใช่เงินปันผลจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนอันเกิดจากประกอบกิจการโดยตรง ดังนั้นสำหรับบุคคลธรรมดาที่ได้รับเงินปันผลจากกองทุนรวมจะไม่สามารถนำเงินปันผลนี้ไปเป็นเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิได้ ส่วนเงินได้จากจากกำไรส่วนเกินทุนหรือกำไรจากการขายหน่วยลงทุน (Capital gain) แต่สำหรับผู้ถือหน่วยลงทุนที่เป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เงินปันผล ยกเว้นภาษีเงินได้จากเงินปันผลทั้งหมดโดยไม่ต้องนำเงินปันผลที่รับมารวมคำนวณ

---

[6] สมาคมบริษัทจัดการกองทุน, ภาษีกองทุนรวม [ออนไลน์], 16 มีนาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.thaimutualfund.com/AIMC/aimc_about.jsp?pg=13

กับเงินได้สิ้นปี ในกรณีที่ถือหน่วยลงทุนไว้ 3 เดือนก่อนและหลังได้รับเงินปันผล สำหรับนิติบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นั้นจะไดรับยกเว้นภาษีเงินได้จากเงินปันผลครึ่งหนึ่งในกรณีที่ถือหน่วยลงทุนไว้ 3 เดือน ก่อนและหลังได้รับเงินปันผล

ภาษีของผู้ถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมจากกำไรส่วนเกินทุน (Capital gains) ผู้ลงทุนที่เป็นบุคคลธรรมดาจะได้รับยกเว้นไม่ต้องนำกำไรส่วนเกินทุนมารวมคำนวณตามกฎกระทรวงฉบับที่ 126 ข้อ 2 (32) แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพและกองทุนรวมหุ้นระยะยาวที่จะมีเงื่อนไขเพิ่มเติมซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 3 สำหรับผู้ลงทุนที่เป็นนิติบุคคลจะไม่ได้รับยกเว้นภาษีจากกำไรส่วนเกินทุน ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล

ตารางที่ 2-1 ภาระภาษีของผู้ลงทุนในกองทุนรวม[7]

ประเภทผู้ลงทุน		ประเภทรายได้	
		เงินปันผล	กำไรส่วนเกินทุน
ผู้ลงทุนไทย	บุคคลธรรมดา	เลือกหักภาษี ณ ที่ จ่าย 10% หรือนำมารวมคำนวณภาษีเงินได้ปลายปี	ได้รับยกเว้นภาษี
	นิติบุคคล -จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	ได้รับยกเว้นภาษีทั้งจำนวน[8]	นำมารวมคำนวณภาษีเงินได้ปลายปี
	นิติบุคคล - ไม่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ	ได้รับยกเว้นภาษีกึ่งหนึ่ง[6]	นำมารวมคำนวณภาษีเงินได้ปลายปี
ผู้ลงทุนต่างชาติ	บุคคลธรรมดา	เลือกหักภาษี ณ ที่จ่าย 10% หรือนำมารวมคำนวณพื่อเสียภาษี	ได้รับยกเว้นภาษี
	นิติบุคคล - ประกอบกิจการในไทย	นำมารวมคำนวณพื่อเสียภาษี	นำมารวมคำนวณพื่อเสียภาษี
	นิติบุคคล - ไม่ได้ประกอบกิจการในไทย	ได้รับยกเว้นภาษี	ได้รับยกเว้นภาษี

[7] บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน กรุงไทย จำกัด (มหาชน), ผลตอบแทนของกองทุนรวม [ออนไลน์], 16 มีนาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.ktam.co.th/th/about/history_detail.aspx?SubID=55&ID=19&ContentMenuID=6&level=2

[8] บริษัทจะต้องถือครองหลักทรัพย์ไม่น้อยกว่า 3 เดือนก่อนและหลังจากวันที่กำหนดสิทธิผู้ถือหน่วยลงทุนที่จะได้รับเงินปันผล (XD date)

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ RMF เป็นกองทุนรวมที่มีลักษณะเป็นหนึ่งในสิบของรูปแบบกองทุนมาตรฐานแต่จะเงื่อนไขพิเศษดังจะกล่าวต่อไป

<u>ที่มาและความสำคัญของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)</u>

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เกิดขึ้นตั้งแต่ ปี 2544 โดยมีการให้สิทธิพิเศษทางภาษีตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 228 (พ.ศ.2544) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ลงวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2544

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นกองทุนรวมประเภทที่ส่งเสริมให้เกิดการออมเงินระยะยาวไว้สำหรับใช้จ่ายยามเกษียณอายุ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ตนเองทำให้ไม่ต้องตกเป็นภาระของรัฐและภาระทางสังคมซึ่งอาจมีผลต่อระบบเศรษฐกิจได้เนื่องจากรัฐจะต้องสูญเสียเงินงบประมาณในการดูแลคนเกษียณหรือผู้สูงอายุ โดยผู้ลงทุนที่เป็นบุคคลธรรมดาจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อเป็นการจูงใจในการลงทุน

นอกจากนี้กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มทางเลือกในการออมเงินในระยะยาวเพื่อการเลี้ยงชีพของลูกจ้าง ข้าราชการและผู้มีเงินได้โดยทั่วไป ดังจะเห็นได้จากหมายเหตุท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 228 (พ.ศ.2544) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร *“เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือโดยที่ลูกจ้างหรือข้าราชการสามารถออมเงินผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้ แต่การออมดังกล่าวยังมีวงเงินจำกัดไม่เป็นไปตามความต้องการของลูกจ้างหรือข้าราชการที่มีความสามารถออมได้มากกว่าที่กฎหมายกำหนด และโดยที่ยังมีผู้มีเงินได้โดยทั่วไปซึ่งไม่สามารถออมเงินผ่านกองทุน ดังกล่าวเนื่องจากไม่สามารถเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนทั้งสองได้ จึงได้มีการจัดตั้งกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ขึ้น เพื่อเพิ่มทางเลือกในการ ออมเงินระยะยาวให้แก่ลูกจ้าง ข้าราชการ และผู้มีเงินได้โดยทั่วไป ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมระยะยาวเพื่อการเลี้ยงชีพของลูกจ้าง ข้าราชการ และผู้มีเงินได้โดยทั่วไป และเพื่อเป็นการส่งเสริมการลงทุนในสถาบันในตลาดทุนของไทยเพิ่มมากขึ้น สมควรกำหนดให้เงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมดังกล่าว และเงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้ถือหน่วยลงทุนได้รับจากกองทุนรวมดังกล่าว เป็นเงินได้พึงประเมินที่ไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ และ สมควรกำหนดให้เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้ เพื่อทำให้ผู้ที่ไม่ออมเงินตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกองทุนรวมดังกล่าวมีภาระต้องเสียภาษีเงินได้ อันจะส่งผลทำให้มีการออมเงินผ่านกองทุนรวมนี้ในระยะยาว จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้”*

นโยบายการลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ[9]

การลงทุนอาจเป็นแบบใดแบบหนึ่งในมาตรฐาน 10 แบบของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งมีความเสี่ยงและผลตอบแทนในระดับที่แตกต่างกัน การพิจารณาเลือกการลงทุนจะขึ้นอยู่กับอายุของผู้ลงทุน การยอมรับความเสี่ยง และการคาดหวังผลตอบแทน

2.2 มาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

เนื่องด้วยกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นมาโดยมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นกองทุนที่ส่งเสริมให้เกิดการออมเงินระยะยาวไว้สำหรับใช้จ่ายยามเกษียณอายุ ดังได้กล่าวรายระเอียดไว้ในบทที่ 2.1 แล้ว จึงมีมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมและจูงใจให้ประชาชนมาลงทุนเพิ่มขึ้น

สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) คือ การยกเว้นเงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากรมาตรา 42 (17) ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากรข้อ 2 (55) และ (65) แบ่งสิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นสองประเภทหลัก คือ สิทธิลดหย่อนจากเงินลงทุน และ สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้จากกำไรที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุน (Capital Gain)

2.2.1 สิทธิลดหย่อนภาษีจากการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

บุคคลธรรมดาที่ลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพสามารถใช้สิทธิเป็นค่าลดหย่อนได้เท่ากับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน แต่ต้องมีจำนวนไม่เกินห้าแสนบาท ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (55)

ทั้งนี้ หากผู้ลงทุนได้จ่ายเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) หรือกองทุนสงเคราะห์สงเคาะห์และประกันชีวิตแบบบำนาญ เมื่อรวมเงินทั้งหมดดังกล่าวกับเงินจ่ายค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพแล้วจะต้องไม่เกินห้าแสนบาท

[9] สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, RMF คืออะไร, [ออนไลน์], 18 มีนาคม 2561 แหล่งที่มา https://www.set.or.th/education/th/begin/mutualfund_content09.pdf

2.2.2 สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้จากกำไรที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนหรือกำไรส่วนเกินทุน (Capital Gain) ของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

บุคคลจะได้รับยกเว้นเงินหรือประโยชน์ที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนหรือกำไรส่วนเกินทุน (Capital gain) ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (65) เมื่อผู้ลงทุนได้ถือหน่วยลงทุนดังกล่าวมาไม่น้อยกว่าห้าปี นับแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก แต่ไม่รวมถึงกรณีทุพพลภาพหรือตาย และเงินหรือประโยชน์ดังกล่าวที่คำนวณมาจากเงินได้พึงประเมินที่ได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (55)

บทที่ 3

หลักพื้นฐานกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและ หลักเกณฑ์การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เพื่อลดหย่อนภาษี

3.1 หลักพื้นฐานกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

3.1.1 หลักความชอบด้วยกฎหมายและหลักความเป็นธรรม

หลักความชอบด้วยกฎหมาย

หลักความชอบด้วยกฎหมายภาษีที่มาจากแนวความคิดเรื่องหลักการตกลงยินยอมทางภาษี ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่ปรากฏในประวัติศาสตร์การปกตรองระบอบประชาธิปไตยในทวีปยุโรป เริ่มต้นจากการที่ “ภาษี” เป็นสิ่งแสดงอำนาจอธิปไตยของรัฐและภาษีมีลักษณะตรงข้ามกับรายได้ประเภทอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นรายได้ประเภทสาธารณะสมบัติของแผ่นดินหรือรายได้จากการก่อหนี้ (รายรับ)

รายได้สาธารณะประเภทภาษีแตกต่างจากรายได้ของภาคเอกชนในประเด็นที่เกี่ยวกับลักษณะของการมีอำนาจอธิปไตยและการจัดตั้งหรือจัดเก็บภาษีของรัฐเป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียว ซึ่งในปัจจุบันหมายถึงการที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจเหนือกว่าผู้เสียภาษี ทำให้ภาษีมีลักษณะเป็นการบังคับ โดยฝ่ายปกครองกำหนดมาตรการบังคับและมาตรการลงโทษผู้เสียภาษีเพื่อให้ชำระภาษี ดังนั้น ลักษณะบังคับยังคงอยู่แม้มีข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้เสียภาษีชำระภาษีโดยมิได้เกรงกลัวต่อมาตรการการลงโทษใดๆ และความเกรงกลัว หรือความไม่เกรงกลัวต่อมาตรการลงโทษนี้ มิได้ทำให้ลักษณะบังคับดังกล่าวสูญสิ้นไป ทั้งนี้เพราะฝ่ายปกครองได้กำหนดบทลงโทษควบคู่กับการจัดเก็บภาษีแล้ว[10]

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสอดคล้องกับหลักความชอบด้วยกฎหมายจะต้องตราขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขในรูปแบบพระราชบัญญัติโดยฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชน เนื่องด้วยการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นหน้าที่ที่ประชาชนทุกคนจะต้องปฏิบัติ ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะกระทบกับสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนโดยตรง ซึ่งกฎหมายภาษีอากรถูกบัญญัติขึ้นโดยองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ และการบัญญัติกฎหมายภาษีนี้จะต้องมีลักษณะทั่วไป ตลอดจนเป็นไปตามเงื่อนไขหรือในภายใต้ขอบเขตอำนาจที่กฎหมายแม่บทบัญญัติขึ้น เนื่องจากกฎหมายภาษีอากรเป็นเรื่องที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นกฎหมายภาษีอากรจึงจะต้องมีความชอบด้วย

---

[10] ศาสตราจารย์ ดร.ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, กฎหมายภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญ จตุลักษณ์79, 2556), หน้า 65 - 66.

กฎหมายไม่ว่าจะเป็นในแง่กระบวนการบัญญัติกฎหมาย และการบัญญัติขึ้นโดยมีเนื้อหาที่ไม่ขัดแย้งต่อกฎหมายแม่บทที่มีลำดับสูงกว่า

ในกรณีการของการให้สิทธิยกเว้นภาษีจากการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 โดยอาศัยอำนาจมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งการออกกฎหมายไม่ขัดกับกฎหมายแม่บท และสอดคล้องกับหลักความชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ผู้เขียนเห็นว่าการให้สิทธิยกเว้นภาษีจากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ ในกรณีที่ผู้เสียภาษีจะต้องถูกเรียกเก็บภาษีเพิ่มหรือเรียกคืนภาษีส่วนที่เคยได้รับลดหย่อนนั้นก็ต้องมีการบัญญัติเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องและชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน

<u>หลักความเป็นธรรม</u>

หลักความเป็นธรรม คือ การเก็บภาษี โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติและเก็บตามกำลังความสามารถของผู้เสียภาษี โดยหลักของความเป็นธรรมนี้จะพิจารณาหลักความยุติธรรมควบคู่กับหลักความเสมอภาค ซึ่งหลักความเป็นธรรมในทางทฤษฎีมี 2 แนวคิด[11] คือ

1) หลักความเป็นธรรมสมบูรณ์ (Principle of Absolute Equity) ตามทฤษฎีนี้ถือว่าการเก็บภาษีที่ยุติธรรมนั้นคือการที่ทุกคนจะต้องเสียภาษีเท่ากัน เพราะภาระค่าใช้จ่ายของรัฐจะต้องกระจายให้แก่ผู้เสียภาษีทุกคน ทฤษฎีนี้จะใช้ได้ดีถ้าผู้ต้องเสียภาษีทุกคนมีฐานะหรือรายได้เท่าเทียมกันแต่ในความเป็นจริงแล้วฐานะหรือรายได้ของคนในประเทศไม่เท่ากัน ดังนั้นหลักการนี้จึงใช้ไม่ได้ในทางปฏิบัติ

2) หลักความเป็นธรรมสัมพันธ์ (Principle of Relative Equity) ทฤษฎีนี้คือการยึดหลักความสามารถในการเสียภาษี โดยถือว่าเป็นความยุติธรรมในการเสียมิได้เกิดจากการที่ทุกคนเสียภาษีเท่ากัน แต่ควรเกิดจากสัดส่วนแห่งผลประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับ (the benefit principle) ซึ่งจะนำมาสู่ความสามารถในการเสียภาษีของตน ที่เรียกว่าธรรมสัมพันธ์เพราะว่าได้มีการพิจารณาความเป็นธรรมโดยเอาการเสียภาษีไปสัมพันธ์กับประโยชน์ที่ได้รับหรือความสามารถในการเสียภาษีประการหนึ่ง (the ability to pay principle) อีกประการหนึ่งเพราะว่าได้ถือหลักว่าบุคคลจะเสียภาษีเป็นธรรมหรือไม่นั้นไม่ได้พิจารณาจากจำนวนภาษีที่เขาเสียว่าเท่ากับคนอื่นหรือไม่ แต่ควรพิจารณาจากฐานะหรือผลประโยชน์ที่เขาได้รับ

---

[11] ศาสตราจารย์ ดร.ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, กฎหมายภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญ จตุลักษณ์79, 2556), หน้า 54 - 55.

ในกรณีการของการให้สิทธิยกเว้นภาษีจากการลงทุนในกองทุนรวมมีการให้สิทธิโดยให้สิทธิแก่ผู้เสียภาษีทุกคนที่เป็นบุคคลธรรมดา และมีการจำกัดสิทธิที่ลดหย่อนภาษีไม่เกินร้อนละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีและไม่เกิน 500,000 บาท เป็นการให้สิทธิแก่ผู้เสียภาษีทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และการกำหนดจำนวนเงินสูงสุดที่ลดหย่อนได้ไว้ที่ 500,000 บาทก็เป็นการกำหนดเพื่อไม่ให้นโยบายนี้เป็นการช่วยเหลือคนที่มีรายได้สูงหรือเป็นการช่วยเหลือคนรวยตามหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์

3.1.2. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อาจเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียว หรือรวมกันเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคลก็ได้ และบางกรณีผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะไม่มีสภาพเป็นบุคคลตามประมาวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15[12] ก็ตาม แต่กฎหมายได้กำหนดให้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้อย่างบุคคลธรรมดาด้วย[13] สรุปแล้วได้แก่

ก. บุคคลธรรมดา
ข. ผู้ถึงแก่ความตาย
ค. กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง
ง. ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล

ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีการคำนวณฐานภาษีจากเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งได้กำหนดความหมายของเงินได้พึงประเมินไว้ กล่าวคือ เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ซึ่งอาจคิดคำนวณเป็นเงิน เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือ ผู้อื่นออกแทนให้ เครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด ที่ได้รับเงินจริง โดยมีแหล่งเงินได้ คือแหล่งที่มาของเงินได้ซึ่งแบ่งได้เป็นเงินได้จากแหล่งในประเทศและต่างประเทศเงินได้จากแหล่งต่าง ๆ ตามมาตรา 41 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งเงินได้พึงประเมินดังกล่าวจะต้องนำไปรวมคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือไม่ ให้พิจารณาดังนี้

1) กรณีเงินได้เกิดจากแหล่งในประเทศ หมายถึง เงินได้ที่เกิดขึ้น หรือเป็นผลสืบเนื่องจาก หน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย หรือ กิจการที่ทำในประเทศไทย หรือ กิจการของนายจ้างที่ทำในประเทศไทย หรือ ทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย

---

[12] ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 15 “สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย
ทารกในครรภ์มารดาก็สามารถมีสิทธิต่าง ๆ ได้ หากว่าภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก”

[13] สุเมธ ศิริคุณโชติ, กำธร สิริชูติวงศ์, อดิศักดิ์ สืบประดิษฐ์ และภิรัตน์ เจียรนัย, ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2560, (กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2560) หน้า 13 - 14.

2) กรณีเงินได้เกิดจากแหล่งนอกประเทศไทย หมายถึง เงินได้ที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลสืบเนื่องจาก หน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย หรือ กิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือ ทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งผู้มีเงินได้จากแหล่งนอกประเทศในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว จะต้องเสียภาษีเงินได้ในประเทศไทยก็ต่อเมื่อเข้าองค์ประกอบทั้ง 2 ประการ คือ ผู้มีเงินได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทยในปีภาษีนั้น และผู้มีเงินได้นำเงินเข้ามาในประเทศไทยในปีภาษีนั้น

เงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งแบ่งได้เป็น 8 ประเภท ตามลักษณะของการได้เงินมา (มาตรา 40 (1) - (8)) ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายกำหนดให้เงินได้แต่ละปะเภทสามารถหักค่าใช้จ่ายออกก่อน แล้วจึงนำเงินได้ที่หักค่าใช้จ่ายแล้วทั้งหมดไปหักลดหย่อน เพื่อให้ได้เงินได้สุทธิไปคิดภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา[14]

<u>เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1</u> ตามมาตรา 40 (1) ได้แก่ เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่าเงินที่นายจ้างชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ และเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้ เนื่องจากการจ้างแรงงาน

<u>เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2</u> ตามมาตรา 40 (2) ได้แก่ เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่ผู้จ่ายเงินได้ชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ และเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้นั้น ไม่ว่าหน้าที่หรือตำแหน่ง หรืองานที่ทำให้นั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว

<u>เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3</u> ตามมาตรา 40 (3) ได้แก่ ค่าแห่งกู๊ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธ์ หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล

<u>เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4</u> ตามมาตรา 40 (4) ได้แก่ ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินได้ทางอื่นจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

<u>เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5</u> ตามมาตรา 40 (5) ได้แก่ เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจาก

---

[14] เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.

1. การให้เช่าทรัพย์สิน

2. การผิดสัญญาซื้อเช่าซื้อทรัพย์สิน

3. การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 ตามมาตรา 40 (6) ได้แก่ เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือ วิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7 ตามมาตรา 40 (7) ได้แก่ เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญ นอกจากเครื่องมือ

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 ตามมาตรา 40 (7) ได้แก่ เงินได้จากธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 40 (1) ถึง 40 (7) แล้ว

3.1.3 ค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ค่าใช้จ่าย (Deduction)

ค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนหรือเงินเท่าที่จ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินได้พึงประเมินที่จะนำไปคำนวณภาษีนั้นในเบื้องต้นจะต้องหักค่าใช้จ่ายออกก่อน[15] เว้นแต่จะเป็นเงินได้พึงประเมินที่ประมวลรัษฎากรไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่าย บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องค่าใช้จ่ายของบุคคลธรรมดาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 ซึ่งมีข้อสังเกตว่าเงินได้ที่ได้มาโดยต้องใช้น้ำพักน้ำแรง[16]จะหักค่าใช้จ่ายได้มากกว่าเงินที่ไม่ต้องใช้น้ำพักน้ำแรง

การหักค่าใช้จ่ายจะแบ่งเป็นสองวิธี คือ การหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา และการหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร[17]

การหักค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินแต่ละประเภท มีดังนี้

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 และ 2 ตามมาตรา 40 (1) และ (2) สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 50 ของเงินได้พึงประเมินทั้งสองประเภทแต่ต้องไม่เกิน 100,000 บาท

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 ตามมาตรา 40 (3) หักค่าใช้จ่ายได้เฉพาะเงินได้ที่เป็นค่าแห่งกู๊ดวิล ค่าแห่งสิทธิ และสิทธิอย่างอื่นในร้อยละ 50 ของเงินได้ แต่ต้องไม่เกิน 100,000 บาท

---

[15] ชัยสิทธิ ตราชูธรรม, คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร: กรุงสยาม พัลลิชชิ่ง, 2559), หน้า 281.

[16] เงินได้ที่ได้มาโดยต้องใช้น้ำพักน้ำแรง คือ เงินได้พึงประเมินตามมาตรา (1) (2) (6) (7) (8)

[17] เงินได้ที่ได้มาโดยไม่ต้องใช้น้ำพักน้ำแรง คือ เงินได้พึงประเมินตามมาตรา (3) (4) (5)

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 ตามมาตรา 40 (4) ไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายได้

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5 ตามมาตรา 40 (5) หักค่าใช้จ่ายได้ดังนี้

1) การให้ใช้ทรัพย์สิน ผู้มีเงินได้มีสิทธิเลือกหักค่าใช้จ่ายวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

ก. หักตามความจำเป็นและสมควร

ข. หักเป็นการเหมาในอัตราดังต่อไปนี้

1. บ้าน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือแพ ร้อยละ 30
2. ที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรม ร้อยละ 20
3. ที่ดินที่มิได้ใช้ในการเกษตรกรรม ร้อยละ 15
4. ยานพาหนะ ร้อยละ 30
5. ทรัพย์สินอย่างอื่น ร้อยละ 10

2) การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน หรือผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ผู้มีเงินได้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาในอัตราร้อยละ 20 ได้วิธีเดียว

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 ตามมาตรา 40 (6) หักค่าใช้จ่ายได้ตามวิธีใดวิธีหนึ่ง คือ ค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร หรือค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาในอัตรา ดังนี้ การประกอบโรคศิลปะ ร้อยละ 60 หรือ วิชาชีพอิสระอื่นนอกจากการประกอบโรคศิลปะ ร้อยละ 30

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7 ตามมาตรา 40 (7) สามารถหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร หรือหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาในอัตรา 70)

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 ตามมาตรา 40 (8) สามารถหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร หรือหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาในอัตราร้อยละตามที่กฎหมายกำหนด

<u>ค่าลดหย่อน (Allowance)</u>

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคำนวณจากเงินได้พึงประเมินหักด้วยค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน ซึ่งค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นตัวบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษี ทำให้ผู้เสียภาษีเสียน้อยลงหรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลย ทั้งนี้เพื่อลดความเหลื่อมล้าด้านรายได้ระหว่างประชาชน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี หรือเพื่อการกระจายรายได้และความมั่งคั่งอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคมากขึ้น[18]

[18] จิรศักดิ์ รอดจันทร์, ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 123-124.

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม ได้ให้ความหมายของค่าลดหย่อนไว้ว่า *“เงินได้พึงประเมินเมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้ ประมวลรัษฎากรจึงกำหนดให้หักค่าลดหย่อนได้อีก ค่าลดหย่อนแตกต่างจากค่าใช้จ่ายในข้อที่ว่า ค่าใช้จ่ายเป็นต้นทุนหรือเงินที่จ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินได้ แต่ค่าลดหย่อนเป็นตัวบรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษี ทำให้ผู้เสียภาษีเสียภาษีน้อยลง หรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลยก็ได้ ยามใดที่รัฐบาลเห็นว่าประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจ รายได้ไม่พอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น เงินได้สุทธิที่จะนาไปคำนวณภาษีก็ลดน้อยลง เมื่อเงินได้สุทธิน้อยลงภาษีที่ประชาชนจะต้องเสียก็ลดน้อยลงด้วย หรืออาจจะไม่ต้องเสียภาษีเลยก็ได้ นอกจากค่าลดหย่อนจะเป็นตัวบรรเทาภาระภาษีแล้วยังเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัวกับความกตัญญู ส่งเสริมการศึกษาและช่วยเหลือเกื้อกูลกันอีกด้วย”*[19]

ค่าลดหย่อนโดยหลักแล้วจะบัญญัติไว้ในมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร แต่มีค่าลดหย่อนบางประเภทที่บัญญัติอยู่ในรูปการยกเว้นภาษีตามกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในมาตรา 42 (17) เพื่อลดเวลาในการออกกฎหมาย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีที่จัดเก็บตามหลักความสามารถในการเสียภาษีโดยใช้รายได้หรือเงินได้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี ดังนั้น รายได้ที่จะใช้เป็นฐานในการคำนวณภาษีตามอัตราภาษีจึงควรเป็นรายได้ที่บ่งบอกถึงระดับความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีโดยแท้จริง การหักลดหย่อนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสะท้อนให้เห็นถึงระดับความสามารถในการเสียภาษีดังกล่าวด้วย การลดหย่อนภาษีจากการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพต่างมีการกำหนดจำนวนสูงสุดไว้ที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษี และไม่เกิน 500,000 บาท เป็นจำนวนที่ผันแปรกับเงินพึงประเมินที่ต้องเสียภาษี เพื่อให้การหักค่าลดหย่อนสอดคล้องกับความสามารถในการเสียภาษีด้วย และมีการกำหนดจำนวนเงินสูงสุดที่ลดหย่อนได้เพื่อแสดงถึงความมั่งคั่งส่วนเกินไม่สามารถหักลดหย่อนได้ตามหลักความเป็นธรรมในด้านความสามารถในการจ่ายภาษี (Ability to pay)

[19] ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร, (กรุงเทพมหานคร:สำนักอบรมกฎหมายเนติบัณฑิตยสภา), หน้า 293.

3.2 หลักเกณฑ์การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เพื่อการลดหย่อนภาษี

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นกองทุนรวมประเภทที่ส่งเสริมให้เกิดการออมเงินระยะยาวไว้สำหรับใช้จ่ายยามเกษียณอายุ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ตนเองทำให้ไม่ต้องตกเป็นภาระของรัฐและภาระทางสังคมซึ่งอาจมีผลต่อระบบเศรษฐกิจได้เนื่องจากรัฐจะต้องสูญเสียเงินงบประมาณในการดูแลคนเกษียณหรือผู้สูงอายุ โดยผู้ลงทุนที่เป็นบุคคลธรรมดาจะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อเป็นการจูงใจในการลงทุน โดยมีการกำหนดเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ต่างๆขึ้นเพื่อให้นโยบายการสนับสนุนการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน เช่น ผู้ลงทุนจะไถ่ถอนได้ต้องมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์

3.2.1 สิทธิประโยชน์ทางภาษี

1) ค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

บุคคลธรรมดาที่ลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพสามารถใช้สิทธิเป็นค่าลดหย่อนได้เท่ากับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน แต่ต้องมีจำนวนไม่เกินห้าแสนบาท ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (55)

ทั้งนี้ หากผู้ลงทุนได้จ่ายเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) หรือกองทุนสงเคราะห์สงเคราะห์และประกันชีวิตแบบบำนาญ เมื่อรวมเงินทั้งหมดดังกล่าวกับเงินจ่ายค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพแล้วจะต้องไม่เกินห้าแสนบาท

2) ยกเว้นภาษีเงินได้จากกำไรจากการขายหน่วยลงทุน (capital gain)

บุคคลจะได้รับยกเว้นเงินหรือประโยชน์ที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนหรือกำไรส่วนเกินทุน (Capital gain) ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (65) เมื่อผู้ลงทุนได้ถือหน่วยลงทุนดังกล่าวมาไม่น้อยกว่าห้าปี นับแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก แต่ไม่รวมถึงกรณีทุพพลภาพหรือตาย และเงินหรือประโยชน์ดังกล่าวที่คำนวณมาจากเงินได้พึงประเมินที่ได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (55)

นอกจากนี้ยังมีสิทธิยกเว้นเพิ่มเติมตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (92) สำหรับหน่วยลงทุนที่โอนมาจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพด้วย คือ ยกเว้นภาษีจากเงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2559 เป็นต้นไป โดยหน่วยลงทุนดังกล่าวต้องเป็นหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่ได้จากการโอน หรือ

เกี่ยวเนื่องจากการโอนมาจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เฉพาะกรณีที่ผู้มีเงินได้ขายหน่วยลงทุนนั้นเมื่อมีอายุไม่ต่ำกว่าห้าสิบห้าปีบริบูรณ์และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพกับระยะเวลาถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือทุพพลภาพหรือตาย

3.2.2 เงื่อนไขการลงทุนเพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

เงินที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ที่จะได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคานวณเพื่อเสีย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ดังนี้

1) ผู้ลงทุนต้องซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง และต้องไม่ระงับการซื้อหน่วยลงทุนเป็นเวลาเกินกว่า 1 ปี ติดต่อกัน[20]

2) เงินที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับในแต่ละปี หรือมีจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อปี ข้อกำหนดข้อนี้เป็นการกำหนดให้มีการลงทุนต่อเนื่อง[21]

3) ผู้มีเงินได้ต้องไม่ได้รับเงินปันผลหรือ เงินอื่นใดจากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพในระหว่างการลงทุน และต้องได้รับคืนเงินลงทุน และผลประโยชน์จากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเมื่อมีการไถ่ถอนหน่วยลงทุนเท่านั้น

4) ผู้มีเงินได้ต้องไม่กู้ยืมเงินหรือเบิก เงินจากกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่ผู้มีเงินได้ได้ซื้อหน่วยลงทุนไว้

5) เงินที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ต้องมีจำนวนไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีในแต่ละปี ทั้งนี้ เงินที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนดังกล่าวเมื่อรวมกับเงินสะสมที่ผู้ลงทุนจ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Provident Fund) หรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) แล้ว (ถ้ามี) ต้องมีจำนวนเงินไม่เกิน 500,000 บาท สำหรับปีภาษีนั้น

6) ผู้ลงทุนจะต้องถือหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี นับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก และขายคืนหน่วยลงทุนดังกล่าวได้เมื่อผู้ลงทุนนั้นมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปีบริบูรณ์

7) เงิน หรือผลประโยชน์ (capital gain) ที่ผู้ลงทุนได้รับจากการขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจะได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ เมื่อเข้าเงื่อนไข ดังนี้

---

[20] ตามข้อ 1 (1) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 170)

[21] ตามข้อ 1 (1) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 170)

(1) กรณีเหตุสูงอายุ ผู้ลงทุนต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี บริบูรณ์ และถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวม เพื่อการเลี้ยงชีพมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก

(2) กรณีทุพพลภาพ จนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ โดยต้องเป็นกรณีที่แพทย์ที่ทางราชการรับรอง ได้ตรวจและแสดงความเห็นว่าทุพพลภาพ

(3) กรณีตายในระหว่างการถือหน่วยลงทุน

8) ผลประโยชน์ (capital gain) ใดๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจะได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ เมื่อผู้ลงทุนได้ถือหน่วยลงทุนนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี นับตั้งแต่ วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก

9) เงินที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการลงทุนที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี แม้ว่าผู้ลงทุนมิได้นำไปใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี หากผู้ลงทุนขายคืนหน่วยลงทุนนั้น ตามเงื่อนไขในข้อ 6) และข้อ 7) เงินผลประโยชน์ (capital gain) ที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนนั้น ๆ จะได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้

10) ผู้ลงทุนสามารถขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่ซื้อไว้ในระหว่างปีภาษีเดียวกันได้ โดยถือว่าปฏิบัติไม่ผิดเงื่อนไขการลงทุน เมื่อเข้าเงื่อนไข ดังนี้

(1) มีลำดับรายการซื้อก่อนรายการขายคืน[22]

(2) ณ สิ้นปีภาษีนั้น (วันที่ 31 ธันวาคม) เมื่อคำนวณหักกลบลบกันระหว่างรายการซื้อและรายการขายคืนหน่วยลงทุนที่เกิดขึ้นภายในปีภาษีเดียวกันแล้ว ยอดเงินสุทธิที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุน[23] ต้องมีจำนวนเงินตามอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ 2

(3) ในแต่ละปีภาษี ยอดสะสมของจำนวนเงินค่าขายคืนหน่วยลงทุนในขณะใดขณะหนึ่งจะต้องไม่สูงกว่ายอดสะสมของจำนวนเงินที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในปีภาษีนั้น[24]

อย่างไรก็ตาม การซื้อและขายคืนหน่วยลงทุนในระหว่างปีภาษีเดียวกัน ผู้ลงทุนจะต้องนำเงินผลประโยชน์ (capital gain) ที่ได้รับจากการขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพนั้น ๆ ไปรวมกับเงินได้อื่น ๆ ที่ผู้ลงทุนได้รับในปีภาษีนั้นเพื่อเสียภาษีเงินได้ด้วย ยกเว้นกรณีตามข้อ 7) (1) (2) และข้อ 8)

11) การคำนวณต้นทุนของเงินลงทุน และผลประโยชน์ (capital gain) เมื่อมีกรณีขายคืนหน่วยลงทุน หรือ โอนย้ายหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพหนึ่งเพื่อไปลงทุนในหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพอื่นให้ใช้วิธีการ “ต้นทุนถัวเฉลี่ย” (average cost)

---

[22] เป็นแนวทางการปฏิบัติของกรมสรรพากรไม่มีการบัญญัติเป็นกฎหมาย ปรากฏในข้อหารือเลขที่ กค 0702/8779

[23] คำถามที่ถูกถามบ่อย FAQ หมวดหมู่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เลขที่ 409708

[24] เป็นแนวทางการปฏิบัติของกรมสรรพากรไม่มีการบัญญัติเป็นกฎหมาย

12) ผู้ลงทุนที่ถือหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีอายุไม่ต่ากว่า 55 ปีบริบูรณ์ หรือทุพพลภาพ สามารถดำเนินการดังต่อไปนี้ได้ โดยถือว่าปฏิบัติไม่ผิดเงื่อนไขการลงทุน

(1) ถือหน่วยลงทุนต่อไปโดยจะซื้อหรือไม่ซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพิ่มก็ได้ เนื่องจากไม่มีข้อบังคับให้ต้องขายเงินลงทุนออกไป

(2) ขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพียงบางส่วน หรือทั้งหมดก็ได้ โดยได้รับสิทธิยกเว้นไม่ต้องนำเงิน หรือผลประโยชน์ (capital gain) ที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนนั้น ไปรวมกับเงินได้อื่น ๆ ที่ผู้ลงทุนได้รับในปีภาษีนั้นเพื่อเสียภาษีเงินได้

3.2.3 ความรับผิดทางภาษีเมื่อปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน

1) กรณีขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพในส่วนของเงินลงทุนที่ลงทุนไว้ก่อนปีภาษีปัจจุบัน หากผู้ลงทุนถือหน่วยลงทุนนั้นน้อยกว่า 5 ปีนับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก และ/หรือผู้ลงทุนมีอายุต่ำกว่า 55 ปีบริบูรณ์ ถือว่าปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน ผู้ลงทุนต้องดำเนินการดังนี้

(1) ชำระคืนสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้มาในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปีปฏิทิน[25] (นับย้อนหลังตั้งแต่ปีก่อนปีที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน) โดยต้องชำระคืนภายในเดือนมีนาคมของปีถัดจากปีที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน

(2) นำเงินผลประโยชน์ (capital gain) ที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนไปรวมกับเงินได้อื่น ๆ ที่ผู้ลงทุนได้รับในปีภาษีนั้นเพื่อเสียภาษีเงินได้ด้วย

2) กรณีขายคืนหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพในส่วนของเงินลงทุนที่ลงทุนไว้ก่อนปีภาษีปัจจุบัน หากผู้ลงทุนถือหน่วยลงทุนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีนับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก แต่ขณะที่ขายคืนหน่วยลงทุน ผู้ลงทุนมีอายุต่ำกว่า 55 ปีบริบูรณ์ ถือว่าปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน ผู้ลงทุนต้องดำเนินการ ดังนี้

(1) ชำระคืนสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้มาในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปีปฏิทิน (นับย้อนหลังตั้งแต่ปีก่อน ปีที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน) โดยต้องชำระคืนภายในเดือนมีนาคมของปีถัดจากปีที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน

(2) เงินผลประโยชน์ (capital gain) ที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้

3) กรณีผู้ลงทุนระงับการซื้อหน่วยลงทุนเกินกว่า 1 ปีติดต่อกัน ถือว่าปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน ผู้ลงทุนต้องชำระคืนสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้มาในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปีปฏิทิน (นับ

[25] ตามข้อ 9 ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 170)

ย้อนหลังตั้งแต่ปีก่อนปีที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน) โดยต้องชำระคืนภายในเดือนมีนาคมของปีถัดจากปีที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน

4) กรณีผู้ลงทุนขายคืนหน่วยลงทุนในส่วนของเงินที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่ได้ซื้อไว้เกินกว่าอัตรากำหนดตาม ไม่ว่าผู้ลงทุนจะถือหน่วยลงทุนนั้นเป็นระยะเวลาเท่าใดก็ตาม หรือขายคืน เมื่อผู้ลงทุนอายุเท่าใดก็ตาม ผู้ลงทุนต้องนำเงิน หรือผลประโยชน์ (capital gain) ที่ได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนนั้น ไปรวมกับเงินได้อื่น ๆ ที่ผู้ลงทุนได้รับในปีภาษีนั้น เพื่อเสียภาษีเงินได้

5) กรณีผู้ลงทุนปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุน และได้ดำเนินการชำระคืนสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้มาในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปีปฏิทิน ล่าช้า คือ ไม่ทันภายในเดือนมีนาคมของปีถัดจากปีที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุนนั้น ผู้ลงทุนต้องชำระเงินเพิ่ม ตามมาตรา 27 แห่งประมวลรัษฎากร ในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือนของ ยอดเงินภาษีที่ต้องชำระคืน โดยเริ่มนับเมื่อพ้นกำหนดเวลาการยื่นรายการหรือนำส่งภาษี ทั้งนี้ เงินเพิ่มจะไม่เกินจำนวนเงินภาษีที่ต้องชำระคืน

จากข้างต้นการปฏิบัติผิดเงื่อนไขการลงทุนจะนำมาสู่ภาระการปรับปรุงหรือชำระคืนภาษี ผู้เขียนขอเสนอถึงประเด็นพิพาทที่มีการขายส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีออกไปคนละปีภาษีซึ่งกรณีนี้เป็นประเด็นปัญหาหนึ่งของงานวิจัยนี้ กรณีนี้แนวทางการปฏิบัติดังกล่าวของกรมสรรพากรนั้นถือว่าผิดเงื่อนไขการลงทุนซึ่งจะต้องมีความรับผิดในการชำระคืนภาษี แต่จากคำพิพากษาของศาลฎีกาเห็นว่าสามารถทำได้และไม่ผิดเงื่อนไขการลงทุน ผู้เขียนจึงจะขอยกตัวอย่างและแนวคิดเกี่ยวกับคำพิพากษาฎีกาดังกล่าวไว้ดังนี้

แนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ RMF ที่เกี่ยวข้อง คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 17217/2557 เป็นกรณีที่ผู้เสียภาษีเป็นโจทก์ และกรมสรรพากรเป็นจำเลย กรณีเป็นการที่โจทก์ลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ แล้วโจทก์ขายหน่วนลงทุนส่วนที่เกินสิทธิลดหย่อน แล้วกรมสรรพากรเรียกคืนเงินภาษีย้อนหลัง รายละเอียดข้อเท็จจริงมีดังนี้

ผู้เสียภาษีฝ่ายโจทก์ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ในปีภาษี 2545 จำนวน 30,000.00 หน่วย ราคาหน่วยละ 10 บาท เป็นเงิน 300,000 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 300,000 บาท ในปีภาษี 2546 จำนวน 28,212.9330 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.6337 บาท เป็นเงิน 300,000 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 263,304.89 บาท ปีภาษี 2547 จำนวน 23,340.9269 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.7108 บาท เป็นเงิน 250,000.00 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 250,000 บาท ปีภาษี 2548 จำนวน 28,925.9784 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.3713 บาท เป็นเงิน 300,000 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 189,508.03 บาท และปีภาษี 2549 จำนวน 18,821.1372 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.476 บาท เป็นเงิน 200,000 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 192,000 บาท ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 2549 ขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 10,653.6278 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.5164 บาท เป็นเงิน 112,037.81 บาท มีกำไรจากการขาย 2,649.69 บาท กรมสรรพากร (จำเลย) มีหนังสือแจ้งการ

ยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากร แจ้งว่าโจทก์ขายคืนหน่วยลงทุนภายใน 5 ปี จึงไม่ได้สิทธิได้รับการยกเว้นเงินได้สำหรับเงินได้เท่าทีจ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 42 (17) ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากรข้อ 2 (55) และประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90) ข้อ 6 และ 8และมีหนังสือแจ้งการสั่งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาด ลงวันที่ 22 มกราคม 2551 จำนวน 5 ฉบับ ให้โจทก์นำเงินไปส่งคืนจำเลย 82,915.69 บาท 166,167.40 บาท 49,803.69 บาท 30,489.07 บาท และ 83,498.29 บาท โจทก์ไม่พ้องด้วยกับการเรียกคืนภาษีอากรของกรมสรรพากร

ประเด็นของกรณีนี้จะเป็นเรื่องการขายเงินลงทุน RMF ส่วนที่เกินสิทธิหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีจะเป็นเหตุให้ผิดเงื่อนไขของการซื้อหน่วยลงทุนหรือไม่ ซึ่งนำมาสู่การคืนเงินภาษีอากรย้อนหลัง 5 ปี

ข้อเท็จจริงการซื้อหน่วยลงทุนและการใช้สิทธิลดหย่อนสรุปได้เป็นตารางด้านล่าง

ตารางแสดงจำนวนเงินที่ซื้อหน่วยลงทุนที่ซื้อและใช้สิทธิ

ปีภาษี	จำนวนเงินทีซื้อหน่วยลงทุน (บาท)	จำนวนที่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี (บาท)	จำนวนเงินที่ซื้อเกินสิทธิ (บาท)
2545	300,000.00	300,000.00	
2546	300,000.00	263,304.89	36,695.11
2547	250,000.00	250,000.00	
2548	300,000.00	189,508.03	100,491.97
2549	200,000.00	192,000.00	8,000.00

ตารางแสดงจำนวนเหน่วยลงทุนที่ซื้อและใช้สิทธิ

ปีภาษี	จำนวนเงินทีซื้อหน่วยลงทุน (หน่วย)	จำนวนที่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ (หน่วย)	จำนวนที่ซื้อเกิน (หน่วย)
2545	30,000.0000	30,0000.0000	-
2546	28,212.9330	24,761.3616	3,451.5714
2547	23,340.9269	23,340.9269	-
2548	28,925.9784	18,272.3506	10,653.6278
2549	18,821.1372	18,327.6060	493.5312

ปัญหาตามอุทธรณ์ของโจทก์คือ โจทก์มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้จากการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามฟ้องหรือไม่ โดยโจทก์อุทธรณ์ว่า เมื่อวันที 29 พฤษภาคม 2549 โจทก์ขายคืนหน่วยลงทุนเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 10,653.6278 หน่วย ตามคำแนะนำของบริษัท

หลักทรัพย์จัดการกองทุนธนชาติ จำกัด แต่ยังถือหน่วยลงทุนครบตามจำนวนทีได้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีตั้งแต่ปี 2545 จนถึงปี 2549 โดยแยกจากหน่วยลงทุนทีได้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีได้อย่างชัดเจนมิใช่ละคนปนกันไปหมดจนไม่สามารถแยกได้

ศาลฎีกาแผนกภาษีอากรเห็นว่า เหตุทีจัดตั้งกองทุนรวมตาม[26]เพื่อการเลี้ยงชีพขึ้นนั้นก็เพื่อเพิ่มทางเลือกในการออมเงินในระยะยาวเพื่อการเลี้ยงชีพของลูกจ้าง ข้าราชการและผู้มีเงินได้โดยทั่วไปที่มีความสามารถออมเงินได้มากกว่าทีกฎหมายกำหนด แต่จะจำกัดเงินออมทีรัฐสนับสนุนโดยไม่ต้องนำเงินได้ที่นำไปซื้อหน่วยลงทุนมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ไว้ว่าต้องไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ แต่ต้องไม่เกิน 300,000 บาท ในปีภาษีนั้น ส่วนลูกจ้างหรือข้าราชการที่จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการด้วย เมื่อรวมกับเงินทีจ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพทีจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แล้วต้องไม่เกิน 300,000 บาท[27] [28] หากผู้มีเงินได้ต้องการออมเงินเพิ่มขึ้นโดยซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดก็สามารถทำได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ แต่เงินได้พึงประเมินส่วนที่นำไปซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้จะไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ดังนั้น หากผู้มีเงินได้ต้องการขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงงชีพในส่วนทีซื้อไว้เกินกว่าทีกฎหมายกำหนดไว้ก่อนครบ 5 ปี ก็ย่อมกระทำได้

สรุปได้ว่าผู้มีเงินได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเกินกว่าทีกฎหมายกำหนดก็สามารถทำได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ แต่ส่วนที่เกินกว่ากฎหมายกำหนดไว้จะไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ดังนัน หากผู้มีเงินได้ต้องการขายในส่วนทีซื้อไว้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนครบ 5 ปี ก็ย่อมกระทำได้ โจทก์จึงมีสิทธิทีจะขายหน่วยลงทุนทีเหลือเกินจากการใช้สิทธินำไปหักลดหย่อนภาษีดังกล่าวได้โดยไม่จำต้องถือไว้จนครบ 5 ปี และได้รับประโยชน์จากส่วนต่างของราคาหน่วยลงทุนทีเพิ่มขึ้น 1,545.84 บาท[29] ซึ่งโจทก์ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากส่วนต่างดังกล่าวในปีที่ขายหน่วยลงทุน โดยโจทก์ยังมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้จากการซื้อหน่วยลงทุนในส่วนทีมีสิทธิหักลดหย่อนได้ตามกฎหมาย

---

[26] เหตุทีจัดตั้งกองทุนรวม คือ หมายเหตุท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 228 (พ.ศ. 2544) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อให้สิทธิลดหย่อนภาษีจากเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เป็นครั้งแรก

[27] เงินได้พึงประเมินที่จะได้รับยกเว้นไปต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 42 (17) นั้น กฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ข้อ 2 (55) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 228 (พ.ศ.2544)

[28] กฎหมายที่บังคับใช้ในปีที่มีการบังคับใช้ในขณะที่มีการขายหน่วยลงทุน ต่อมามีการแก้ไขเรื่องจำนวนสูงสุดที่ใช้ลดหย่อนได้ เรื่องเงินได้พึงประเมินที่ใช้เป็นฐานการคำนวนหาจำนวนเงินสูงสุดที่จะใช้สิทธิลดหย่อนได้ ซึ่งผู้เขียนได้ปรับปรุงเนื้อหาส่วนนี้ให้เป็นปัจจุบันแล้วในบทที่ 3

[29] กำไรส่วนเกินทุนจากการหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีไม่ได้รับยกเว้นภาษีตามกฎกระทรวงฉบับที่ 126 ข้อ (32) และ (56)

บทที่ 4

สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการลงทุนใน Investment Retirement Account (IRA) ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งคล้ายคลึงกับกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

4.1 ที่มาและความหมาย

Individual Retirement Arrangement หรือ IRA เป็นแผนการออมเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีเงินเก็บออมในยามเกษียณหรือสูงอายุ โดยมีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อเป็นการจูงใจให้ประชาชนออมในรูปแบบของ IRA ซึ่งนโยบายการสนับสนุนการการลงทุนใน IRA ดังกล่าวนี้จะมีความคล้ายคลึงกับการลงทุนในการกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ของไทย และที่มาของการจัดตั้ง IRAs นั้นจะมีความคล้ายคลึงกับที่มาของการจัดตั้งกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ด้วย ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แต่ทั้งนี้ลักษณะการออมของประชาชนในประเทศไทยส่วนหนึ่งยังคงยึดติดในรูปแบบของการฝากเงินธนาคาร ที่มาของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) นอกจากจะมีที่มาเพื่อสนับสนุนการออมเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณแล้วยังเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนออมในรูปแบบการลงทุนด้วย ในขณะที่ของประเทศสหรัฐอเมริกานั้นการออมของภาคประชาชนจะอยู่รูปแบบของการลงทุนมากกว่าการฝากเงินธนาคาร ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงไม่ได้มีความจำเป็นเรื่องการกระตุ้นการลงทุนโดยใช้นโยบายภาษีเป็นตัวชี้นำ แต่เนื่องจากสัดส่วนการออมหรือการลงทุนในระยาวเพื่อการเกษียณยังมีจำนวนที่น้อยอยู่ เนื่องจากลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของภาคประชาชนของสหรัฐอเมริกานั้นผูกติดกับสินเชื่อเป็นหลัก ทำให้เกิดภาระหน้าที่ที่ต้องผ่อนชำระและจ่ายดอกเบี้ยจนอาจทำให้มีเงินออมไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในวัยเกษียณ รัฐบาลจึงต้องการให้ประชาชนจัดลำดับความสำคัญเรื่องการออมเพื่อการเกษียณโดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นเครื่องจูงใจ

IRA มีสองประเภทคือ Traditional IRA และ Roth IRA การลงทุนทั้งสองแบบเป็นการลงทุนเพื่อเป็นการออมในระยะยาว แต่ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่แตกต่างกัน

1. Traditional IRA

Traditional IRA ถูกจัดตั้งเมื่อ ค.ศ.1975 หรือ พ.ศ.2518 เดิมเรียกว่า Regular IRAs และเปลี่ยนชื่อเป็น Traditional IRA ในภายหลังตาม Tax Reform Act (TRA) of 1986 (Pub.L 99-514,100 Stat. 2085) โดยเป็นบัญชีที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ของเจ้าของบัญชีและผู้รับผลประโยชน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการออมระยะยาว

ผู้ที่ลงทุนและปฏิบัติตามเงื่อนไขจะได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี คือ เป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ทั้งนี้กำไรหรือดอกเบี้ยที่ได้รับจากการลงทุน (Capital gain) จะไม่ได้รับยกเว้นภาษี แต่ยังไม่ต้องเสียภาษีจากกำไรหรือดอกเบี้ยที่ได้รับจากการลงทุน (Capital gain) จนกว่าจะมีการขายเงินลงทุนนั้นออกไป[30]

2. Roth IRA

Roth IRA เป็นแผนการลงทุนเพื่อการเกษียณอายุประเภทหนึ่งภายใต้กฎหมายภาษีของสหรัฐอเมริกาในTax payable Relief Act of 1997 (Public law 105-34) มีความแตกต่างกับ IRA ประเภทอื่นในเรื่องของสิทธิประโยชน์ทางภาษี

ผู้ที่ลงทุนและปฏิบัติตามเงื่อนไขจะได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี คือ เมื่อมีการขายเงินลงทุนออกไปแล้วเกิดกำไรจากการลงทุน (Capital gain) จะได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเสียภาษี แต่เงินลงทุนใน Roth IRA จะไม่สามารถใช้เป็นค่าลดหย่อนได้[31]

เมื่อพิจารณาเทียบสิทธิประโยชน์ทางภาษีของ Traditional IRA และ Roth IRA ของประเทศสหรัฐอเมริการิกากับกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ของประเทศไทย จะเห็นว่า RMF ของไทยจะให้สิทธิที่ครอบคลุมมากกว่าคือ ได้ทั้งเป็นค่าลดหย่อนภาษีและยกเว้นภาษีจากกำไรส่วนเกินทุน

4.2 สิทธิประโยชน์ทางภาษีและเงื่อนไขการลงทุน

เนื่องจากการลงทุนใน IRAs จะมีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีโดยจะให้เป็นค่าลดหย่อน (Allowance) ของเงินได้ของบุคคลธรรมดาและมีการยกเว้นภาษีจากกำไรจากการขายเงินลงทุน สิทธิประโยชน์ดังกล่าวมีเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติตามตามซึ่ง IRAs แบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก ผู้เขียนจะขออธิบายถึงสิทธิประโยชน์และเงื่อนไขของแต่ละประเภทแยกกันตามลำดับ ดังนี้

Traditional IRA

ผู้ที่ลงทุนและปฏิบัติตามเงื่อนไขจะได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี คือ เป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ทั้งนี้กำไรหรือดอกเบี้ยที่ได้รับจากการลงทุน (Capital gain) จะไม่ได้รับยกเว้นภาษี แต่ยังไม่ต้องเสียภาษีจากกำไรหรือดอกเบี้ยที่ได้รับจากการลงทุน (Capital gain) จนกว่าจะมีการขายเงินลงทุนนั้นออกไป

---

[30] Internal Revenue Service, Department of the Treasury. Publication 590-A Contributions to Individual Retirement Arrangements (IRAs) [Online], The United States of America: 2561 แหล่งที่มา: https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p590a.pdf หน้า 5

31 เรื่องเดียวกัน หน้า 40

เงื่อนไขการลงทุนของ Traditinal IRA มีดังนี้

1) ผู้ลงทุนจะต้องเป็นผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสหรัฐอเมริกา และ/หรือคู่สมรสที่ยื่นภาษีร่วมเป็นผู้มีเงินได้

2) คู่สมรสที่มีเงินได้ทั้งคู่ จะต้องมีการแยกภาษีจึงจะสามารถมีบัญชี IRA ได้ทั้งคู่

3) เงินได้ที่จะนำมาใช้ลงทุนจะต้องเป็นเงินได้ (Compensation) ที่ระบุไว้ เช่น เงินเดือนและค่าแรงค่าจ้าง, ค่านายหน้า, รายได้จากการประกอบกิจการส่วนตัว, ค่าเลี้ยงดูอุปการะจากคู่สมรส ค่าตอบแทนที่ได้รับจากกองทหารที่ไม่ต้องเสียภาษี (nontaxable combat pay) แต่ไม่รวมถึง เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินได้ค้างชำระจากปีภาษีก่อน เงินได้จากการเป็นเป็นหุ้นส่วนที่ไม่เป็นสาระสำคัญ และเงินได้ที่ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

4) ผู้มีสิทธิที่ลงทุนใน Traditional IRA จะต้องมีอายุไม่เกิน 70.5 ปี นับถึงวันที่ 31 ธันวาคมของปีที่ยื่นภาษี

5) ผู้ลงทุนสามารถลงทุนใน Traditional IRA ร่วมกับ IRA ประเภทอื่นได้ แต่จะไม่สามารถลดหย่อนภาษีได้เต็มจำนวน หากผู้ลงทุนหรือคู่สมรสมีกองทุนสำรองเลี้ยงชีพอยู่แล้ว

6) เงินลงทุนสามารถโอนไป IRAs ประเภทอื่นได้

7) จำนวนเงินลงทุนสูงสุดที่จะใช้ประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีคือ 5,500 USD ต่อปีหากผู้ลงทุนอายุมากกว่า 50 ปี จะลงทุนได้ 6,500 USD แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินรายได้ทางภาษี (Taxable income) ที่เข้าเงื่อนไขให้ให้สิทธิลดหย่อน IRA ได้ตามเงื่อนไขในข้อ 2

8) เงินลงทุนนั้นต้องจ่ายออกไปก่อนกำหนดวันยื่นภาษีประจำปี

เงินลงทุนที่จะใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ต้องเป็นเงินลงทุนที่ลงทุนหรือจ่ายออกไปก่อนวันที่ 17 เมษายน หรือกำหนดวันยื่นภาษีประจำปี (Due date) รวมถึงกรณีที่มีการยืดเวลาออกให้ด้วย (Extension date) ดังนั้นผู้ลงทุนสามารถใช้สิทธิลดหย่อนภาษีสำหรับ IRA ที่จ่ายไปตั้งแต่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีภาษีนั้น และ 1 มกราคม จนถึงวันกำหนดยื่นภาษี

ตัวอย่าง

ผู้ลงทุนจะใช้สิทธิลดหย่อนภาษีของปี 2560 และวันกำหนดยื่นภาษีประจำปี 2560 คือวันที่ 17 เมษายน 2561 เงินลงทุนที่จะนำมาใช้สิทธิเป็นค่าลดหย่อนได้จะต้องเป็นเงินลงทุนที่ลงทุนก่อนวันที่ 17 เมษายน 2561 หรือกล่าวได้ว่าต้องเป็นการลงทุนระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2560 ถึง 17 เมษายน 2561

นอกจากนี้หากเป็นการลงทุนข้ามปีปฏิทิน แล้วประสงค์จะใช้เป็นค่าลดหย่อนของปีก่อนหน้าผู้ลงทุนจะต้องแจ้งกับกองทุนก่อนว่าจะใช้เป็นค่าลดหย่อนของปีภาษี 2560 หากไม่แจ้งจะถือว่าเป็นการลงทุนเพื่อใช้สิทธิลดหย่อนตามปีปฏิทินเดียวกันกับที่ลงทุน

ตัวอย่าง

เงินลงทุนในวันที่ 3 มกราคม 2561 หากผู้ลงทุนประสงค์จะใช้เป็นค่าลดหย่อนของปี 2560 ได้ เมื่อได้แจ้งกับกองทุน หากไม่ได้แจ้งจะถือเป็นค่าลดหย่อนของปี 2561ตามเงื่อนไขในข้อ 8) แม้ว่ารายได้ทางภาษีและการลงทุน IRA จะเกิดขึ้นต่างปีปฏิทินกัน ผู้ลงทุนก็ยังสามารถใช้เป็นค่าลดหย่อนได้ จะเห็นได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้เสียภาษีสามารถวางแผนภาษีได้

9) การลงทุนไม่ได้มีเงื่อนไขว่าจะต้องมีการลงทุนต่อเนื่องและเงินลงทุนขั้นต่ำ

10) ผู้ลงทุนจะไถ่ถอนเงินลงทุนได้เมื่อมีอายุครบ 59.5 ปี นับถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีภาษีนั้น หากผู้ลงทุนไถ่ถอนเงินลงทุนก่อนอายุครบ 59.5 ปี ผู้ลงทุนจะต้องเสียภาษีเพิ่ม (Additional tax) ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดไว้ในหัวข้อ 4.3 เรื่อง ความรับผิดเมื่อขายคืนก่อนครบกำหนด

(1) หากผู้ลงทุนลงทุนใน IRA ไว้น้อยกว่าจำนวนสูงสุดที่ลงทุนได้ ผู้ลงทุนจะไม่สามารถลงทุนเพิ่มเติมเพื่อใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษรหลังวันครบกำหนดยื่นภาษีได้

(2) ผู้ลงทุนไม่สามารถลงทุนใน IRA ไปเกินกว่าสิทธิที่ได้รับ หากผู้ลงทุนลงทุนเกินสิทธิของตนเองจะต้องเสียเบี้ยปรับทางภาษี ดังจะกล่าวโดยละเอียดไว้ในข้อ 4.5 การปฏิบัติเมื่อซื้อเกินสิทธิ

11) เมื่อผู้ลงทุนมีอายุครบ 70.5 ปี ผู้ลงทุนจะต้องเริ่มไถ่ถอนหน่วยลงทุนขั้นต่ำ ภายในวันที่ 1 เมษายนของปีถัดจากอายุครบ

Roth IRA

ผู้ที่ลงทุนและปฏิบัติตามเงื่อนไขจะได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี คือ เมื่อมีการขายเงินลงทุนออกไปแล้วเกิดกำไรจากการลงทุน (Capital gain) จะได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเสียภาษี แต่เงินลงทุนใน Roth IRA จะไม่สามารถใช้เป็นค่าลดหย่อนได้

เงื่อนไขการลงทุนของ Roth IRA มีดังนี้

1) ผู้ลงทุนจะต้องเป็นผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสหรัฐอเมริกา และ/หรือคู่สมรสที่ยื่นภาษีร่วมเป็นผู้มีเงินได้คู่สมรสที่มีเงินได้ทั้งคู่ จะต้องมีการแยกภาษีจึงจะสามารถมีบัญชี IRA ได้ทั้งคู่

2) เงินได้ที่จะนำมาใช้ลงทุนจะต้องเป็นเงินได้ (Compensation) ที่ระบุไว้ เช่น เงินเดือนและค่าแรงค่าจ้าง, ค่านายหน้า, รายได้จากการประกอบกิจการส่วนตัว, ค่าเลี้ยงดูอุปการะจากคู่สมรส ค่าตอบแทนที่ได้รับจากกองทหารที่ไม่ต้องเสียภาษี (nontaxable combat pay) แต่ไม่รวมถึง เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินได้ค้างชำระจากปีภาษีก่อน เงินได้จากการเป็นเป็นหุ้นส่วนที่ไม่เป็นสาระสำคัญ และเงินได้ที่ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

3) เกณฑ์รายได้ของผู้ลงทุนใน Roth IRA

(1) กรณีผู้ลงทุนมีสถานะภาพโสด, เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือคู่สมรสเสียภาษีแบบแยกยื่นและไม่ได้อาศัยอยู่กะคู่สมรสในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง มีเงินได้ไม่เกิน 133,000 USD

(2) กรณีผู้ลงทุนเสียภาษีร่วมกับกับคู่สมรส มีเงินได้ไม่เกิน 196,000 USD

(3) กรณีผู้ลงทุนและคู่สมรสเสียภาษีแบบแยกยื่นและอาศัยอยู่กะคู่สมรสในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง มีเงินได้ไม่เกิน 10,000 USD

4) ผู้มีสิทธิที่ลงทุนใน Roth IRA ได้โดยไม่มีการจำกัดอายุ และไม่มีการกำหนดระยะเวลาไถ่ถอนไว้ ทำให้ผู้ลงทุนจะสามารถเก็บเงินลงทุนไว้ใน Roth IRA ไว้นานเท่าใดก็ได้

5) ผู้ลงทุนสามารถลงทุนใน Roth IRA ร่วมกับ IRA ประเภทอื่นได้ เมื่อรวมกันแล้วจำนวนที่ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีจะต้องไม่เกินจำนวนที่ระบุไว้

6) จำนวนเงินลงทุนสูงสุดที่จะใช้ประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีคือ 5,500 USD ต่อปีหากผู้ลงทุนอายุมากกว่า 50 ปี จะลงทุนได้ 6,500 USD แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินรายได้ทางภาษี (Taxable income) ที่เข้าเงื่อนไขให้ให้สิทธิลดหย่อน IRA ได้ตามเงื่อนไขในข้อ 2

7) เงินลงทุนนั้นต้องจ่ายออกไปก่อนกำหนดวันยื่นภาษีประจำปี รายละเอียดกล่าวไว้ในเงื่อนไขเงื่อนไขการลงทุน Traditional IRA ข้อ 8 แล้ว

8) การลงทุนไม่ได้มีเงื่อนไขว่าจะต้องมีการลงทุนต่อเนื่องและเงินลงทุนขั้นต่ำ

9) ผู้ลงทุนจะไถ่ถอนเงินลงทุนได้หลังจาก 5 ปีปฏิทินนับจากจากลงทุนครั้งแรก และผู้ลงทุนมีอายุครบ 59.5 ปี นับถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีภาษีนั้น

หากผู้ลงทุนไถ่ถอนเงินลงทุนก่อนอายุครบ 59.5 ปี ผู้ลงทุนจะต้องเสียภาษีเพิ่ม (Additional tax) ซึงจกล่าวรายละเอียดไว้ในข้อ 4.3 เรื่อง ความรับผิดเมื่อขายคืนก่อนครบกำหนด

10) หากผู้ลงทุนลงทุนใน IRA ไว้น้อยกว่าจำนวนสูงสุดที่ลงทุนได้ ผู้ลงทุนจะไม่สามารถลงทุนเพิ่มเติมเพื่อใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษรหลังวันครบกำหนดยื่นภาษีได้

11) ผู้ลงทุนไม่สามารถลงทุนใน IRA ไปเกินกว่าสิทธิที่ได้รับ หากผู้ลงทุนลงทุนเกินสิทธิของตนเองจะต้องเสียเบี้ยปรับทางภาษี ดังจะกล่าวโดยละเอียดไว้ในหัวข้อ 4.5 การปฏิบัติเมื่อซื้อเกินสิทธิ

ตารางที่ 4-1 ตารางแสดงข้อแตกต่างของเงื่อนไขการลงทุนที่สำคัญระหว่างการลงทุนใน Traditional IRA และ Roth IRA

เรื่อง	Traditional IRA	Roth IRA
สิทธิในการลดหย่อนภาษี	ได้	ไม่ได้
สิทธิยกเว้นกำไรส่วนเกินทุน (Capital gain) เมื่อไถ่ถอน	ไม่ได้	ได้
ยกเว้นผลประโยชน์ระหว่างลงทุน	ได้	ได้

4.3 ความรับผิดเมื่อขายคืนก่อนครบกำหนด (Early distribution)

เงื่อนไขการลงทุนเพื่อใช้สิทธิประโยชน์ทั้ง Traditional IRA และ Roth IRA ที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขระยะเวลาการไถ่ถอน คือ ผู้ลงทุนต้องมีอายุครบ 59.5 ปี หากผู้ลงทุนไถ่ถอนหรือขายเงินลงทุนออกไปก่อนเงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้มีโทษและความรับผิดทางภาษี ซึ่งผู้เขียนจะอธิบายแยกเป็นกรณีของ Traditional IRAs และ Roth IRAs ตามลำดับ ดังนี้

สำหรับ Traditional IRA หากมีการไถ่ถอนก่อนผู้ลงทุนอายุครบ 59.5 ปี ผู้ลงทุนจะต้องนำมูลค่าของส่วนที่ไถ่ถอน (Part of distribution) รวมคำนวณเป็นเงินได้ในปีที่ไถ่ถอนหรือปีที่ทำผิดเงื่อนไขการลงทุน เป็นเสมือนการจ่ายคืนภาษีส่วนที่เคยได้รับลดหย่อน นอกจากนี้ผู้ลงทุนยังต้องจ่ายภาษีเพิ่ม (Additional tax) 10% จากมูลค่าต้นทุนที่ขาย และแสดงแบบรายการ Form-5329 แก่สรรพากร[32]

การคำนวณใช้ราคาต้นทุนใช้วิธีเข้าหลังออกก่อน (Last-in-first-out rule)[33] การคำนวณด้วยวิธีเข้าหลังออกก่อนจะสะท้อนถึงมูลค่าที่ใกล้เคียงมูลค่าปัจจุบันมากที่สุด หากไม่มีความผันผวนของเศรษฐกิจและสังคม

[32] Internal Revenue Service, Department of the Treasury. Publication 590-B Distribution from Individual Retirement Arrangements (IRAs) [Online], The United States of America: 2561 แหล่งที่มา: https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p590b.pdf หน้า 24

[33] Internal Revenue Service, Department of the Treasury. Publication 590-A Contributions to Individual Retirement Arrangements (IRAs) [Online], The United States of America: 2561 แหล่งที่มา: https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p590a.pdf หน้า 33

ตัวอย่าง

เมื่อปีพ.ศ. 2560 ผู้ลงทุนขายเงินทุนใน Traditional IRA มูลค่า 3,000 USD โดยในระหว่างปีก่อนที่จะไถ่ถอนนั้นไม่มีการลงทุนเพิ่มใน IRA ขณะที่ไถ่ถอนผู้ลงทุนอายุ 50 ปี เป็นการไถ่ถอนก่อนครบกำหนดเวลา (Early distribution) ซึ่งผิดเงื่อนไขการลงทุน ผู้ลงทุนจะต้องนำมูลค่าของส่วนที่ผิดเงื่อนไขจำนวน 3,000 USD มารวมคำนวณเป็นเงินได้ในปีที่ไถ่ถอน และผู้ลงทุนจะต้องเสียภาษีเพิ่มเติมอีก 10% คือ 3,000 x 10% = 300 USD

สำหรับ Roth IRA การผิดเงื่อนไขเรื่องการไถ่ถอนก่อนครบกำหนด คือ ผู้ลงทุนไถ่ถอนก่อนผู้ลงทุนอายุครบ 59.5 ปีและระยะเวลาการถือเงินลงทุนยังไม่ครบ 5 ปีฎิทิน ผู้ลงทุนยังต้องจ่ายภาษีเพิ่ม (Additional tax) 10% จากมูลค่าต้นทุนที่ขาย และแสดงแบบรายการ Form-5329 แก่สรรพากร แต่ไม่ต้องนำส่วนที่ส่วนที่ผิดเงื่อนไขมารวมคำนวณเป็นเงินได้ในปีที่ไถ่ถอนเพราะการลงทุนใน Roth IRA ไม่สามารถใช้เป็นค่าลดหย่อนได้

4.4 ข้อยกเว้นเบี้ยปรับเมื่อขายคืนก่อนครบกำหนด

การไถ่ถอนเงินลงทุนก่อนครบกำหนด (Early distribution) จะมีบทลงโทษในการเสียภาษีเพิ่มเติมในอัตรา 10% ของมูลค่าของส่วนที่ไถ่ถอนเงินลงทุนก่อนครบกำหนด แต่มีข้อยกเว้นที่ผู้ลงทุนไม่ต้องเสียภาษีเพิ่มเติม ถ้ามีเหตุการณ์ข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

1) ผู้ลงทุนมีค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ที่เบิกคืนไม่ได้ (Unreimburse medical expense) ที่มีจำนวนสูงกว่า 7.5% ของรายได้พึงประเมินที่ปรับปรุงแล้ว (Adjusted gross income) แต่จะใช้สิทธิไถ่ถอนโดยไม่มีโทษปรับทางภาษีได้เพียงส่วนที่ไม่เกิน 7.5% ของรายได้พึงประเมินที่ปรับปรุงแล้ว

2) ผู้ลงทุนมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเบี้ยประกันสุขภาพ (medical insurance) ในระหว่างที่ว่างงาน จำนวนเงินที่ไถ่ถอนต้องไม่เกินค่าเบี้ยประกันสุขภาพที่จ่ายออกไปจริง

3) ผู้ลงทุนเป็นบุคคลทุพพลภาพถาวร

4) เงินที่ไถ่ถอนเป็นส่วนหนึ่งของการชำระค่างวดที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนแล้ว

5) ผู้ลงทุนมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาในระดับวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น

6) ผู้ลงทุนใช้เงินที่ไถ่ถอนไปเพื่อซื้อ สร้าง หรือสร้างใหม่ ที่เป็นที่อยู่อาศัยแห่งแรก

7) การไถ่ถอนเงินเกิดจากการยึดทรัพย์ของกรมสรรพากร

8) การไถ่ถอนเงินเป็นเงินที่ได้รับอนุมัติจากทหาร (qualified reservist distribution)

4.5 การปฏิบัติเมื่อซื้อเกินสิทธิ

การลงทุนในทั้ง Traditional IRA และ Roth IRA ในกรณีซื้อเกินสิทธิ (Excess contributions) หรือมีส่วนที่ไม่ได้นำไปลดหย่อนภาษีมีการกำหนดแนวทางสำหรับส่วนดังกล่าวไว้ดังนี้[34]

1) ขายเงินลงทุนหรือไถ่ถอนเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธิหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนนั้นออกไปก่อนวันที่ 17 เมษายน หรือก่อนกำหนดวันยื่นภาษีประจำปี โดยไม่มีโทษทางภาษี

2) ถือหน่วยลงทุนนั้นต่อไป โดยมีโทษทางภาษี (Tax penalty) ร้อยละ 6 ต่อปีของมูลค่าส่วนที่ไม่ได้ใชสิทธิลดหย่อนภาษี (Excess contribution amount) แต่ทั้งนี้กรณีผู้ลงทุนเลือกที่จะถือหน่วยลงทุนต่อไป กรมสรรพากรของสหรัฐอเมริกาจะอนุญาตให้ผู้ลงทุนนำเงินลงทุนส่วนดังกล่าวมาใช้เป็นค่าลดหย่อนของปีถัดไปได้

รูปภาพที่ 4-1 แนวทางปฏิบัติเมื่อซื้อเกินสิทธิลดหย่อนภาษี

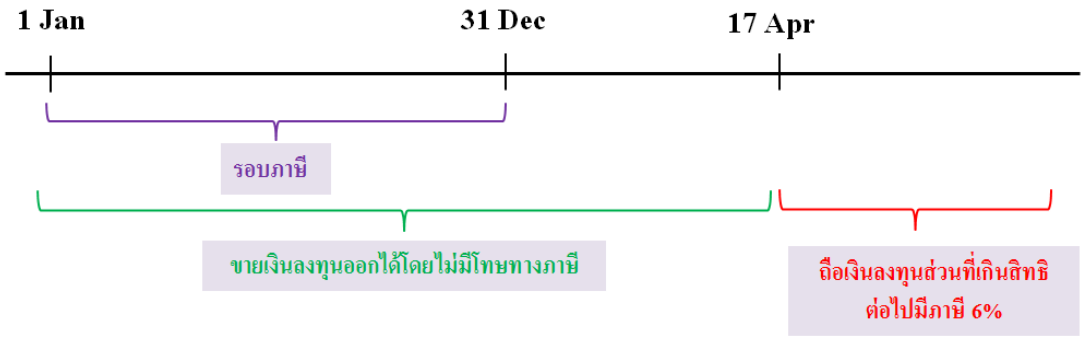

การวางโทษทางภาษีดังกล่าวนี้จะสนับสนุนให้เงินทุนใน IRAs นั้นมีเฉพาะส่วนที่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีเท่านั้น เพื่อให้การลงทุนใน IRAs นั้นสอดคล้องกับนโยบายภาษีเรื่องการออมเพื่อการเกษียณ หรือกล่าวโดยสรุปได้ว่าทำให้เกิดการแยกส่วนระหว่างส่วนที่นำไปใช้สิทธิลดหย่อนภาษีและส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีตั้งแต่ตอนซื้อ และยังทำให้ผู้ลงทุนตระหนักถึงการวางแผนการลงทุนให้เพียงพอและไม่เกินสิทธิที่ตนเองได้รับ

---

[34] Tax on Excess Contributions

In general, if the excess contributions for a year aren't withdrawn by the date your return for the year is due (in-cluding extensions), you are subject to a 6% tax. You must pay the 6% tax each year on excess amounts that remain in your traditional IRA at the end of your tax year. The tax can't be more than 6% of the combined value of all your IRAs as of the end of your tax year.

ตัวอย่าง

ผู้ลงทุนมีสิทธิลงทุนใน IRA เพื่อใช้สิทธิลดหย่อนภาษีในปี 2559 จำนวน 3,000 USD ในระหว่างปี 2559 ผู้ลงทุนได้ลงทุนใน IRA ไว้จำนวน 4,000 บาท ในกรณีนี้ผู้ลงทุนจะมีส่วนที่ซื้อเกินสิทธิจำนวน 1,000 USD

สิ่งที่ผู้ลงทุนต้องปฏิบัติคือ ขายเงินลงทุนส่วนที่เกินจำนวน 1,000 บาท ออกไปก่อนวันที่ 17 เมษายน 2560 เพื่อที่จะไม่ต้องเสียเบี้ยปรับภาษีร้อยละ 6 แต่หากไม่ได้ขายเงินลงทุนออกไปก่อนกำหนด ผู้ลงทุนก็จะต้องเสียเบี้ยปรับร้อยละ 6 หรือเป็นจำนวน 1,000 x 6% = 60 USD และผู้ลงทุนจะมีสิทธิเลือกได้ว่าจะนำจำนวน 1,000 บาท นี้ไปใช้เป็นค่าลดหย่อนของปีถัดไป หรือจะขายออก (การขายออกส่วนนี้ไม่เป็นถือเป็นการขายออกก่อนครบกำหนด)

ตารางที่ 4-2 ตารางเปรียบเทียบแนวทางปฏิบัติเมื่อขายเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธิและโทษทางภาษีที่เกิดขึ้นระหว่าง IRAs และ RMF

เรื่อง	IRAs	RMF	
		แนวปฏิบัติของกรมสรรพากร	แนวปฏิบัติตามคำพิพากษาฎีกาที่ 17217/2557[35]
การขายส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี	ผู้ลงทุนสามารถขายส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีออกไปภายในเวลาที่กำหนด หรือ 17 เมษายน โดยไม่มีโทษทางภาษี	การขายส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีออกไปคนละปีกับปีที่ซื้อจะผลทำให้การลงทุนใน RMF เพื่อลดหย่อนภาษีนั้นผิดเงื่อนไข โดยส่วนที่ผิดเงื่อนไขคือส่วนที่เคยใช้สิทธิลดหย่อนภาษีก่อนหน้า 5 ปี[36]	ขายได้โดยไม่มีโทษทางภาษี
บทลงโทษการขายส่วนที่เกินสิทธิหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อน	หากขายออกไปภายในเวลาที่กำหนด หรือ 17 เมษายน จะไม่มีโทษทางภาษี แต่หากขายออกไปภายหลังกำหนดจะมีโทษทางภาษีร้อยละ 6ของมูลค่าส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิ	ปรับปรุงภาษีย้อนหลัง 5 ปี	ไม่มี
สิทธินำส่วนที่เกินไปใช้ลดหย่อนปีถัดไป	ได้	ไม่ได้	ไม่ได้

[35] คำพากษาผูกพันเฉพาะคู่ความเท่านั้น ไม่มีผลทำให้เป็นกฎหมายใหม่

[36] เจ้าหน้าที่สรรพากรจะตีความว่าผิดเงื่อนไขเรื่องการลงทุนต่อเนื่อง 5 ปี

แนวทางการปฏิบัติของ IRAs ประเทศสหรัฐอเมริกาและกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ของประเทศไทยมีความแตกต่างทั้งในด้านการกำหนดระยะเวลาการขายเงินลงทุนส่วนที่เกินออกไปและการกำหนดบทลงโทษ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากแนวทางปฏิบัติดังกล่าวต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ผู้เสียภาษี

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวทางให้ผู้ลงทุนสามารถขายส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีออกไปภายในกำหนดเวลา และหากถือเงินลงทุนส่วนที่เกินต่อไปหรือขายออกไปภายหลังเวลาที่กำหนดจะมีโทษทางภาษีร้อยละ 6 ต่อปีของมูลค่าส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนดังกล่าว ซึ่งทำให้ผู้เสียภาษีสามารถมีระยะเวลาในการขายเงินลงทุนส่วนที่เกินออกไปได้ และโทษที่สร้างขึ้นก็ไม่ได้มีผลเกี่ยวโยงถึงส่วนที่นำไปใช้สิทธิลดหย่อนภาษี ซึ่งสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียภาษี ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีการกำหนดแนวทางดังเช่นของประเทศสหรัฐอเมริกา

2) ผู้จัดเก็บภาษีหรือกรมสรรพากร

ในประเทศสหรัฐอเมริกาแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวทำให้สามารถแยกส่วนที่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีและส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ตั้งแต่ขณะลงทุน และมีการกำหนดโทษในการซื้อลงทุนเกินกว่าสิทธิไว้โดยชัดเจน ส่งผลให้ในด้านการจัดเก็บภาษีนั้นสามารถจัดเก็บภาษีได้สะดวกกว่าจากการที่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนซึ่งจะลดการตีความของผู้จัดเก็บภาษี และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ลงทุนด้วย ในขณะของประเทศไทยการซื้อและการขายเงินลงทุน RMF ส่วนที่เกินสิทธิยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้ผู้จัดเก็บภาษีต้องใช้การตีความกฎหมายซึ่งอาจทำให้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีด้วย นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่าการกำหนดแนวทางปฏิบัติดังกล่าวจะช่วยให้เจ้าพนักงานผู้จัดเก็บภาษีสามารถทำงานได้สะดวกขึ้น และเป็นระบบมากขึ้นได้ด้วย

3) การจัดการกองทุน

ในระบบการจัดการกองทุนรวมผู้มีหน้าที่ในการจัดการกองทุน คือ บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม หรือ บลจ. หรือ บริษัทจัดการซึ่งจะต้องบริหารและจัดการให้เป็นไปตามนโยบายของกองทุนรวมที่จัดตั้งขึ้น ในกรณีที่เงินลงทุนนั้นมีทั้งส่วนที่ใช้สิทธิและไม่ใช้สิทธิปะปนกันอยู่ ผู้เขียนเห็นว่าส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธินั้นจะเกิดประเด็นที่ว่าควรให้สิทธิการขายส่วนนั้นออกไปหรือไม่ ควรพิจารณาว่า การจำกัดสิทธิการขายจะเกิดผลดีในแง่ของการบริหารเงินกองทุนเนื่องจากจะทำให้เงินในกองทุนไม่ไหลออกออกไป และการให้ขายส่วนที่เกินออกไปได้เมื่อใดก็ได้โดยไม่ได้มีหลักเกณฑ์ จะส่งผลกระทบต่อตัวกองทุน

ในแง่ที่เงินกองทุนจะเกิดการผันผวนได้ ทำให้อาจก่อผลกระทบต่อตลาดทุนได้ในกรณีที่นโยบายของกองทุนนั้นเน้นการลงทุนในหุ้น

แนวทางปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้โอกาสผู้ลงทุนขายส่วนที่เกินออกไปได้และกำหนดโทษการถือเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิทางภาษีจะช่วยสนับสนุนให้การลงทุนนั้นมีแต่เฉพาะส่วนที่จะใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีหรือเฉพาะส่วนที่ผู้ลงทุนตั้งใจจะลงทุนไว้ในระยะยาวเพื่อการเกษียณจะส่งผลให้เงินในกองทุนไม่ผันผวนสามารถจัดการกองทุนให้เป็นไปตามนโยบายของกองทุนได้ดียิ่งขึ้น และทำให้ผู้ลงทุนเพียงเท่าที่จะใช้สิทธิลดหย่อนภาษีหรือทำให้การวางแผนการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย แต่ในประเทศไทยนั้นยังไม่มีแนวทางสำหรับการดำเนินการที่ชัดเจนในรูปแบบของกฎหมาย มีแต่การตีความและบังคับใช้ของเจ้าพนักงานผู้จัดเก็บภาษีเท่านั้น แม้ว่าจะมีคำพิพากษาฎีกาที่ 17217/2557 ที่พิพากษาให้สามารถขายส่วนที่เกินสิทธิออกไปได้นั้นก็ยังไม่ถือเป็นแนวทางปฏิบัติหรือกฎหมายเนื่องจากคำพิพากษาสามารถบังคับได้แต่เฉพาะคู่ความเท่านั้น ผู้เขียนเห็นว่าการคำพิพากษาดังกล่าวจะให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีจากการตีความกฎหมายเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น แต่ในปัจจุบันยังไม่มีแนวทางหรือกฎหมายที่สนับสนุนให้เกิด

ผู้เขียนขอให้ความเห็นโดยสรุปว่า แนวทางการปฏิบัติเมื่อซื้อเกินสิทธิหรือมีส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีจะทำให้เกิดความสมดุลสิทธิของผู้เสียภาษี ผู้จัดเก็บภาษี รวมถึงการจัดการกองทุนโดยไม่มุ่งเป็นการให้ประโยชน์หรือลงโทษผู้เสียภาษีมากจนเกินไป ลดการตีความของเจ้าพนักงานภาษีและยังส่งเสริมให้มีการแยกส่วนที่ใช้สิทธิและไม่ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีทำให้เกิดผลดีในแง่ของการบริหารจัดการกองทุนด้วย

ตารางที่ 4-3 ตารางเปรียบเทียบลักษณะและเงื่อนไข IRAs ของของประเทศสหรัฐอเมริกากับกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ของประเทศไทย

เรื่อง	IRAs ของประเทศสหรัฐอเมริกา		กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพของไทย (RMF)
	Traditional IRA	Roth IRA	
เงื่อนไขเกี่ยวกับเวลาที่สามารถไถ่ถอนได้	เมื่อผู้ลงทุนมีอายุครบ 59.5 ปี	เมื่อผู้ลงทุนมีอายุครบ 59.5 ปี	เมื่อมีการลงทุนต่อเนื่องอย่างต่ำ 5 ปีนับจากวันที่ลงทุนครั้งแรก และมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์
จำนวนที่ลดหย่อนได้สูงสุด	คำนวณรวมทั้ง Traditional IRA และ Roth IRA แล้วไม่เกิน 5,500 USD ต่อปีหากผู้ลงทุนอายุมากกว่า 50 ปี จะลงทุนได้ 6,500 USD		ร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษี
การคืนภาษีส่วนที่เคยได้รับเป็นค่าลดหย่อน เมื่อทำผิดเงื่อนไข	รับรู้เป็นเงินได้ของปีที่ทำผิดเงื่อนไข	ไม่มี	ปรับปรุงเงินได้ย้อนหลัง 5 ปี
มูลค่าของเงินลงทุนที่ผิดเงื่อนไข	เฉพาะส่วนที่ไถ่ถอน	เฉพาะส่วนที่ไถ่ถอน แต่จะไม่มีโทษทางภาษีถ้าถือ Roth IRA มามากกว่า 5 ปี	มูลค่าเงินลงทุนทั้งหมดย้อนหลัง 5 ปี เนื่องจากมีเงื่อนไขถือหน่วยลงทุนขั้นต่ำ 5 ปี
เบี้ยปรับเมื่อไถ่ถอนก่อนครบกำหนด	10%	10%	ไม่มีเบี้ยปรับ หากยื่นแบบปรับปรุงภาษีย้อนหลังภายใน 31 มีนาคม ของปีถัดไปจากปีที่มีการไถ่ถอนแบบผิดเงื่อนไข หากยื่นปรับปรุงภาษีไม่ทันกำหนดจะมีเบี้ยปรับ 50% ของมูลค่าที่ต้องชำระเพิ่ม

เรื่อง	IRAs ของประเทศสหรัฐอเมริกา		กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพของไทย
	Traditional IRA	Roth IRA	
ข้อยกเว้นภาษีเพิ่มเติม (Additional tax exception)	มีข้อยกเว้น 8 ข้อ	มีข้อยกเว้น 8 ข้อจะได้สิทธิเมื่อผู้ลงทุนลงทุนใน Roth IRA มามากกว่า 5 ปี	ตาย ทุพพลภาพ
กำหนดระยะเวลาที่จ่ายเงินลงทุน	ก่อนกำหนดวันยื่นภาษีประจำปี	ก่อนกำหนดวันยื่นภาษีประจำปี	1 มกราคม – 31 ธันวาคม หรือ ปีเดียวกับปีภาษี
โทษทางภาษีกรณีซื้อเกินสิทธิ	6% ของมูลค่าส่วนที่ซื้อเกิน (Excess contribution) หากไม่ขายออกไปภายในเวลาที่กำหนด	6% ของมูลค่าส่วนที่ซื้อเกิน (Excess contribution) หากไม่ขายออกไปภายในเวลาที่กำหนด	ไม่มี

บทที่ 5

วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา

การขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีที่เกิดขึ้นนั้น พบว่ามีประเด็นปัญหาที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

5.1 ความเข้าใจที่แตกต่างกันของเจ้าพนักงานจัดเก็บภาษีกับผลกระทบต่อการใช้สิทธิลดหย่อนภาษีในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพซึ่งนำมาซึ่งความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย

ความเข้าใจในเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนในทางปฏิบัติในเรื่อง ส่วนที่ไม่ได้นำไปใช้สิทธิลดหย่อนภาษี จะต้องตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขบังคับที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีหรือไม่ ในด้านของเจ้าพนักงานจัดเก็บภาษีจะมีการนำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆที่ได้วางไว้สำหรับการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีมาพิจารณาร่วมกับเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีนั้นจะสร้างผลกระทบแก่ผู้เสียภาษี ผู้จัดเก็บภาษ การบริหารกองทุน และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร

ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเรื่องเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้นำไปใช้สิทธิลดหย่อน สาเหตุหลักมาจากเรื่อง หลักเกณฑ์เงื่อนไขเรื่องการถือเงินลงทุนต่อเนื่องขั้นต่ำ 5 ปี และไถ่ถอนเมื่อมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี การขายหน่วยลงทุนส่วนที่ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี[37] มีการวางแนวทางว่าสามารถทำได้ในกรณีที่ผู้ลงทุนขายส่วนที่เกินในปีเดียวกันกับปีที่ซื้อ และมีลำดับรายการซื้อก่อนรายการขาย ดังนั้นหากเป็นการขายเงินลงทุน RMF ส่วนที่เกินสิทธินี้จะถูกกรมสรรพากรตีความว่าผิดเงื่อนไขการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษี

การขายส่วนที่เกินสิทธิลดหย่อนโดยไม่เข้าลักษณะที่กล่าวไว้ในวรรคก่อนจะถือเป็นการผิดเงื่อนไขการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษี กล่าวคือ วันที่ทำรายการขายเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธิคนละปีปฏิทินกับวันที่ทำรายการซื้อจะเป็นการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ที่ผิดเงื่อนไข ซึ่งส่งผลให้ผู้ลงทุนต้องคืนคืนภาษีที่เงินได้รับมาเสมือนการขายส่วนที่เคยใช้สิทธิลดหย่อนนั้นไปและทำให้การลงทุนไม่เป็นไปตามเงื่อนไขเรื่องการถือหน่วยลงทุนต่อเนื่องขั้นต่ำ 5 ปี และการถือหน่วยลงทุนจนอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ แม้ว่าส่วนที่เกินสิทธิลดหย่อนนั้นจะไม่เคยได้รับประโยชน์ทางภาษี

---

[37] ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี คือ มูลค่าเงินลงทุนที่เกินกว่าร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน หรือส่วนที่เกินกว่า 500,000 บาท รวมถึงส่วนที่ผู้ลงทุนเลือกที่จะไม่ใช้ประโยชน์ทางภาษีด้วย ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีจะเป็นเสมือนการออมหรือการลงทุนที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ด้านภาษี

หากพิจารณาถึงเงื่อนไขระยะเวลาการถือครอง ที่บัญญัติไว้ใน (55) ของข้อ 2 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ได้บัญญัติไว้ดังนี้ *“เงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในอัตราไม่เกินร้อยละสิบห้าของเงินได้พึงประเมิน เฉพาะส่วนที่ไม่เกินห้าแสนบาทสำหรับปีภาษีนั้น โดยผู้มีเงินได้ต้องถือหน่วยลงทุนดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรกและไถ่ถอนหน่วยลงทุนนั้นเมื่อผู้มีเงินได้มีอายุไม่ต่ำกว่าห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ ทั้งนี้สำหรับเงินได้พึงประเมินที่ได้รับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป และให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด*

ในกรณีที่ผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกองทุนสงเคราะห์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนด้วย เงินได้ที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่งเมื่อรวมกับเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกองทุนสงเคราะห์ ต้องไม่เกินห้าแสนบาท

ในกรณีที่ผู้มีเงินได้ถือหน่วยลงทุนไม่ครบห้าปีนับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรกหรือไถ่ถอนหน่วยลงทุนก่อนที่ผู้มีเงินได้มีอายุครบห้าสิบห้าปีบริบูรณ์ ให้ผู้มีเงินได้นั้นหมดสิทธิได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง และต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีตามวรรคหนึ่งมาแล้วด้วย””

ประเด็นปัญหาที่ในทางที่ต้องพิจารณาคือ ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขระยะเวลาการถือหน่วยลงทุนที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 ข้อ 2 (55) หรือไม่ หากพิจารณาจากตัวบทที่ว่า *“ผู้มีเงินได้ต้องถือหน่วยลงทุนดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรกและไถ่ถอนหน่วยลงทุนนั้นเมื่อผู้มีเงินได้มีอายุไม่ต่ำกว่าห้าสิบห้าปีบริบูรณ์”*

หลักเกณฑ์ปฏิบัติของเจ้าพนักงานภาษีในกรณีที่มีเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนและผู้ลงทุนเคยใช้สิทธิลดหย่อนจากกองทุน รวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) นั้น หากผู้ลงทุนมีการขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิออกไปก่อน 5 ปีและก่อนมีอายุครบ 55 ปีจะถือว่าผิดเงื่อนไขตามฉบับที่ 126 ข้อ 2 (55) มีผลทำให้ผู้ลงทุนต้องนำส่งคืนเงินภาษีที่เคยได้รับย้อนหลัง 5 ปี หรือหากจะไม่ต้องคืนเงินภาษีผู้ที่มีเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้ไปโดยปริยาย

ตัวอย่างการขายเงินลงทุนกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี

ผู้ลงทุนลงทุนในกองทุน RMF ในแต่ละปีดังนี้

ในปี 20x1 ลงทุนจำนวน 100,000 บาท ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ทั้งจำนวน 100,000 บาท

ในปี 20x2 ลงทุนจำนวน 100,000 บาท ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ทั้งจำนวน 100,000 บาท

ในปี 20x3 ลงทุนจำนวน 100,000 บาท ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ทั้งจำนวน 100,000 บาท

ในปี 20x4 ลงทุนจำนวน 200,000 บาท ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้เพียง 100,000 บาท

ในปี 20x5 ผู้ลงทุนขายเกินเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธิมูลค่าต้นทุน 100,000 บาทออกไป

และสมมติให้ผู้ลงทุนเสียภาษีเงินบุคคลธรรมดาในอัตราร้อยละ 20 จะแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการขายเงินลงทุนกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี

ปีภาษี	จำนวนเงินที่ซื้อหน่วยลงทุน (บาท)	จำนวนเงินที่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ (บาท)	จำนวนที่ซื้อเกิน	จำนวนภาษีที่ประหยัดได้ (สมมติอัตราภาษีร้อยละ 20)
20x1	100,000*	100,000	-	20,000
20x2	100,000*	100,000	-	20,000
20x3	100,000*	100,000	-	20,000
20x4	200,000*	100,000	100,000	20,000

* สมมุติให้ราคาซื้อหน่วยลงทุนเท่ากันคือ หน่วยละ 10 บาท

จากตารางข้างต้น หากผู้ลงทุนได้นำเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพมาลดหย่อนภาษีตามจำนวนเงินสูงสุดที่ได้รับสิทธิแล้ว จะเห็นว่าในปี 20x4 มีส่วนที่ซื้อเกินสิทธิอยู่จำนวน 100,000 บาท เมื่อผู้ลงทุนขายส่วนที่เกินสิทธินี้ออกไป ผู้ลงทุนจะต้องมีภาระการคืนภาษี แม้ว่าเงินลงทุนในส่วนดังกล่าวจะไม่เคยนำไปลดหย่อนภาษี

ตัวอย่างข้างต้น สมมติให้ผู้ลงทุนขายเงินลงทุนออกไปในปีเดือนมกราคม 20x5 จำนวน 10,000 หน่วย คิดเป็นมูลค่าต้นทุน 100,000 บาท ราคาขายหน่วยลงทุนเท่ากับ 12 บาทต่อหน่วย จำนวนเงินที่ได้รับจากการหน่วยลงทุนทั้งหมดเท่ากับ 120,000 บาท เกิดกำไรจากส่วนเกินทุนเท่ากับ 20,000 บาท

ภาระทางภาษีของผู้ลงทุนจะมีดังนี้

1) ยื่นแบบปรับปรุงภงด.90/91 ย้อนหลัง 5 ปี เพื่อคืนเงินภาษี คือ ผู้ลงทุนหรือผู้เสียภาษีจะต้องยื่นแบบปรับปรุงภาษี ในปี 20x1 20x2 20x3 และ 20x4 แม้ว่าจะเป็นเงินลงทุนที่ซื้อเกินสิทธิในปี 20X4 แต่ด้วยหลักเกณฑ์ของการลงทุนเรื่องระยะเวลาการถือหน่วยลงทุนต่อเนื่องขั้นต่ำ 5 ปี ทำให้การขายเงินลงทุนส่วนย้อนหลังขึ้นไปที่ซื้อก่อน 5 ปี นั้นผิดเงื่อนไขการลงทุนไปด้วย

เงินภาษีที่ต้องคืนจะขึ้นอยู่กับอัตราภาษีของผู้ลงทุน สมมติให้อัตราภาษีของผู้ลงทุนใน ปี 20X1 - 20x4 อยู่ที่อัตราร้อยละ 20 เงินภาษีที่ต้องคืนจะเท่ากับ 20,000 + 20,000 + 20,000 +20,000 = 80,000 บาท คือการคืนเงินภาษีที่เคยได้รับย้อนหลังตั้งแต่ปี 20x1 ถึง 20x4

2) ผู้ลงทุนจะไม่มีภาระในการเสียเบี้ยปรับ หากยื่นภายในกำหนดเวลายื่นภาษีของปีที่มีการขายเงินลงทุนนั้น หรือ ภายในวันที่ 31 มีนาคม

3) ผู้ลงทุนจะต้องนำกำไรส่วนเกินทุน (Capital gain) 20,000 บาท ไปรวมเป็นเงินได้พึงประเมินของปี 20X5

จากตัวอย่างการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพส่วนที่เกิน 100,000 บาท จะทำให้มีค่าใช้จ่ายทางภาษีสูงถึง 80,000 บาท ทั้งๆที่ผู้ลงทุนไม่เกินได้รับประโยชน์ทางภาษีจากเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธินี้เลย

ส่วนในด้านผู้เสียภาษีซึ่งเป็นผู้ลงทุนนั้น มีผู้ส่วนมีผู้เสียภาษีส่วนหนึ่งที่ไม่ทราบแนวทางการปฏิบัติดังกล่าว เพราะผู้เสียภาษีเองไม่เคยได้รับประโยชน์ทางภาษีจากเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิ จึงทำให้ผู้ลงทุนขายเงินลงทุนส่วนที่เกินนั้นออกไปก่อนกำหนดการถือเงินลงทุนต่อเนื่อง 5 ปี ซึ่งจะเกิดปัญหาด้านการคืนเงินภาษี

นอกจากนี้มีแนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ RMF ที่เกี่ยวข้องกับการขายเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธิก่อนครบกำหนดที่เป็นเงื่อนไขการลงทุน คือ คำพิพากษาฎีกาที่ 17217/2557 ที่ผู้เสียภาษีเป็นฝ่ายโจทก์ซึ่งถูกเรียกคืนเงินภาษีจากการขายหน่วยลงทุนส่วนที่เกิน และกรมสรรพากรเป็นฝ่ายจำเลย ซึ่งสรุปได้คือ สรุปได้ว่าผู้มีเงินได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดก็สามารถทำได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ แต่ส่วนที่เกินกว่ากฎหมายกำหนดไว้จะไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ดังนั้น หากผู้มีเงินได้ต้องการขายในส่วนที่ซื้อไว้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนครบ 5 ปี ก็ย่อมกระทำได้ โจทก์จึงมีสิทธิที่จะขายหน่วยลงทุนที่เหลือเกินจากการใช้สิทธินำไปหักลดหย่อนภาษีดังกล่าวได้โดยไม่จำต้องถือไว้จนครบ 5 ปี และได้รับ

ประโยชน์จากส่วนต่างของราคาหน่วยลงทุนที่เพิ่มขึ้น[38] ซึ่งโจทก์ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากส่วนต่างดังกล่าวในปีที่ขายหน่วยลงทุน โดยโจทก์ยังมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้จากการซื้อหน่วยลงทุนในส่วนที่มีสิทธิหักลดหย่อนได้ตามกฎหมาย หรือการขายส่วนที่เกินสิทธิลดหย่อนนั้นไม่กระทบต่อส่วนที่เคยใช้เป็นค่าลดหย่อน

การตีความดังกล่าวของศาลจะขัดกับแนวทางการปฏิบัติของเจ้าพนักงานภาษีในปัจจุบัน แต่ให้เป็นการสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี โดยไม่นำเงื่อนไขที่บังคับกับเพื่อการลดหย่อนภาษีมาใช้กับส่วนที่เกินสิทธิลดหย่อนหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี

5.2 ภาระทางการเงินที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษี

ภาระทางการเงินที่เกิดขึ้น คือ การคืนเงินภาษีจากการขายเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธินั้นออกไป จากที่ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์และแสดงตัวอย่างไว้ในหัวข้อที่ 5.1 จะเห็นได้ว่าผู้ลงทุนมีภาระภาษีที่สูงมากเมื่อเทียบกับมูลค่าส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีที่ได้ขายออกไป

เงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ กรณีที่ผู้ลงทุนขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีก่อนครบกำหนดการถือต่อเนื่อง 5 ปีและก่อนอายุ 55 ปีและเคยใช้สิทธิลดหย่อนภาษี ทำให้การขายเงินลงทุนส่วนที่เกินนั้นจะมีภาระในการคืนภาษีย้อนหลังถึง 5 ปี

จากปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่าส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีไม่เคยได้รับประโยชน์ทางภาษีเลย แต่กลับต้องคืนภาษี ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ทำให้ผู้ลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิหรือเกินสิทธิลดหย่อนนั้นหากจะขายออกไปจะเกิดต้นทุนส่วนเพิ่มจากการคืนเงินภาษี หากผู้ลงทุนไม่ต้องการที่จะเสียเงินคืนภาษีและเงินเพิ่ม ผู้ลงทุนจะต้องถือเงินลงทุนไปจนครบกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้สำหรับการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษี (อย่างต่ำ 5 ปีต่อเนื่องนับจากวันลงทุนครั้งแรกและมีอายุครบ 55 ปี สำหรับเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ) ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อ สภาพคล่องในการลงทุน และอิสระในการซื้อขายเงินเงินลงทุน ซึ่งเกิดจากแนวปฏิบัติของเจ้าพนักงานเก็บภาษี

[38] กำไรส่วนเกินทุนจากการหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีไม่ได้รับยกเว้นภาษีตามกฎกระทรวงฉบับที่ 126 ข้อ (32) และ (56)

5.3 ปัญหาการขาดบทบัญญัติกรณีซื้อเกินสิทธิลดหย่อนภาษีหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี

ในประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับส่วนเงินลงทุนที่เกินสิทธิลดหย่อนภาษีหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี ทำให้ในทางปฏิบัตินั้นเจ้าพนักงานภาษีจะมีความสับสนในการใช้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีมาบังคับใช้กับส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี เห็นสมควรนำแนวทางปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อมีการซื้อเกินสิทธิลดหย่อนภาษีหรือมีส่วนที่ไม่ได้นำไปลดหย่อนภาษี โดยในประเทศสหรัฐอเมริกามีการวางแนวทางปฏิบัติของการลงทุนใน IRAs ซึ่งให้สิทธิเป็นค่าลดหย่อนภาษี กรณีที่มีการส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนหรือเกินสิทธิ (Excess contribution) ไว้ คือ ให้ผู้ลงทุนขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนหรือส่วนที่เกินสิทธิออกไปก่อนวันที่ 17 เมษายน หรือก่อนกำหนดวันยื่นภาษีประจำปี หากผู้ลงทุนไม่ได้ขายเงินลงทุนส่วนดังกล่าวออกไปภายในกำหนดหรือถือเงินลงทุนนั้นต่อไปจะมีโทษทางภาษีในอัตราร้อยละ 6 ต่อปีของมูลค่าส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี

การวางแนวทางปฏิบัติดังกล่าวจะสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียภาษี โดยการให้แนวทางการขายส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีดังกล่าวออกไปภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีโทษทางภาษี และการวางโทษปรับร้อยละ 6 ในกรณีที่ผู้ลงทุนถือเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้สิทธิลดหย่อนนั้นต่อไป แนวทางปฏิบัตินี้จะทำให้ผู้ลงทุนเกิดความตะหนักถึงการวางแผนการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีไม่ให้เกินสิทธิ นอกจากนี้จะทำให้รัฐสามารถควบคุมสัดส่วนเงินลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีและกำหนดนโยบายทางภาษีได้ดียิ่งขึ้นจากการแยกส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีออกไปได้ และยังช่วยให้เจ้าพนักงานภาษีสามารถปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้น และลดการตีความกฎหมายลงได้ด้วย

5.4 แนวทางการแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาพบว่าปัญหาดังกล่าวนี้เกิดการการที่ไม่มีบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่มีแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้เสียภาษี จึงนำมาสู่การบังคับใช้ที่ไม่เป็นธรรม ในบทนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยอ้างอิงกับแนวทางปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

5.4.1. การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อลดหย่อนภาษี

เนื่องจากความเข้าใจที่แตกต่างกันซึ่งก่อให้เกิดความสับสนในด้านการบังคับใช้และเกิดการตีความของเจ้าพนักงานภาษี ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการแก้ปัญหาดังนี้

1) การจัดอบรมเจ้าพนักงานภาษีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ

การจัดอบรมเจ้าพนักงานภาษีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและผู้ซื้อกองทุนเป็นประจำทุกปี เพื่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจเงื่อนไขการลงทุน ในสถานการณ์ต่างๆ พร้อมยกตัวอย่าง และเน้นย้ำสถานการณ์ที่จะมีปัญหาและสร้างความสับสนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี นอกจากนี้ยังควรมีการทบทวนแนวทางปฏิบัติว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับกฎหมายที่กำหนดสิทธิและเงื่อนไขในการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีหรือไม่ รวมทั้งจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อลดการตีความหรือการบังคับใช้หลักเกณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่วางหลักไว้

นอกจากอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการจัดอบรมและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ขายหน่วยลงทุนด้วย เพื่อที่ผู้ขายหน่วยลงทุนจะสามารถแนะนำผู้ซื้อกองทุนหรือผู้ลงทุนได้อย่างถูกต้อง และเพื่อที่จะสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน รวมถึงการแบ่งปันปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องต้องสอดคล้องกับกฎหมายและลดการตีความฝ่ายเดียวของผู้จัดเก็บภาษี

การทำความเข้าใจเงื่อนไขของการลงทุนที่ใช้บังคับที่เป็นประเด็นที่ผู้เขียนเห็นว่า มีความสำคัญและเกี่ยวข้องคือ เงื่อนไขการลงทุนที่จะบังคับใช้นั้นจะบังคับเฉพาะกับส่วนการลงทุนที่ใช้ลดหย่อนภาษีเพียงอย่างเดียว หรือการบังคับใช้การลงทุนทั้งหมด โดยอ้างอิงกับหลักกฎหมายที่ให้สิทธิยกเว้นภาษีและกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไข รวมถึงทำความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของที่มาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อที่เจ้าหน้าที่จะได้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและลดการตีความกฎหมายลง

2) การพิจารณาการลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิกับวัตถุประสงค์ของกองทุน

วัตถุประสงค์ของการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามที่ปรากฏในหมายเหตุท้ายกฎกระทรวงฉบับที่ 228 ที่ออกมาเพื่อแก้ไขกฎกระทรวงฉบับที่ 126 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ คือ เพื่อเพิ่มทางเลือกในการออมเงินระยะยาวให้แก่ลูกจ้าง ข้าราชการ และผู้มีเงินได้โดยทั่วไป เป็นการส่งเสริมการออมระยะยาวเพื่อการเลี้ยงชีพของลูกจ้าง ข้าราชการ และผู้มีเงินได้โดยทั่วไป และเพื่อเป็นการส่งเสริมการลงทุนในสถาบันในตลาดทุนของไทยเพิ่มมากขึ้น และยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีเงินได้มีเงินเก็บที่จะนำมาใช้จ่ายยามเกษียณ

การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจึงเป็นทางเลือกในการลงทุนอย่างหนึ่ง และมีสนับสนุนการลงทุนเพื่อการเกษียณโดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นแรงจูงใจ สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่ได้รับเป็นค่าลดหย่อนจะถูกจำกัดที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมิน และไม่เกิน 500,000 บาท การที่ผู้ลงทุนลงทุนไปมากกว่าสิทธิลดหย่อนทางภาษีหรือไม่นำไปใช้เป็นค่าลดหย่อนก็สามารถทำได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ เพียงแต่เงินลงทุนส่วนนั้นจะไม่ได้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเท่านั้น จะเห็นได้ว่า

เงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้นำไปใช้สิทธิลดหย่อนก็ไม่ได้มีผลกระทบที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของกองทุนเนื่องจากเป็นทางเลือกการออมอย่างหนึ่ง และเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนดังกล่าวก็ไม่เคยได้รับประโยชน์ทางภาษีที่จะต้องอยู่ในบังคับเงื่อนไขการลงทุน ดังนั้น การขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธินั้นก็ไม่มีผลกระทบต่อส่วนที่เคยใช้สิทธิลดหย่อน หรือทำให้ส่วนที่เคยใช้สิทธิลดหย่อนเสียไป หากผู้ลงทุนสามารถแจกแจงได้

นอกจากนี้ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 17217/2557 มีการวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่เป็นทางเลือกการออมทางหนึ่ง และแสดงให้เห็นว่าการซื้อสิทธิลดหย่อนภาษีนั้นเป็นสิทธของผู้เสียภาษีที่สามารถทำได้ และไม่กระทบต่อส่วนที่เคยลดหย่อนภาษี จึงไม่ต้องคืนเงินภาษีที่เคยได้รับมาก่อนหน้า

3) การจัดทำคู่มือการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อลดหย่อนภาษี

การจัดทำคู่มือการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อลดหย่อนภาษี เพื่อให้ผู้เสียภาษีและผู้จัดเก็บภาษี (กรมสรรพากร) มีความเข้าใจตรงกัน ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและลดความเสียหายอันเกิดจากการตีความกฎหมายผิดหรือปฏิบัติไม่ถูกต้อง โดยคู่มือควรมีลักษณะที่มีภาษาที่อ่านง่าย มีการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการลงทุน เงื่อนไขการลงทุน บทลงโทษ สิทธิประโยชน์ การยื่นแบบแสดงรายการ แนวทางปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบและแสดงการคำนวณ รวมถึงการแนะแนวทางให้ผู้เสียภาษีปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีโทษทางภาษีน้อยที่สุด ดังเช่น คู่มือการลงทุนใน IRAs ของสหรัฐอเมริกาที่มีการให้หลักปฏิบัติไว้อย่างละเอียด

นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้จัดเก็บภาษีและผู้เสียภาษีที่เป็นช่องทางการตอบคำถามแบบออนไลน์ หรือสายด่วนเฉพาะ เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจและคลี่คลายปัญหาได้อย่างรวดเร็วขึ้น

5.4.2 การกำหนดแนวทางบรรเทาภาระทางการเงินที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษี

ในปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้เลย หากผู้ลงทุนมีเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อน และเคยใช้สิทธิลดหย่อนภาษีจากเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพมาแล้ว หากต้องการขายส่วนที่เกินนี้ออกคนละปีภาษีจะมีเพียงคำแนะนำจากผู้ขายเพียงอย่างเดียวว่า เพื่อไม่ให้เกิดการคืนภาษีและเงินเพิ่ม ผู้ลงทุนจะต้องถือเงินลงทุนส่วนนั้นไปให้ครบกำหนดที่ระบุไว้ในเงื่อนไขระยะเวลาการถือหน่วยลงทุนขั้นต่ำ คือ ต้องถือต่อเนื่องขั้นต่ำ 5 ปี และมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์

ผู้เขียนเห็นว่าควรการเปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนนั้นสามารถขายหน่วยลงทุนส่วนที่เกินสิทธิหรือส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนนั้นออกไปได้ภายในเวลาที่กำหนด โดยไม่ต้องมีโทษทางภาษี โดยเทียบเคียงกับประเทศอเมริกาที่มีการให้สิทธิประโยชน์จากการลงทุนใน IRAs ที่ให้ผู้ลงทุนสามารถขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ใช้สิทธิลดหย่อนทางภาษีออกไปก่อนวันที่ 17 เมษายน ได้หรือก่อนกำหนดวันยื่นแบบภาษีประจำปี การให้สิทธิผู้ลงทุนขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีออกไปจะเป็นการลดภาระทางการเงินของผู้ลงทุน และเป็นการลดความสับสนระหว่างเงินลงทุนส่วนที่ใช้สิทธิลดหย่อนภาษีและเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนภาษี

แต่หากผู้ลงทุนไม่ขายเงินลงทุนส่วนดังกล่าวออกไปเห็นควรให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมภาษีแทน โดยที่ไม่เรียกคืนเงินภาษี ซึ่งในประเทศอเมริกาจะมีการเรียกเก็บในอัตราร้อยละ 6 ของมูลค่าเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้นำมาใช้สิทธิลดหย่อนภาษี การกำหนดบทลงโทษดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ลงทุนวางแผนภาษีไม่ให้เกินสิทธิ ทั้งนี้ในประเทศไทยมีเพียงค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายให้แก่ผู้ขายกองทุนเท่านั้นแต่ไม่มีค่าธรรมเนียมทางภาษีหรือโทษทางภาษีที่เป็นอัตราร้อยละ

ผู้เขียนเห็นว่า หากมีการจัดการเรื่องเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิโดยวิธีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าปรับภาษีเป็นอัตราร้อยละ จะทำให้ค่าปรับภาษีมีจำนวนที่แน่นอน อีกทั้งผู้ลงทุนมีภาระทางการเงินน้อยกว่าการคืนเงินภาษี ทำให้สอดคล้องกับความเป็นธรรมของการจัดเก็บภาษีด้วย

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การลงทุนในการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเป็นค่าลดหย่อนที่สำคัญอย่างหนึ่ง นอกจากจะช่วยเรื่องการบรรเทาภาระภาษีแล้วยังมีผลต่อการวางแผนการเงินในระยาวด้วย ซึ่งส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจการเงินและการคลังของประเทศ การลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเป็นทางเลือกหนึ่งของการออม ไม่ได้มีบทบัญญัติกฎหมายห้ามการลงทุน แต่เพียงแค่มีบทบัญญัติเรื่องจำนวนเงินสูงสุดที่สามารถนำไปเป็นค่าลดหย่อนภาษี ไม่ใช้การจำกัดสิทธิการลงทุนหรือการออม และการลงทุนกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อใช้เป็นค่าลดหย่อนภาษีมีเงื่อนไขกำหนดระยะเวลาถือหน่วยลงทุนเอาไว้ ทำให้การลงทุนส่วนที่ไม่ได้นำไปใช้สิทธิลดหย่อนภาษีถูกตีความว่าจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเหมือนส่วนที่นำไปใช้ลดหย่อนภาษี การขายเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนก่อนครบกำหนดเวลาถือหน่วยลงทุนขั้นต่ำจึงถูกกรมสรรพากรตีความว่าเป็นการผิดเงื่อนไขการลงทุน นำมาซึ่งปัญหาที่ต้องจ่ายคืนเงินภาษีที่เคยได้รับมาและจ่ายเงินเพิ่ม

จากการศึกษากฎเกณฑ์ตามการใช้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้ตามกฎกระทรวงที่ 126 (พ.ศ.2509) และทำการศึกษากฎหมายการจัดเก็บภาษีอากรของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ผู้เขียนพบว่าตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติในกรณีของการลงทุนเพื่อใช้เป็นค่าลดหย่อนภาษีที่มีการซื้อเงินลงทุนไว้เกินกว่าสิทธิลดหย่อนภาษีโดยที่ผู้ลงทุนไม่ต้องรับโทษทางภาษี และหากมีการนำมาปรับใช้กับการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพของประเทศไทย ย่อมทำให้การใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่ไม่ขัดต่อหลักการบริหารภาษีอากรที่ดีและไม่เป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้เสียภาษีมากเกินสมควร โดยผู้เขียนสรุปแนวทางแก้ไขปัญหา ที่พบจากการศึกษา ได้ดังนี้

1) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อลดหย่อนภาษี

การจัดอบรมเจ้าพนักงานภาษีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและผู้ซื้อกองทุนเป็นประจำทุกปี เพื่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจเงื่อนไขการลงทุน ทบทวนแนวทางปฏิบัติว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับกฎหมายที่กำหนดสิทธิและเงื่อนไขในการลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีหรือไม่ ทำความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของที่มาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อเพื่อที่เจ้าหน้าที่จะได้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและลดการตีความหรือการบังคับใช้หลักเกณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายที่วาง

หลักไว้ รวมถึงการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ขายหน่วยลงทุนด้วยเพื่อที่จะได้แนะนำผู้ซื้อกองทุนหรือผู้ลงทุนได้อย่างถูกต้อง

พิจารณาการลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิกับวัตถุประสงค์ของกองทุน เพื่อสร้างความเข้าใจในเชิงปฏิบัติว่าการแนวหลักเกณฑ์ที่ถือปฏิบัติอยู่นั้นสร้างความขัดแย้งหรือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหรือไม่

การจัดทำคู่มือการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อลดหย่อนภาษี เพื่อให้ผู้เสียภาษีและผู้จัดเก็บภาษี (กรมสรรพากร) มีความเข้าใจตรงกัน นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้จัดเก็บภาษีและผู้เสียภาษีที่ เพื่อที่จะสร้างความเข้าใจและคลี่คลายปัญหาได้อย่างรวดเร็วขึ้น

2) การบรรเทาภาระทางการเงินที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษี

การบรรเทาภาระทางการเงินที่เกิดขึ้นกับผู้เสียภาษี ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้ลงทุนสำหรับเงินลงทุนส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนนั้นสามารถขายหน่วยลงทุนส่วนที่เกินสิทธิหรือส่วนที่ไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนนั้นออกไปได้ภายในเวลาที่กำหนด โดยไม่ต้องมีโทษทางภาษีซึ่งหลักการอ้างอิงจากของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการให้สิทธิลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษี

นอกจากนี้ควรมีการค่าธรรมเนียมภาษีในการถือเงินลงทุนส่วนที่เกินสิทธิหรือไม่ได้ใช้สิทธิลดหย่อนแทนการเรียกคืนภาษีย้อนหลัง ซึ่งจะสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียภาษีมากกว่า เพราะการเรียกคืนภาษีจะเป็นการเรียกคืนภาษีในส่วนที่ผู้ลงทุนไม่เคยได้รับประโยชน์เชิงภาษีเลย

6.2 ข้อเสนอแนะ

นอกจากแนวทางการปรับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกรณีการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเงินลงทุนของประเทศสหรัฐอเมริกาตามที่ได้กล่าวไปในบทที่ 5 ที่ผู้เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับการขายเงินลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพแล้วนั้น ผู้เขียนยังมีข้อเสนอแนะอื่นเพิ่มเติมตามแนวทางการจัดเก็บภาษีอากรของประเทศอื่นในเรื่องของการขยายระยะเวลาการลงทุน ดังนี้

ในปัจจุบันการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อลดหย่อนภาษีตามกฎหมายไทยจะเงินลงทุนจะต้องจ่ายออกไปในปีเดียวกันกับปีภาษี หรือ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ซึ่งมีผู้เสียภาษีส่วนหนึ่งจะยังไม่สามารถรวบรวมเงินได้พึงประเมินของตนเองได้ทันทำให้เกิดกรณีที่ผู้เสียภาษีลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเพื่อลดหย่อนภาษีขาดหรือเกินสิทธิไป

การขยายระยะเวลาการซื้อหน่วยลงทุนหลังวันสิ้นปีภาษี (31 ธันวาคม) เพื่อให้ผู้เสียภาษีได้ทราบถึงเงินได้พึงประเมินของตนเองแล้วจะสามารถวางแผนการซื้อเงินลงทุนเพื่อลดหย่อนภาษีได้อย่างครบสิทธิหรือลดการซื้อหน่วยลงทุนที่เกินสิทธิอันก่อให้เกิดปัญหาเมื่อขายคืน ดังเช่นการให้สิทธิลดหย่อนภาษีใน IRAs ของประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการกำหนดเรื่องวันที่ลงทุนไว้ คือ เงินลงทุนต้องจ่ายออกไปก่อนวันที่ 17 เมษายนหรือกำหนดวันยื่นภาษีประจำปี ดังนั้นผู้ลงทุนสามารถใช้สิทธิลดหย่อนภาษีสำหรับ IRA ที่จ่ายไปตั้งแต่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ของปีภาษีนั้น และ 1 มกราคม ของปีถัดไปจนถึงวันกำหนดยื่นภาษี

การเพิ่มเวลาการซื้อหลังปีปฏิทินได้ จะเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีมีโอกาสในการวางแผนการเงินเพื่อการลดหย่อนเสียภาษีได้ดีขึ้น และลดปัญหาการซื้อหน่วยลงทุนขาดหรือเกินกว่าสิทธิด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

จิรศักดิ์ รอดจันทร์. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายเนติบัณฑิตยสภา.

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. การวางแผนภาษีอากร (Tax Planning). กรุงเทพมหานคร: สถาบัน T.Training Center, 2553.

ดุลยลักษณ์ ตราชูธรรม. หลักกฎหมายภาษีอากร. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน T.Training Center.

สุเมธ ศิริคุณโชติ, กำธร สิริชูติวงศ์, อดิศักดิ์ สืบประดิษฐ์ และภิรัตน์ เจียรนัย. ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร 2560. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2560.

ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล, กฎหมายภาษีอากร, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิมพ์ครั้งที่ 4

อัจฉราภร ศรีสุโข, ชนิตา อุ่นสอาด และกฤติยา สุทธิชื่น. Investor's Practice Guide คู่มือผู้ลงทุน ฉบับลงทุนในกองทุนรวม. กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560.

วิทยานิพนธ์

จีรนันท์ นพสิทธ์พันธ์. กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร. วิทยานิพนธ์ระดับปริญญามหาบัณฑิต นิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2551.

เอกัตศึกษา

ชวัจฉรี บุปผเวส. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหามาตราการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการออมในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ. เอกัตศึกษาทางกฎหมายเศรษฐกิจและธุรกิจ คณะนิติศาตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

วารสาร

กรมสรรพากร. RMF และ LTF กับสิทธิประโยชน์ทางภาษี, สรรพากรสาส์น (ปีที่ 58 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2554): 16-49.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ภาษาไทย

กรมสรรพากร. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. http://www.rd.go.th/publish/309.0.html [25 มีนาคม 2561]

คำพิพากษาฎีกาที่ 17217/2557, [ออนไลน์], แหล่งที่มา http://deka.supremecourt.or.th/ [10 ตุลาคม 2560]

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน กรุงไทย จำกัด (มหาชน), ผลตอบแทนของกองทุนรวม [ออนไลน์], แหล่งที่มา https://www.ktam.co.th/th/about/history_detail.aspx?SubID=55&ID=19&ContentMenuID=6&level=2 [16 มีนาคม 2561]

สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน (TSI) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, กองทุนรวมและหน่วยลงทุน [ออนไลน์], แหล่งที่มา https://www.set.or.th/yfs/2015/download/ YFS2015_ YFSCamp2015_Reading06.pdf [16 มีนาคม 2561]

สมาคมบริษัทจัดการกองทุน, ภาษีกองทุนรวม [ออนไลน์], แหล่งที่มา https://www.thaimutualfund.com/AIMC/aimc_about.jsp?pg=13 [16 มีนาคม 2561]

สมาคมบริษัทจัดการกองทุน, ประเภทของกองทุนรวม [ออนไลน์], แหล่งที่มา https://www.thaimutualfund.com/AIMC/aimc_about.jsp?pg=4 [16 มีนาคม 2561]

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ภาษาต่างประเทศ

Internal Revenue Service, Department of the Treasury. Publication 590-A Contributions to Individual Retirement Arrangements (IRAs) [Online], The United States of America: 2561 แหล่งที่มา: https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p590a.pdf [20 มีนาคม 2561]

Internal Revenue Service, Department of the Treasury. Publication 590-B Distributions from Individual Retirement Arrangements (IRAs) [Online], The United States of America: 2561 แหล่งที่มา: https://www.irs.gov/pub/irs-pdf/p590b.pdf [20 มีนาคม 2561]

ภาคผนวก

ฎีกาตัดสินเกียวกับปัญหาข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17217/2557

ป.รัษฎากร มาตรา 42 (17)
กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร มาตรา ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ข้อ 2 (55)

ผู้มีเงินได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดก็สามารถทำได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ แต่ส่วนที่เกินกว่ากฎหมายกำหนดไว้จะไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ดังนั้น หากผู้มีเงินได้ต้องการขายในส่วนที่ซื้อไว้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนครบ 5 ปี ก็ย่อมกระทำได้ โจทก์จึงมีสิทธิที่จะขายหน่วยลงทุนที่เหลือเกินจากการใช้สิทธินำไปหักลดหย่อนภาษีดังกล่าวได้โดยไม่จำต้องถือไว้จนครบ 5 ปี และได้รับประโยชน์จากส่วนต่างของราคาหน่วยลงทุนที่เพิ่มขึ้น 1,545.84 บาท ซึ่งโจทก์ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากส่วนต่างดังกล่าวในปีที่ขายหน่วยลงทุน โดยโจทก์ยังมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้จากการซื้อหน่วยลงทุนในส่วนที่มีสิทธิหักลดหย่อนได้ตามกฎหมาย

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้เพิกถอนหนังสือแจ้งการสั่งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดของสรรพากรพื้นที่ลพบุรี เลขที่ กค 0712.06 กว/533, 536, 539, 542 และ 545 จำนวน 5 ฉบับ ลงวันที่ 22 มกราคม 2551 หนังสือแจ้งการยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากรของสรรพากรพื้นที่ลพบุรี เลขที่ กค 0712.06 กว/535, 537, 541, 543 และ 549 จำนวน 5 ฉบับ ลงวันที่ 22 มกราคม 2551 หนังสือแจ้งคำสั่งการอุทธรณ์คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดของกรมสรรพากร สำนักงานสรรพากรภาค 4 เลขที่ กค 0708.กร/58 ฉบับลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551 เลขที่ กค 0708.ก3/1605 ฉบับลงวันที่ 8 เมษายน 2551 (ที่ถูก หนังสือการอุทธรณ์คำสั่งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดของสรรพากรพื้นที่ลพบุรี ที่ กค 0708 .03 กร/58 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2551 และหนังสือการอุทธรณ์คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดของสรรพากรภาค 4 ที่ กค 0708 ก3/1605 ลงวันที่ 8 เมษายน 2551) ให้งดหรือลดเบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มตามหนังสือแจ้งการสั่งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดและหนังสือแจ้งยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากรของสรรพากรพื้นที่ลพบุรีและหนังสือการอุทธรณ์คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีผิดพลาดของสรรพากรภาค 4

จำเลยให้การและแก้ไขคำให้การขอให้ยกฟ้อง

ศาลภาษีอากรกลางพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

โจทก์อุทธรณ์ต่อศาลฎีกา

ศาลฎีกาแผนกคดีภาษีอากรวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงเป็นยุติในเบื้องต้นตามที่โจทก์และจำเลยไม่ได้อุทธรณ์ว่า ปีภาษี 2545 โจทก์ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 30,000.00 หน่วย ราคาหน่วยละ 10 บาท เป็นเงิน 300,000 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 300,000 บาท ปีภาษี 2546 โจทก์ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 28,212.9330 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.6337 บาท เป็นเงิน 300,000 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 263,304.89 บาท ปีภาษี 2547 โจทก์ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 23,340.9269 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.7108 บาท เป็นเงิน 197,163 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 250,000 บาท ปีภาษี 2548 โจทก์ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 28,925.9784 หน่วย ราคาหน่วย

ละ 10.3713 บาท เป็นเงิน 300,000 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 189,508.03 บาท และปีภาษี 2549 โจทก์ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 18,821.1372 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.476 บาท เป็นเงิน 200,000 บาท นำไปเป็นค่าลดหย่อน 192,000 บาท ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 2549 ขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 10,653.6278 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.5164 บาท เป็นเงิน 112,037.81 บาท มีกำไรจากการขาย 2,649.69 จำเลยมีหนังสือแจ้งการยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากร แจ้งว่าโจทก์ขายคืนหน่วยลงทุนภายใน 5 ปี มิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวม เพื่อการเลี้ยงชีพและการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ข้อ 1 (2) จึงไม่ได้สิทธิได้รับการยกเว้นเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 42 (17) ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ข้อ 2 (55) และประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90) ข้อ 6 และ 8 และมีหนังสือแจ้งการสั่งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาด ลงวันที่ 22 มกราคม 2551 จำนวน 5 ฉบับ ให้โจทก์นำเงินไปส่งคืนจำเลย 82,915.69 บาท 166,167.40 บาท 49,803.69 บาท 30,489.07 บาท และ 83,498.29 บาท โจทก์มีหนังสือลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551 เรื่อง แจ้งคัดค้านคำสั่งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาด จำเลยมีหนังสือลงวันที่ 8 เมษายน 2551 เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาด ว่าคำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาด (ค.31) เลขที่ กค 0712.06 กว/533, 536, 539, 542 และ 545 ลงวันที่ 22 มกราคม 2551 และหนังสือแจ้งการยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากร (ค.37) เลขที่ กค 0712.06 กว/534, 535, 537, 538, 540, 541, 543, 544, 549 และ 550 ลงวันที่ 22 มกราคม 2551 ชอบแล้ว โจทก์ไม่เห็นพ้องด้วย

มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของโจทก์ข้อแรกว่า สรรพากรภาคมีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งของโจทก์หรือไม่ โจทก์อุทธรณ์ว่า คำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 164/2550 เรื่อง มอบอำนาจให้สรรพากรภาคสั่งและปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมสรรพากร ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2550 ขัดแย้งต่อประมวลรัษฎากร คำสั่งกรมสรรพากรดังกล่าวจึงไม่มีผลบังคับใช้นั้น ศาลฎีกาแผนกคดีภาษีอากรเห็นว่า คำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 164/2550 เรื่อง มอบอำนาจให้สรรพากรภาคสั่งและปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมสรรพากร เป็นคำสั่งที่ออกมาเพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองเกี่ยวกับการคืนเงินภาษีอากรและคำสั่งเกี่ยวกับการคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามมาตรา 45 วรรคสองและวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ประกอบกับข้อ 2 (3) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 และข้อ 4 (9) - (20) (ข) ของกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง พ.ศ.2545 มีความรวดเร็วและเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ตลอดจนกระจายความรับผิดชอบให้แก่สรรพากรภาคและนักวิชาการสรรพากร 9 ชช. อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2550 ประกอบกับพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการมอบอำนาจ พ.ศ.2550 มาตรา 2 แห่งประมวลรัษฎากร และข้อ 4 (9) - (20) (ข) ของกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง พ.ศ.2545 อธิบดีกรมสรรพากรจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้ ข้อ 1 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (9) ของข้อ 2 ของคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.130/2546 เรื่อง มอบอำนาจให้สรรพากรภาคสั่งและปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมสรรพากร ลงวันที่ 10 กันยายน พ.ศ.2546 คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป. 164/2550 จึงเป็นคำสั่งที่ออกโดยอาศัยประมวลรัษฎากร มาตรา 2 ที่บัญญัติว่า ในประมวลรัษฎากรนี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น "อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมสรรพากร หรือผู้ที่อธิบดีกรมสรรพากรมอบหมาย คำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 164/2550 จึงไม่ขัดต่อประมวลรัษฎากรตามที่โจทก์อุทธรณ์ ที่โจทก์อุทธรณ์ว่าคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป. 164/2550 เป็นคำสั่งที่ออกหลังจากปี 2549 ที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและขอคืนภาษีของโจทก์ สรรพากรภาคจึงไม่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาหรือปฏิบัติหน้าที่ในข้อพิพาทในคดีนี้ได้นั้น เห็นว่า แม้กรณีพิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยจะเป็นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกิดขึ้นในปี 2545 ถึงปี 2549 แต่หนังสือกรมสรรพากร ที่ กค 0708.ก3/1605 เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาด ที่มีไปถึงโจทก์ตามหนังสืออุทธรณ์คำสั่ง

คืนเงินภาษีอากรผิดพลาด ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551 และวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2551 ซึ่งลงนามโดยนางสาววิมล ในฐานะเจ้าหน้าที่บริหารงานสรรพากร 9 ปฏิบัติหน้าที่ราชการสรรพากรภาค 4 ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมสรรพากร ทำขึ้นในวันที่ 8 เมษายน 2551 อันเป็นวันที่หลังจากคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป. 164/2550 มีผลใช้บังคับแล้ว สรรพากรภาคจึงมีอำนาจหน้าที่พิจารณาหรือปฏิบัติหน้าที่ในข้อพิพาทในคดีนี้ได้ และที่โจทก์อุทธรณ์ต่อมาว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของสรรพากรภาค 4 เรื่องเกี่ยวกับการพิจารณาอุทธรณ์และการกำหนดระยะเวลา หากโจทก์ประสงค์จะฟ้องคดีกรณีไม่คืนเงินภาษีอากรให้ฟ้องคดีต่อศาลภาษีอากรภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการพิจารณานี้ ตามมาตรา 7 (3) และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ.2528 เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบอาจส่งผลให้โจทก์ได้รับความเสียหายไม่ได้รับภาษีคืน นั้น เห็นว่า การที่จำเลยโดยสำนักงานสรรพากรภาค 4 มีหนังสือแจ้งเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดตามที่โจทก์ยื่นอุทธรณ์คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดและหนังสือแจ้งการยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากรว่า คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดและหนังสือแจ้งการยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากรถูกต้องชอบด้วยกฎหมายแล้วนั้น ถือว่าเป็นการวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดและแจ้งการยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากรของโจทก์ ซึ่งหากโจทก์ไม่เห็นด้วย โจทก์จะต้องฟ้องเพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลภาษีอากร แม้เจ้าหน้าที่บริหารงานสรรพากร 9 ปฏิบัติหน้าที่ราชการสรรพากรภาค 4 ปฏิบัติราชการแทนอธิบดีกรมสรรพากร จะจัดทำหมายเหตุดังที่โจทก์อุทธรณ์ซึ่งไม่ถูกต้องก็ตาม แต่ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดีไม่ปรากฏว่า โจทก์ได้รับความเสียหายจากความผิดพลาดที่อาจส่งผลให้โจทก์ได้รับความเสียหายไม่ได้รับภาษีคืน เนื่องจากโจทก์ได้ฟ้องเพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลภาษีอากรภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว อุทธรณ์ของโจทก์ในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

มีปัญหาตามอุทธรณ์ของโจทก์ข้อต่อไปว่า โจทก์มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้จากการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามฟ้องหรือไม่ โดยโจทก์อุทธรณ์ว่า เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2549 โจทก์ขายคืนหน่วยลงทุนเพื่อการเลี้ยงชีพจำนวน 10,653.6278 หน่วย ตามคำแนะนำของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนธนชาติ จำกัด แต่ยังถือหน่วยลงทุนครบตามจำนวนที่ได้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีตั้งแต่ปี 2545 จนถึงปี 2549 โดยแยกจากหน่วยลงทุนที่ได้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีได้อย่างชัดเจนมิใช่ละคนปนกันไปหมดจนไม่สามารถแยกได้ ศาลฎีกาแผนกภาษีอากรเห็นว่า เงินได้พึงประเมินที่จะได้รับยกเว้นไปต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 42 (17) นั้น กฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ข้อ 2 (55) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 228 (พ.ศ.2544) บัญญัติว่า "เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) (2) (7) และ (8) แห่งประมวลรัษฎากร และเงินได้พึงประเมินประเภทค่าแห่งลิขสิทธิ์ที่มิได้รับโอนมาโดยทางมรดก เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ ทั้งนี้ จะต้องมีจำนวนไม่เกิน 300,000 บาท สำหรับปีภาษีนั้น

กรณีที่ผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการด้วย เงินที่ได้รับตามวรรคหนึ่ง เมื่อรวมกับเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการต้องไม่เกิน 300,000 บาท

เงินได้ที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง และการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

ในกรณีที่ผู้มีเงินได้ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในวรรคสาม ให้ผู้มีเงินได้หมดสิทธิได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่ง และต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ที่ได้รับยกเว้นตามวรรคหนึ่งมาแล้วด้วย"

อธิบดีกรมสรรพากรได้ออกประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90) โดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเพื่อยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ใช้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพและการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไว้ดังนี้

ข้อ 1. เงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ...ที่จะได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ดังนี้

(1) ...

(2) ... ผู้มีเงินได้จะต้องถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพไว้ไม่น้อยกว่า 5 ปี นับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรกและไถ่ถอนหน่วยลงทุนดังกล่าว เมื่อผู้มีเงินได้นั้นมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปีบริบูรณ์ ...

ข้อ 6. การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุน... ให้ยกเว้นเท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ...ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ ทั้งนี้จะต้องมีจำนวนไม่เกิน 300,000 บาท สำหรับปีภาษีนั้น ...

ข้อ 8. กรณีผู้มีเงินได้ได้ซื้อหน่วยเงินทุนในกองทุนรวมพื่อการเลี้ยงชีพและได้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ตามข้อ 6 แล้ว และต่อมาได้ปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของข้อ 1 ข้อ 2 ...ผู้มีเงินได้หมดสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ตามข้อ 6 และต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับปีภาษีที่ได้นำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนไปหักออกจากเงินได้เพื่อยกเว้นภาษีเงินได้มาแล้วที่อยู่ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของปีภาษีนั้น ๆ จนถึงวันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมของปีภาษีดังกล่าวพร้อมเงินเพิ่มตามมาตรา 27

เห็นว่า เหตุผลที่มีการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 228 (พ.ศ.2544) นั้น ระบุไว้ในหมายเหตุท้ายกฎกระทรวงดังกล่าวว่า เหตุที่มีการจัดตั้งกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ขึ้นนั้น เพื่อเพิ่มทางเลือกในการออมเงินระยะยาวเพื่อการเลี้ยงชีพของลูกจ้างหรือข้าราชการที่มีความสามารถออมได้มากกว่าที่กฎหมายกำหนด และผู้มีเงินได้โดยทั่วไป และเพื่อส่งเสริมการลงทุนในสถาบันในตลาดทุนของไทยเพิ่มมากขึ้น จึงกำหนดให้เงินได้ที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมดังกล่าวและเงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้ถือหน่วยลงทุนได้รับจากกองทุนรวมดังกล่าวเป็นเงินได้พึงประเมินที่ไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้และสมควรกำหนดให้เงินหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายหน่วยลงทุนคืนให้แก่กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องเสียภาษีเงินได้ เพื่อทำให้ผู้ที่ไม่ออมเงินตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกองทุนรวมดังกล่าวมีภาระต้องเสียภาษีเงินได้อันส่งผลทำให้มีการออมเงินผ่านกองทุนรวมนี้ในระยะยาว ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เหตุที่จัดตั้งกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพขึ้นนั้นก็เพื่อเพิ่มทางเลือกในการออมเงินในระยะยาวเพื่อการเลี้ยงชีพของลูกจ้าง ข้าราชการและผู้มีเงินได้โดยทั่วไป ที่มีความสามารถออมเงินได้มากกว่าที่กฎหมายกำหนด แต่จะจำกัดเงินออมที่รัฐสนับสนุนโดยไม่ต้องนำเงินได้ที่นำไปซื้อหน่วยลงทุนมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ไว้ว่าต้องไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ แต่ต้องไม่เกิน 300,000 บาท ในปีภาษีนั้น ส่วนลูกจ้างหรือข้าราชการที่จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการด้วย เมื่อรวมกับเงินที่จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แล้วต้องไม่เกิน 300,000 บาท หากผู้มีเงินได้ต้องการออมเงินเพิ่มขึ้นโดยซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดก็สามารถทำได้เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ แต่เงินได้พึงประเมินส่วนที่นำไปซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้จะไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ ดังนั้น หากผู้มีเงินได้ต้องการขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพในส่วนที่ซื้อไว้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนครบ 5 ปี ก็ย่อมกระทำได้ ในกรณีของโจทก์นั้น ปรากฏว่าในปีภาษี 2548 โจทก์ซื้อกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพจากบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนธนชาติ จำกัด จำนวน 28,925.9784 หน่วย ราคาหน่วยละ 10.3713 บาท เป็นเงิน 300,000 บาท โดยนำไปเป็นค่าลด

หย่อนในปีภาษีดังกล่าวเพียง 189,508.03 บาท ดังนั้น ในปีภาษีดังกล่าวโจทก์จึงซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเกินกว่าสิทธิที่โจทก์นำไปใช้เป็นค่าลดหย่อนภาษี จำนวน 110,491.97 บาท เมื่อคำนวณมูลค่าหน่วยลงทุนที่โจทก์ซื้อไปในปีภาษีดังกล่าวในราคาหน่วยละ 10.3713 บาท แล้วจะเห็นได้ว่าโจทก์ยังเหลือหน่วยลงทุนที่ซื้อมาในปีภาษี 2548 เกินกว่าหน่วยลงทุนที่นำไปใช้สิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้ จำนวน 10,653.6278 หน่วย โจทก์จึงมีสิทธิที่จะขายหน่วยลงทุนที่เหลือเกินจากการใช้สิทธินำไปหักลดหย่อนภาษีดังกล่าวได้โดยไม่จำต้องถือไว้จนครบ 5 ปี แม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ว่าในปี 2549 โจทก์ขายหน่วยลงทุนส่วนที่โจทก์ซื้อเกินสิทธิในปี 2548 จำนวน 10,653.6278 หน่วย ดังกล่าวไปในราคาหน่วยละ 10.5164 บาท เป็นเงิน 112.037.81 บาท เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับประโยชน์จากส่วนต่างของราคาหน่วยลงทุนที่เพิ่มขึ้นจำนวน 1545.84 บาท ซึ่งโจทก์ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากส่วนต่างดังกล่าวในปีที่ขายหน่วยลงทุน แต่หน่วยลงทุนที่โจทก์ใช้สิทธินำไปหักลดหย่อนภาษีแล้วก็มิได้ลดน้อยลง โจทก์จึงยังคงมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้จากการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพตามฟ้อง ที่ศาลภาษีอากรกลางพิพากษายกฟ้องโจทก์นั้น ศาลฎีกาแผนกคดีภาษีอากรไม่เห็นพ้องด้วย

พิพากษากลับ ให้เพิกถอนหนังสือแจ้งการสั่งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาด หนังสือแจ้งการยกเลิกหนังสือแจ้งคืนเงินภาษีอากรและหนังสือแจ้งคำสั่งการอุทธรณ์คำสั่งแจ้งคืนเงินภาษีอากรผิดพลาดตามฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลให้เป็นพับ คำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

(นพพร โพธิรังสิยากร-ไสลเกษ วัฒนพันธุ์-ไมตรี ศรีอรุณ)

ศาลภาษีอากรกลาง - นายเฉลิมชัย จินะปริวัตอาภรณ์

แหล่งที่มา	กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา
แผนก	ภาษีอากร
หมายเลขคดีแดงศาลชั้นต้น	พ11/2552
หมายเหตุ	

เลขที่หนังสือ : กค 0706/12383

วันที่ : 21 ธันวาคม 2550

เรื่อง : ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีการยกเว้นภาษีเงินได้จากการขายคืนหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

ข้อกฎหมาย : มาตรา 42(17) และมาตรา 27 แห่งประมวลรัษฎากร

ข้อหารือ :

1. นาง อ. มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (2) แห่งประมวลรัษฎากร จากบริษัทฯ และได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ โดยเริ่มซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรกในปี 2545 และซื้อต่อเนื่องมาโดยตลอดทุกปีในแต่ละปีได้นำรายจ่ายค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพฯ มาใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้ ดังนี้

ปีภาษี จำนวนเงินได้(บาท) ซื้อหน่วยลงทุน(บาท) ใช้สิทธิยกเว้นภาษี(บาท)

2545 3,254,955.28 300,000.00 300,000.00

2546 1,755,365.90 ไม่มีข้อมูล ผู้ขอคืนภาษีจะให้ข้อมูลภายหลัง 263,304.89

2547 1,723,375.19 250,000.00 250,000.00

2548 1,263,386.88 300,000.00 189,508.03

2. ในปีภาษี 2549 นาง อ. ซื้อหน่วยลงทุน จำนวนเงิน 200,000 บาท และได้ขายคืนระหว่างปี จำนวนเงิน 109,388.12 บาท มีกำไรจากการขายจำนวนเงิน 2,649.69 บาท ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษี (ภ.ง.ด. 90)และใช้สิทธิยกเว้นเงินได้จากการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ จำนวนเงิน 192,000 บาท จากการคำนวณภาษีมีภาษีที่ชำระไว้เกินและ ขอคืนภาษี จำนวนเงิน 54,622.62 บาท นาง อ. ชี้แจงว่า หน่วยลงทุนที่ได้ขายไปในปี 2549 เป็นหน่วยลงทุนที่ได้ซื้อมาในปี 2548 จำนวนเงิน 300,000 บาท แต่เนื่องจากใช้สิทธิยกเว้นภาษีได้เพียงร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินคือจำนวนเงิน 189,508.03 บาท ดังนั้น จึงขายหน่วยลงทุนที่ไม่ได้นำมาใช้สิทธิยกเว้นภาษีออกไปในปี 2549 จำนวนเงิน 109,388.12 บาท

จึงขอทราบว่า

2.1 นาง อ. มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีจากการซื้อหน่วยลงทุน ในปี 2549 หรือไม่

2.2 ปีภาษี 2545-2548 นาง อ. มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีจากการซื้อหน่วยลงทุน หรือไม่ และจะต้องประเมินภาษีเพิ่มเติมพร้อมเงินเพิ่ม ตามมาตรา 27 แห่งประมวลรัษฎากรหรือไม่

แนววินิจฉัย : 1. ในปีภาษี 2549 นาง อ. ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ที่จะได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ นาง อ. ต้องถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ให้เป็นไปตามเงื่อนไข ข้อ 1 (2) ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90)ฯ ลงวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2544 จึงจะมีสิทธินำเงินที่ซื้อหน่วยลงทุนในปีภาษี 2549 เท่าที่ได้จ่ายไปจริงในการซื้อหน่วยลงทุนและถือไว้ตลอดปีภาษี ทั้งนี้ ตามมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับ ข้อ 2 (55) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509)ฯ และประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90)ฯ ลงวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2544 หากนาง อ. มิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขของประกาศอธิบดีกรมสรรพากรฉบับดังกล่าว ย่อมหมดสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้และต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับปีภาษีที่ได้นำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนไปหักออกจากเงินได้ เพื่อยกเว้นภาษีเงินได้มาแล้วที่อยู่ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของปีภาษี นั้นๆ จนถึงวันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมเพื่อเสียภาษีเงินได้เพิ่มเติมของแต่ละปีภาษีที่ผ่านมา พร้อมเงินเพิ่มตามมาตรา 27 แห่งประมวลรัษฎากร

2. ในปีภาษี 2545-2548 หากนาง อ. ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพและใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้แล้ว ต่อมาได้ขายหน่วยลงทุนดังกล่าวไปทั้งหมดหรือบางส่วน โดยไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามข้อ 2 (55) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509)ฯ ประกอบกับประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90)ฯ ลงวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2544 ดังนั้น นาง อ. จึงหมดสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเงินได้และต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับปีภาษีที่ได้นำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนไปหักออกจากเงินได้เพื่อยกเว้นภาษีเงินได้มาแล้วที่อยู่ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของปีภาษีนั้นๆ จนถึงวันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมเพื่อเสียภาษีเงินได้เพิ่มเติมของแต่ละปีภาษีที่ผ่านมา พร้อมเงินเพิ่มตามมาตรา 27 แห่งประมวลรัษฎากร

เลขตู้ : 70/35529

เลขที่หนังสือ กค 0702/8779

วันที่ :

เรื่อง :

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีการขายคืนหน่วยลงทุนให้กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

ข้อกฎหมาย : มาตรา 42(17) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 126ฯ

ข้อหารือ :

นาย ก. ได้ซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จากธนาคาร ตั้งแต่ปี 2546 ถึงปัจจุบัน โดย นาย ก. ได้ใช้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามจำนวนเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวม เพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ในแต่ละปีภาษีไปแล้ว ต่อมานาย ก. ได้ขายคืนหน่วยลงทุน RMF ดังนี้

ครั้งแรกวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2551 นาย ก. ได้ขายหน่วยลงทุนที่ซื้อจากธนาคาร ก. เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2546 เป็นจำนวน 20,000 บาท

ครั้งที่สองวันที่ 9 กันยายน 2551 นาย ก. ได้ขายหน่วยลงทุนที่ซื้อจากธนาคาร ข. เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2546 เป็นจำนวน 54,036.25 บาท

ปัจจุบันนาย ก. มีอายุ 58 ปี จึงขอทราบว่า

1. นาย ก. ต้องเสียภาษี และเงินเพิ่มเป็นเงินเท่าไร

2. หากนาย ก. จะทำการซื้อหน่วยลงทุนคืน เป็นจำนวนเงินที่ขายไปภายในปี 2551 นาย ก. จะคงสิทธิประโยชน์ทางภาษีเช่นเดิมหรือไม่

3. เงินได้หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายคืนหน่วยลงทุนต้องเสียภาษีหรือไม่

แนววินิจฉัย : 1. กรณีตาม 1. การถือหน่วยลงทุน RMF ของผู้มีเงินได้ที่จะได้รับสิทธิยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเงินเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำหรับปีนั้น และได้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้หรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายคืนหน่วยลงทุน RMF ตามมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับข้อ 2 (55) และ (65) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 246 (พ.ศ.2547) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร และประกาศอธิบดี กรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ และการถือหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ลงวันที่12 มีนาคม พ.ศ. 2544 กำหนดให้ผู้มี

เงินได้ต้องถือหน่วยลงทุน RMF ดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี นับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก

จากข้อเท็จจริงนาย ก. ได้ซื้อหน่วยลงทุน RMF ครั้งแรกเมื่อวันที่ 30ธันวาคม 2546 ดังนั้น วันที่ครบกำหนดห้าปี นับตั้งแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก คือวันที่ 30 ธันวาคม 2551 การที่นาย ก. ขายคืนหน่วยลงทุน RMF เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2551 และเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2551 แม้ในขณะที่ขายหน่วยลงทุน RMF นาย ก. มีอายุ 58 ปีบริบูรณ์ก็ตาม ถือได้ว่านาย ก. ถือหน่วยลงทุนดังกล่าวน้อยกว่า 5 ปี นับแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก นาย ก. จึงหมดสิทธิได้รับยกเว้น ภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเงินเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมสำหรับปีนั้น และต้องเสียภาษีเงินได้สำหรับปี ภาษีที่ได้นำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนไปหักออกจากเงินได้เพื่อยกเว้นภาษีเงินได้ที่อยู่ในช่วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของปีภาษีนั้น ๆ จนถึงวันที่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมเพื่อเสียภาษีเงินได้เพิ่มเติมของปีภาษีดังกล่าว หากนาย ก. ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มเติมภายในเดือนมีนาคมของปีถัดจากปีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของข้อ 1 ข้อ 2 หรือ ข้อ 3 ของประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับ ภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90)ฯ ลงวันที่ 12 มีนาคมพ.ศ. 2544 นาย ก. ไม่ต้องเสียเงินเพิ่มแต่อย่างใด

2. กรณีตาม 2. การที่นาย ก. จะทำการซื้อหน่วยลงทุนคืน เป็นจำนวนเงินเท่าที่ขายไปภายในปีภาษี 2551 นาย ก. ไม่ได้คงสิทธิประโยชน์ทางภาษีเช่นเดิม แต่อย่างใด

3. กรณีตาม 3. เมื่อนาย ก. ขายหน่วยลงทุน RMF ที่ถือหน่วยลงทุนดังกล่าวน้อยกว่า 5 ปี นับแต่วันซื้อหน่วยลงทุนครั้งแรก เงินได้หรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่ได้รับเนื่องจากการขายคืนหน่วยลงทุน RMF ดังกล่าว ไม่ได้รับยกเว้นเงินได้ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งนี้ ตามมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับข้อ 2(65) แห่ง กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509)ฯ และประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 90)ฯ ลงวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2544

เลขตู้ :

Department of the Treasury
Internal Revenue Service

Publication 590-A
Cat. No. 66302J

Contributions to Individual Retirement Arrangements (IRAs)

For use in preparing
2017 Returns

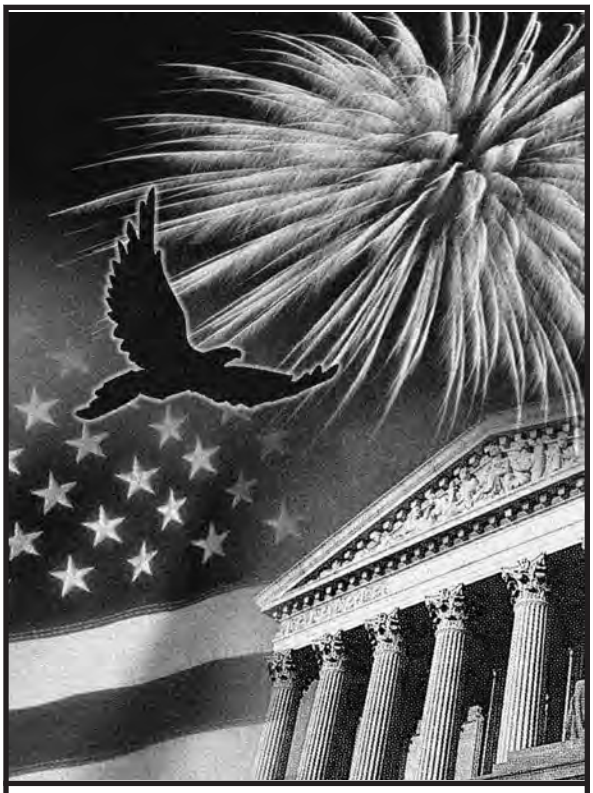

Get forms and other information faster and easier at:
- *IRS.gov* (English)
- *IRS.gov/Spanish* (Español)
- *IRS.gov/Chinese* (中文)
- *IRS.gov/Korean* (한국어)
- *IRS.gov/Russian* (Русский)
- *IRS.gov/Vietnamese* (TiếngViệt)

Feb 28, 2018

Contents

What's New for 2017 1
What's New for 2018 2
Reminders 2
Introduction 3
Chapter 1. Traditional IRAs 5
Who Can Open a Traditional IRA? 5
When Can a Traditional IRA Be Opened? 6
How Can a Traditional IRA Be Opened? 6
How Much Can Be Contributed? 8
When Can Contributions Be Made? 9
How Much Can You Deduct? 10
What if You Inherit an IRA? 20
Can You Move Retirement Plan Assets? 20
When Can You Withdraw or Use Assets? 32
What Acts Result in Penalties or Additional Taxes? 33
Chapter 2. Roth IRAs 39
What Is a Roth IRA? 40
When Can a Roth IRA Be Opened? 40
Can You Contribute to a Roth IRA? 40
Can You Move Amounts Into a Roth IRA? 45
Chapter 3. Retirement Savings Contributions Credit (Saver's Credit) 47
Chapter 4. How To Get Tax Help 49
Appendices 52
Index 60

What's New for 2017

Qualified disaster tax relief. New rules provide for tax-favored withdrawals and repayments from certain retirement plans for taxpayers who suffered economic losses as a result of Hurricane Harvey or Tropical Storm Harvey, Hurricane Irma, Hurricane Maria, or the California wildfires. See Pub. 976, Disaster Relief, for information on these special rules. Also, see the instructions for Form 8915B, Qualified 2017 Disaster Retirement Plan Distributions and Repayments, for more information on these new rules.

Disaster tax relief is also available for taxpayers who suffered economic losses as a result of disasters declared by the President under section 401 of the Robert T. Stafford Disaster Relief and Emergency Assistance Act during calendar year 2016. See Pub. 976 and the instructions for 2016 and 2017 Form 8915A, Qualified 2016 Disaster Retirement Plan Distributions and Repayments, for more information on these new provisions.

IRAs and unrelated business income. An IRA is subject to tax on unrelated business income if it carries on an unrelated trade or business. An unrelated trade or

IRA is worth $7,600, the IRA trustee distributes to Cathy the $400 plus net income attributable to the contribution. No other contributions have been made to the IRA for 2018 and no distributions have been made.

The adjusted opening balance is $6,400 ($4,800 + $1,600) and the adjusted closing balance is $7,600. The net income due to the May 2, 2018, contribution is $75 ($400 x ($7,600 – $6,400) ÷ $6,400). Therefore, the total to be distributed on February 2, 2019, is $475. This is shown on Worksheet 1-4. Example—Illustrated.

Last-in first-out rule. If you made more than one regular contribution for the year, your last contribution is considered to be the one that is returned to you first.

Earnings Includible in Income

You must include in income any earnings on the contributions you withdraw. Include the earnings in income for the year in which you made the contributions, not the year in which you withdraw them.

CAUTION *Generally, except for any part of a withdrawal that is a return of nondeductible contributions (basis), any withdrawal of your contributions after the due date (or extended due date) of your return will be treated as a taxable distribution. Excess contributions can also be recovered tax free as discussed under What Acts Result in Penalties or Additional Taxes, later.*

Early Distributions Tax

The 10% additional tax on distributions made before you reach age 59½ doesn't apply to these tax-free withdrawals of your contributions. However, the distribution of interest or other income must be reported on Form 5329 and, unless the distribution qualifies as an exception to the age 59½ rule, it will be subject to this tax. See *Early Distributions* under *What Acts Result in Penalties or Additional Taxes,* in Pub. 590-B.

Excess Contributions Tax

If any part of these contributions is an excess contribution for 2016, it is subject to a 6% excise tax. You won't have to pay the 6% tax if any 2016 excess contribution was withdrawn by April 18, 2017 (plus extensions), and if any 2017 excess contribution is withdrawn by April 17, 2018 (plus extensions). See *Excess Contributions* under *What Acts Result in Penalties or Additional Taxes*, later.

TIP *You may be able to treat a contribution made to one type of IRA as having been made to a different type of IRA. This is called recharacterizing the contribution. See Recharacterizations, earlier, for more information.*

What Acts Result in Penalties or Additional Taxes?

The tax advantages of using traditional IRAs for retirement savings can be offset by additional taxes and penalties if you don't follow the rules. There are additions to the regular tax for using your IRA funds in prohibited transactions. There are also additional taxes for the following activities.

- Investing in collectibles.
- Making excess contributions.
- Taking early distributions. See Pub. 590-B.
- Allowing excess amounts to accumulate (failing to take required distributions). See Pub. 590-B.
- Having unrelated business income.

There are penalties for overstating the amount of nondeductible contributions and for failure to file Form 8606, if required.

This chapter discusses those acts that you should avoid and the additional taxes and other costs, including loss of IRA status, that apply if you don't avoid those acts.

Worksheet 1-4. **Example—Illustrated** *Keep for Your Records*

1.	Enter the amount of your IRA contribution for 2018 to be returned to you	**1.**	400
2.	Enter the fair market value of the IRA immediately prior to the removal of the contribution, plus the amount of any distributions, transfers, and recharacterizations made while the contribution was in the IRA	**2.**	7,600
3.	Enter the fair market value of the IRA immediately before the contribution was made, plus the amount of such contribution and any other contributions, transfers, and recharacterizations made while the contribution was in the IRA	**3.**	6,400
4.	Subtract line 3 from line 2	**4.**	1,200
5.	Divide line 4 by line 3. Enter the result as a decimal (rounded to at least three places)	**5.**	0.1875
6.	Multiply line 1 by line 5. This is the net income attributable to the contribution to be returned	**6.**	75
7.	Add lines 1 and 6. This is the amount of the IRA contribution plus the net income attributable to it to be returned to you	**7.**	475

no prohibited transaction if all of the following requirements are met.

- The traditional IRA qualifying you to receive the services is established and maintained for the benefit of you, your spouse, and your or your spouse's beneficiaries.
- The bank itself can legally offer the services.
- The services are provided in the ordinary course of business by the bank (or a bank affiliate) to customers who qualify but don't maintain an IRA (or a Keogh plan).
- The determination, for a traditional IRA, of who qualifies for these services is based on an IRA (or a Keogh plan) deposit balance equal to the lowest qualifying balance for any other type of account.
- The rate of return on a traditional IRA investment that qualifies isn't less than the return on an identical investment that could have been made at the same time at the same branch of the bank by a customer who isn't eligible for (or doesn't receive) these services.

Investment in Collectibles

If your traditional IRA invests in collectibles, the amount invested is considered distributed to you in the year invested. You may have to pay the 10% additional tax on early distributions discussed in Pub. 590-B.

Any amounts that were considered to be distributed when the investment in the collectible was made, and which were included in your income at that time, aren't included in your income when the collectible is actually distributed from your IRA.

Collectibles. These include:

- Artworks,
- Rugs,
- Antiques,
- Metals,
- Gems,
- Stamps,
- Coins,
- Alcoholic beverages, and
- Certain other tangible personal property.

Exception. Your IRA can invest in one, one-half, one-quarter, or one-tenth ounce U.S. gold coins, or one-ounce silver coins minted by the Treasury Department. It can also invest in certain platinum coins and certain gold, silver, palladium, and platinum bullion.

Unrelated Business Income

An IRA is subject to tax on unrelated business income if it carries on an unrelated trade or business. An unrelated trade or business means any trade or business regularly carried on by the IRA or by a partnership of which it is a member. If the IRA has $1,000 or more of unrelated trade or business gross income, the IRA trustee is required to file a Form 990-T, Exempt Organization Business Income Tax Return. The Form 990-T must be filed by the 15th day of the 4th month after the end of the IRA's tax year. See Pub. 598, Tax on Unrelated Business Income of Exempt Organizations, for more information.

Excess Contributions

Generally, an excess contribution is the amount contributed to your traditional IRAs for the year that is more than the smaller of:

- $5,500 ($6,500 if you are age 50 or older), or
- Your taxable compensation for the year.

The taxable compensation limit applies whether your contributions are deductible or nondeductible.

Contributions for the year you reach age 70½ and any later year are also excess contributions.

An excess contribution could be the result of your contribution, your spouse's contribution, your employer's contribution, or an improper rollover contribution. If your employer makes contributions on your behalf to a SEP IRA, see chapter 2 of Pub. 560.

Tax on Excess Contributions

In general, if the excess contributions for a year aren't withdrawn by the date your return for the year is due (including extensions), you are subject to a 6% tax. You must pay the 6% tax each year on excess amounts that remain in your traditional IRA at the end of your tax year. The tax can't be more than 6% of the combined value of all your IRAs as of the end of your tax year.

The additional tax is figured on Form 5329. For information on filing Form 5329, see *Reporting Additional Taxes*, later.

Example. For 2017, Paul Jones is 45 years old and single, his compensation is $31,000, and he contributed $6,000 to his traditional IRA. Paul has made an excess contribution to his IRA of $500 ($6,000 minus the $5,500 limit). The contribution earned $5 interest in 2017 and $6 interest in 2018 before the due date of the return, including extensions. He doesn't withdraw the $500 or the interest it earned by the due date of his return, including extensions.

Paul figures his additional tax for 2017 by multiplying the excess contribution ($500) shown on Form 5329, line 16, by 0.06, giving him an additional tax liability of $30. He enters the tax on Form 5329, line 17, and on Form 1040, line 59. See Paul's filled-in Form 5329, later.

Excess Contributions Withdrawn by Due Date of Return

You won't have to pay the 6% tax if you withdraw an excess contribution made during a tax year and you also

withdraw any interest or other income earned on the excess contribution. You must complete your withdrawal by the date your tax return for that year is due, including extensions.

How to treat withdrawn contributions. Don't include in your gross income an excess contribution that you withdraw from your traditional IRA before your tax return is due if both of the following conditions are met.

- No deduction was allowed for the excess contribution.
- You withdraw the interest or other income earned on the excess contribution.

You can take into account any loss on the contribution while it was in the IRA when calculating the amount that must be withdrawn. If there was a loss, the net income you must withdraw may be a negative amount.

In most cases, the net income you must transfer will be determined by your IRA trustee or custodian. If you need to determine the applicable net income you need to withdraw, you can use the same method that was used in Worksheet 1-3.

If you timely filed your 2017 tax return without withdrawing a contribution that you made in 2017, you can still have the contribution returned to you within 6 months of the due date of your 2017 tax return, excluding extensions. If you do, file an amended return with "Filed pursuant to section 301.9100-2" written at the top. Report any related earnings on the amended return and include an explanation of the withdrawal. Make any other necessary changes on the amended return (for example, if you reported the contributions as excess contributions on your original return, include an amended Form 5329 reflecting that the withdrawn contributions are no longer treated as having been contributed).

How to treat withdrawn interest or other income. You must include in your gross income the interest or other income that was earned on the excess contribution. Report it on your return for the year in which the excess contribution was made. Your withdrawal of interest or other income may be subject to an additional 10% tax on early distributions discussed in Pub. 590-B.

Form 1099-R. You will receive Form 1099-R indicating the amount of the withdrawal. If the excess contribution was made in a previous tax year, the form will indicate the year in which the earnings are taxable.

Example. Maria, age 35, made an excess contribution in 2017 of $1,000, which she withdrew by April 17, 2018, the due date of her return. At the same time, she also withdrew the $50 income that was earned on the $1,000. She must include the $50 in her gross income for 2017 (the year in which the excess contribution was made). She must also pay an additional tax of $5 (the 10% additional tax on early distributions because she isn't yet 59½ years old), but she doesn't have to report the excess contribution as income or pay the 6% excise tax. Maria receives a Form 1099-R showing that the earnings are taxable for 2017.

Department of the Treasury
Internal Revenue Service

Publication 590-B
Cat. No. 66303U

Distributions from Individual Retirement Arrangements (IRAs)

For use in preparing
2017 Returns

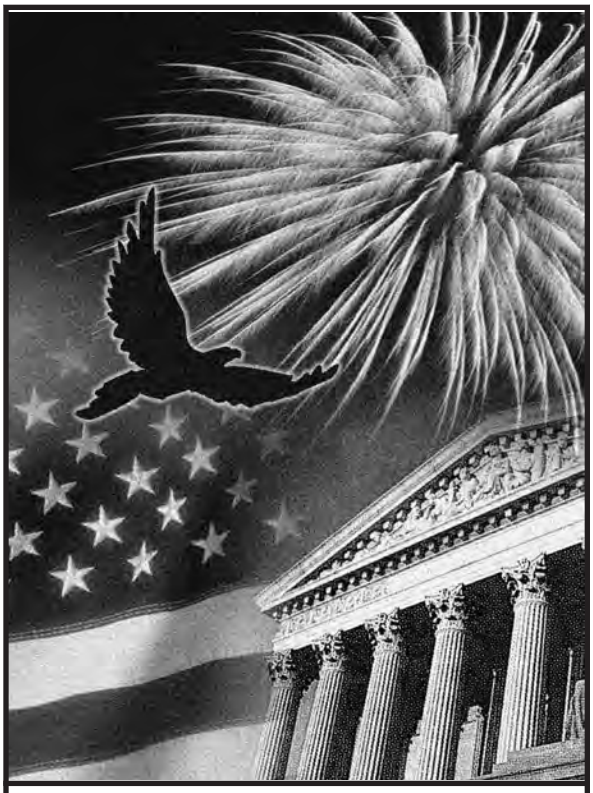

Get forms and other information faster and easier at:
- IRS.gov (English)
- IRS.gov/Spanish (Español)
- IRS.gov/Chinese (中文)
- IRS.gov/Korean (한국어)
- IRS.gov/Russian (Русский)
- IRS.gov/Vietnamese (TiếngViệt)

Feb 06, 2018

Contents

What's New 1

Reminders 2

Introduction 2

Chapter 1. Traditional IRAs 5
- What if You Inherit an IRA? 5
- When Can You Withdraw or Use Assets? 6
- When Must You Withdraw Assets? (Required Minimum Distributions) 6
- Are Distributions Taxable? 13
- What Acts Result in Penalties or Additional Taxes? 22

Chapter 2. Roth IRAs 29
- What Is a Roth IRA? 30
- Are Distributions Taxable? 30
- Must You Withdraw or Use Assets? 36

Chapter 3. Disaster-Related Relief 37
- Qualified Disaster Distributions 37
  - Repayment of Qualified Disaster Distributions 38
  - Repayment of a Qualified Distribution for the Purchase or Construction of a Main Home 39

Chapter 4. How To Get Tax Help 39

Appendices 43

Index 63

What's New

Disaster tax relief. New rules provide for tax-favored withdrawals and repayments from certain retirement plans (including IRAs) for taxpayers who suffered economic losses as a result of Hurricane Harvey, Irma, or Maria. See *Disaster-Related Relief*, for information on these special rules. Also see Pub. 976, *Disaster Relief*, and the Instructions for Form 8915B, Qualified 2017 Disaster Retirement Plan Distributions and Repayments, for more information on these new rules.

For information on disaster relief for taxpayers who sustained economic losses resulting from a federally declared disaster in 2016, see Pub. 976 and the Instructions for Form 8915A, Qualified 2016 Disaster Retirement Plan Distributions and Repayments.

CAUTION *At the time this publication went to print, Congress was considering additional legislation that could expand the scope of qualified 2017 disasters. See IRS.gov/DisasterTaxRelief for more information and updates.*

IRAs and unrelated business income. An IRA is subject to tax on unrelated business income if it carries on an unrelated trade or business. An unrelated trade or

carried on by the IRA or by a partnership of which it is a member, and not substantially related to the IRA's exempt purpose or function. If the IRA has $1,000 or more of unrelated trade or business gross income, the IRA must file a Form 990-T, Exempt Organization Business Income Tax Return. An IRA trustee is permitted to file Form 990-T on behalf of the IRA. In the case of an IRA that operates on a calendar year, the Form 990-T must be filed by the 15th day of April following the close of the calendar year. In the case of an IRA that operates on a fiscal year, the Form 990-T must be filed by the 15th day of the 4th month following the close of the fiscal year. See Pub. 598 for more information.

Early Distributions

You must include early distributions of taxable amounts from your traditional IRA in your gross income. Early distributions are also subject to an additional 10% tax, as discussed later.

Early distributions defined. Early distributions generally are amounts distributed from your traditional IRA account or annuity before you are age 59½, or amounts you receive when you cash in retirement bonds before you are age 59½.

TIP *If you were affected by Hurricane Harvey, Irma, or Maria, see chapter 3, Disaster-Related Relief.*

Age 59½ Rule

Generally, if you are under age 59½, you must pay a 10% additional tax on the distribution of any assets (money or other property) from your traditional IRA. Distributions before you are age 59½ are called early distributions.

The 10% additional tax applies to the part of the distribution that you have to include in gross income. It is in addition to any regular income tax on that amount.

A number of exceptions to this rule are discussed later under *Exceptions*. Also see *Contributions Returned Before Due Date of Return* in chapter 1 of Pub. 590-A.

After age 59½ and before age 70½. After you reach age 59½, you can receive distributions without having to pay the 10% additional tax. Even though you can receive distributions after you reach age 59½, distributions aren't required until you reach age 70½. See *When Must You Withdraw Assets? (Required Minimum Distributions)*, earlier.

Exceptions

There are several exceptions to the age 59½ rule. Even if you receive a distribution before you are age 59½, you may not have to pay the 10% additional tax if you are in one of the following situations.

- You have unreimbursed medical expenses that are more than 7.5% of your adjusted gross income.
- The distributions aren't more than the cost of your medical insurance due to a period of unemployment.
- You are totally and permanently disabled.
- You are the beneficiary of a deceased IRA owner.
- You are receiving distributions in the form of an annuity.
- The distributions aren't more than your qualified higher education expenses.
- You use the distributions to buy, build, or rebuild a first home.
- The distribution is due to an IRS levy of the qualified plan.
- The distribution is a qualified reservist distribution.

Most of these exceptions are explained below.

Note. Distributions that are timely and properly rolled over, as discussed in chapter 1 of Pub. 590-A, aren't subject to either regular income tax or the 10% additional tax. Certain withdrawals of excess contributions after the due date of your return are also tax free and therefore not subject to the 10% additional tax. (See *Excess Contributions Withdrawn After Due Date of Return*, in chapter 1 of Pub. 590-A.) This also applies to transfers incident to divorce, as discussed under *Can You Move Retirement Plan Assets?* in chapter 1 of Pub. 590-A.

Receivership distributions. Early distributions (with or without your consent) from savings institutions placed in receivership are subject to this tax unless one of the above exceptions applies. This is true even if the distribution is from a receiver that is a state agency.

Unreimbursed medical expenses. Even if you are under age 59½, you don't have to pay the 10% additional tax on distributions that aren't more than:

- The amount you paid for unreimbursed medical expenses during the year of the distribution, minus
- 7.5% of your adjusted gross income (defined next) for the year of the distribution.

You can only take into account unreimbursed medical expenses that you would be able to include in figuring a deduction for medical expenses on Schedule A (Form 1040). You don't have to itemize your deductions to take advantage of this exception to the 10% additional tax.

Adjusted gross income. This is the amount on Form 1040, line 38; Form 1040A, line 22; or Form 1040NR, line 37.

Medical insurance. Even if you are under age 59½, you may not have to pay the 10% additional tax on distributions during the year that aren't more than the amount you paid during the year for medical insurance for yourself, your spouse, and your dependents. You won't have to pay the tax on these amounts if all of the following conditions apply.

- You lost your job.

- You received unemployment compensation paid under any federal or state law for 12 consecutive weeks because you lost your job.
- You receive the distributions during either the year you received the unemployment compensation or the following year.
- You receive the distributions no later than 60 days after you have been reemployed.

Disabled. If you become disabled before you reach age 59½, any distributions from your traditional IRA because of your disability aren't subject to the 10% additional tax.

You are considered disabled if you can furnish proof that you can't do any substantial gainful activity because of your physical or mental condition. A physician must determine that your condition can be expected to result in death or to be of long, continued, and indefinite duration.

Beneficiary. If you die before reaching age 59½, the assets in your traditional IRA can be distributed to your beneficiary or to your estate without either having to pay the 10% additional tax.

However, if you inherit a traditional IRA from your deceased spouse and elect to treat it as your own (as discussed under *What if You Inherit an IRA?*, earlier), any distribution you later receive before you reach age 59½ may be subject to the 10% additional tax.

Annuity. You can receive distributions from your traditional IRA that are part of a series of substantially equal payments over your life (or your life expectancy), or over the lives (or the joint life expectancies) of you and your beneficiary, without having to pay the 10% additional tax, even if you receive such distributions before you are age 59½. You must use an IRS-approved distribution method and you must take at least one distribution annually for this exception to apply. The "required minimum distribution method," when used for this purpose, results in the exact amount required to be distributed, not the minimum amount.

There are two other IRS-approved distribution methods that you can use. They are generally referred to as the "fixed amortization method" and the "fixed annuitization method." These two methods aren't discussed in this publication because they are more complex and generally require professional assistance. For information on these methods, see Revenue Ruling 2002-62, which is on page 710 of Internal Revenue Bulletin 2002-42 at www.irs.gov/pub/irs-irbs/irb02-42.pdf.

Recapture tax for changes in distribution method under equal payment exception. You may have to pay an early distribution recapture tax if, before you reach age 59½, the distribution method under the equal periodic payment exception changes (for reasons other than your death or disability). The tax applies if the method changes from the method requiring equal payments to a method that wouldn't have qualified for the exception to the tax. The recapture tax applies to the first tax year to which the change applies. The amount of tax is the amount that would have been imposed had the exception not applied, plus interest for the deferral period.

You may have to pay the recapture tax if you don't receive the payments for at least 5 years under a method that qualifies for the exception. You may have to pay it even if you modify your method of distribution after you reach age 59½. In that case, the tax applies only to payments distributed before you reach age 59½.

Report the recapture tax and interest on line 4 of Form 5329. Attach an explanation to the form. Don't write the explanation next to the line or enter any amount for the recapture on lines 1 or 3 of the form.

One-time switch. If you are receiving a series of substantially equal periodic payments, you can make a one-time switch to the required minimum distribution method at any time without incurring the additional tax. Once a change is made, you must follow the required minimum distribution method in all subsequent years.

Higher education expenses. Even if you are under age 59½, if you paid expenses for higher education during the year, part (or all) of any distribution may not be subject to the 10% additional tax. The part not subject to the tax is generally the amount that isn't more than the qualified higher education expenses (defined next) for the year for education furnished at an eligible educational institution (defined below). The education must be for you, your spouse, or the children or grandchildren of you or your spouse.

When determining the amount of the distribution that isn't subject to the 10% additional tax, include qualified higher education expenses paid with any of the following funds.

- Payment for services, such as wages.
- A loan.
- A gift.
- An inheritance given to either the student or the individual making the withdrawal.
- A withdrawal from personal savings (including savings from a qualified tuition program).

Don't include expenses paid with any of the following funds.

- Tax-free distributions from a Coverdell education savings account.
- Tax-free part of scholarships and fellowships.
- Pell grants.
- Employer-provided educational assistance.
- Veterans' educational assistance.
- Any other tax-free payment (other than a gift or inheritance) received as educational assistance.

Qualified higher education expenses. Qualified higher education expenses are tuition, fees, books, supplies, and equipment required for the enrollment or attendance of a student at an eligible educational institution. They also include expenses for special needs services incurred by or for special needs students in connection

with their enrollment or attendance. In addition, if the individual is at least a half-time student, room and board are qualified higher education expenses.

Eligible educational institution. This is any college, university, vocational school, or other postsecondary educational institution eligible to participate in the student aid programs administered by the U.S. Department of Education. It includes virtually all accredited, public, nonprofit, and proprietary (privately owned profit-making) postsecondary institutions. The educational institution should be able to tell you if it is an eligible educational institution.

For more information, see chapter 9 of Pub. 970.

First home. Even if you are under age 59½, you don't have to pay the 10% additional tax on up to $10,000 of distributions you receive to buy, build, or rebuild a first home. To qualify for treatment as a first-time homebuyer distribution, the distribution must meet all the following requirements.

1. It must be used to pay qualified acquisition costs (defined next) before the close of the 120th day after the day you received it.
2. It must be used to pay qualified acquisition costs for the main home of a first-time homebuyer (defined below) who is any of the following.
   a. Yourself.
   b. Your spouse.
   c. Your or your spouse's child.
   d. Your or your spouse's grandchild.
   e. Your or your spouse's parent or other ancestor.
3. When added to all your prior qualified first-time homebuyer distributions, if any, total qualifying distributions can't be more than $10,000.

TIP *If both you and your spouse are first-time homebuyers (defined later), each of you can receive distributions up to $10,000 for a first home without having to pay the 10% additional tax.*

Qualified acquisition costs. Qualified acquisition costs include the following items.

- Costs of buying, building, or rebuilding a home.
- Any usual or reasonable settlement, financing, or other closing costs.

First-time homebuyer. Generally, you are a first-time homebuyer if you had no present interest in a main home during the 2-year period ending on the date of acquisition of the home which the distribution is being used to buy, build, or rebuild. If you are married, your spouse must also meet this no-ownership requirement.

Date of acquisition. The date of acquisition is the date that:

- You enter into a binding contract to buy the main home for which the distribution is being used, or
- The building or rebuilding of the main home for which the distribution is being used begins.

TIP *If you received a distribution to buy, build, or rebuild a first home and the purchase or construction was canceled or delayed, you generally can contribute the amount of the distribution to an IRA within 120 days of the distribution. This contribution is treated as a rollover contribution to the IRA.*

Disaster relief. If you received a distribution to buy, build, or rebuild a first home, but did not buy, build, or rebuild the home because of Hurricane Harvey, Irma, or Maria, you may be able to repay the distribution and not pay income tax or the 10% additional tax on early distributions. See *Repayment of a Qualified Distribution for the Purchase or Construction of a Main Home* in chapter 3.

Qualified reservist distributions. A qualified reservist distribution isn't subject to the additional tax on early distributions.

Definition. A distribution you receive is a qualified reservist distribution if the following requirements are met.

- You were ordered or called to active duty after September 11, 2001.
- You were ordered or called to active duty for a period of more than 179 days or for an indefinite period because you are a member of a reserve component.
- The distribution is from an IRA or from amounts attributable to elective deferrals under a section 401(k) or 403(b) plan or a similar arrangement.
- The distribution was made no earlier than the date of the order or call to active duty and no later than the close of the active duty period.

Reserve component. The term "reserve component" means the:

- Army National Guard of the United States,
- Army Reserve,
- Naval Reserve,
- Marine Corps Reserve,
- Air National Guard of the United States,
- Air Force Reserve,
- Coast Guard Reserve, or
- Reserve Corps of the Public Health Service.

Additional 10% tax

The additional tax on early distributions is 10% of the amount of the early distribution that you must include in your gross income. This tax is in addition to any regular income tax resulting from including the distribution in income.

Use Form 5329 to figure the tax. See the discussion of Form 5329, later, under *Reporting Additional Taxes* for information on filing the form.